

Załącznik
do Uchwały Nr L/455/10
Rady Powiatu Białostockiego
z dnia 30.09.2010

STRATEGIA

**ROZWOJU POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO
NA LATA 2011-2020**

SPIS TREŚCI

Wstęp

I. Analiza uwarunkowań rozwojowych Powiatu Białostockiego	1
<i>1. Charakterystyka ogólna Powiatu Białostockiego .....</i>	<i>1</i>
1.1. Dane administracyjne	1
1.2. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne	2
Analiza SWOT	4
<i>2. Ludność, zatrudnienie, pracodawcy .....</i>	<i>5</i>
2.1. Dane demograficzne	5
2.2. Stan bezrobocia i możliwość zatrudnienia	6
2.3. Podmioty gospodarcze	8
2.4. Wspieranie przedsiębiorczości	12
Analiza SWOT	13
<i>3. Rolnictwo i tereny wiejskie .....</i>	<i>14</i>
3.1. Warunki produkcji rolniczej	14
3.2. Rolnictwo ekologiczne	20
3.3. Opracowania w zakresie modernizacji przestrzeni wiejskiej	21
Analiza SWOT	22
<i>4. Ekologia i ochrona środowiska .....</i>	<i>23</i>
4.1. Obszary chronione	23
4.2. Ochrona wód powierzchniowych	23
4.3. Ochrona powietrza	25
4.4. Ochrona przed hałasem	26
Analiza SWOT	27
<i>5. Infrastruktura techniczna .....</i>	<i>28</i>
5.1. Komunikacja	28
5.2. Telekomunikacja	31
5.3. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa	32
5.4. Gospodarka zasobami naturalnymi	32
5.5. Wodociągi i kanalizacja	35

5.6. Gospodarka odpadami	37
Analiza SWOT	39
<i>6. Infrastruktura społeczna .....</i>	<i>40</i>
6.1. Edukacja publiczna	40
Analiza SWOT	47
6.2. Pomoc społeczna	49
6.3. Ochrona zdrowia	53
Analiza SWOT	55
6.4. Bezpieczeństwo i ochrona	56
Analiza SWOT	66
<i>7. Potencjał kulturowy i turystyczny .....</i>	<i>68</i>
7.1. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	68
7.2. Kultura fizyczna i sport	70
7.3. Turystyka i infrastruktura turystyczna	72
Analiza SWOT	74
II. Wykaz przedsięwzięć wykonanych w związku z realizacją założeń „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Białostockiego na lata 2001-2010”	75
III. Analiza głównych potrzeb rozwojowych Powiatu Białostockiego na podstawie badań ankietowych	86
IV. Misja i cele strategiczne	90
V. Przedsięwzięcia strategiczne	101
VI. Założenia systemu wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji strategii	119

W S T Ę P

W wyniku przemian ustrojowych, 20 lat temu utworzono samorzady. Od początku lat 90-tych powstały samorzady gminne, a od 1 stycznia 1999 roku funkcjonują powiaty, utworzone na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym. Powstanie tego szczebla administracji stworzyło nową sytuację, nowe perspektywy i możliwość przemian nie tylko w skali lokalnej ale również w skali kraju. Ogólna ocena działalności samorządów jest pozytywna, odpowiada ona unijnym, krajowym i regionalnym tendencjom rozwojowym oraz jak wskazuje miniony ponad 20 letni okres, samorzady funkcjonują z korzyścią dla społeczeństwa lokalnego.

Cechą charakterystyczną i godną uwagi jest właściwe wykorzystanie publicznych pieniędzy służących do realizacji działań na rzecz mieszkańców.

Istotą działalności samorządów jest też wykonywanie przypisanych im zadań przy jednoczesnej społecznej kontroli wynikającej z delegowania przedstawicieli społeczeństwa do rad, stanowienie lokalnego prawa i tworzenie założeń do rozwoju na przyszłość. Od roku 2004, Polska jest członkiem Unii Europejskiej, co stwarza wiele nowych możliwości rozwoju i wiele szans, których nie można zaprzepaścić.

Obecnie opracowany dokument jest kontynuacją „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Białostockiego do roku 2010” i próbą określenia kierunków, rozwoju i priorytetów na przyszłość dla dobra lokalnej społeczności.

Ze względu na ustawowe ograniczenia zakresu działań powiatu obejmuje ona tylko te dziedziny, w których powiat posiada kompetencje i możliwość finansowania planowanych przedsięwzięć.

„Strategia Rozwoju Powiatu Białostockiego na lata 2011-2020” tworzona jest przy konsultacji z lokalnym społeczeństwem, radnymi powiatowymi i pracownikami jednostek organizacyjnych powiatu.

Naszym marzeniem jest aby efekty działań planowanych na najbliższe 10-lecie były lepsze niż zakładają wytyczone w tym dokumencie cele i przedsięwzięcia, żeby potencjał społeczny i gospodarczy powiatu został wykorzystany w maksymalnym stopniu, żebyśmy mogli osiągnąć więcej niż zaplanowaliśmy.

Starosta
Powiatu Białostockiego

Wiesław Pusz

POWIAT BIAŁOSTOCKI

I. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO

1. Charakterystyka ogólna Powiatu Białostockiego

1.1. Dane administracyjne

Powiat Białostocki leży na Wysoczyźnie Białostockiej, która ku południowi przechodzi z zalewową Doliną Narwi, a na południowym zachodzie w Wysoczyznę Mazowiecką.

Z ogólnej powierzchni powiatu 297 600 ha, tereny użytkowane rolniczo stanowią 51,4 % powierzchni. Znaczącą część powierzchni, bo 40,7 % pokrywają lasy i grunty leśne. Powierzchnia lasów wynosi 121 124 ha, z tego na lasy państwowe przypada 89697 ha. Nieużytki rolne zajmują 2,5 % powierzchni.

W skład powiatu wchodzi 15 gmin posiadających zróżnicowany potencjał gospodarczy i zróżnicowane warunki naturalne, do których należy zaliczyć: położenie geograficzne, walory krajobrazowe, liczbę mieszkańców oraz stopień zurbanizowania.

Gminy najbardziej rozwinięte, o potencjale gospodarczym gwarantującym w miarę stabilny rozwój, sąsiadują bezpośrednio ze stolicą regionu podlaskiego, tworząc tzw. Aglomerację Białostocką.

Druga grupa to gminy, które dzięki tranzytowym trasom komunikacyjnym mogą czerpać korzyści z inwestycji związanych z obsługą tych tras w zakresie hotelarstwa, gastronomii, zespołu obsługi podróżnych, stacji paliw i innych podobnych usług oraz placówek handlowych.

Trzecia grupa to gminy typowo rolnicze, o najmniejszym potencjale rozwojowym, winny one wypracować koncepcje swego rozwoju w oparciu o przetwórstwo rolne, usługi dla rolnictwa, agroturystykę.

Szczególną rolę na tych terenach może odgrywać agroturystyka. Słabo zurbanizowane lecz uzupełnione infrastrukturą komunalną tereny łączą tradycję i historię z teraźniejszością. Są one cenne dla inicjatyw gospodarczych bazujących na w/w walorach. Rekreacja konna i inne formy turystyki kwalifikowanej mogą być istotnym czynnikiem rozwojowym tych gmin.

1.2. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne

Wyżej wspomniane zróżnicowanie warunków gospodarczych poszczególnych gmin wynika także z uwarunkowań historycznych. Obszar powiatu obejmuje ziemie, które w przeszłości należały do Wielkiego Księstwa Litewskiego i Korony. Kolejne wydarzenia historyczne, nowe podziały terytorialne spowodowały przymusowe migracje ludności.

Duża skala migracji wewnętrznej ze wsi do miasta, brak ciągłości kulturowej, przyniosły wyludnienie terenów wiejskich, zwłaszcza w gminach położonych bliżej ściany wschodniej czyli na wschód od linii Narwi. Na terenach tych są niewielkie szanse rozwoju i przekształceń strukturalnych w oparciu o zasoby własne. Należy tu pozyskiwać kapitał z zewnątrz.

Tereny na zachód od linii Narwi są zamieszkałe przez ludność z tradycjami drobnoszlacheckimi, która utrzymała swój model gospodarowania, w trudnych okresach ratując „status” gospodarza przez emigrację zarobkową do USA, Niemiec, Belgii. Istnieją tu, większe możliwości zaangażowania własnego kapitału do przekształceń strukturalnych i rozwoju terenu. Tak więc odmienność kultury, zróżnicowania ekonomiczne terenów wchodzących w skład powiatu białostockiego powinny być uwzględniane przy realizacji projektów z różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego.

Powiat białostocki położony jest w środkowo-wschodniej części woj. podlaskiego, na wschodzie graniczy z Białorusią.

Przez jego teren przebiegają ważne szlaki komunikacyjne:

- droga krajowa nr 18 Białystok-Sokółka-Kuźnica Białostocka (przejście graniczne z Białorusią),
- droga krajowa nr 19 Białystok-Augustów-Ogrodniki (przejście graniczne z Litwą),
- droga krajowa nr 66 Białystok-Bobrowniki (przejście graniczne z Białorusią),
- linia kolejowa Warszawa-Grodno-Wilno-Sankt Petersburg.

Nieodłącznym elementem krajobrazu jest sieć wodna silnie wpływająca na klimat i gospodarkę tego terenu. Bagienna dolina Narwi zajęta jest w około 98 % przez mokradła. Wykształciły się tu złoża torfowe posiadające średnio 1 m

miąższości. Na ogół gleby charakteryzują się słabą jakością pod względem rolniczego wykorzystania, przeważa klasa IV, V i VI.

Biorąc pod uwagę to, że przestrzeń rolnicza stanowi powyżej połowy ogólnej powierzchni, zaś większość mieszkańców znajduje zatrudnienie w rolnictwie, ten dział wraz z innymi elementami gospodarki żywnościowej odgrywa największą rolę ekonomiczną w powiecie.

Jednocześnie biorąc pod uwagę takie czynniki jak:

- brak zbytu na produkty rolne,
- niskie dochody rolników i brak kapitału własnego,
- niski poziom uzbrojenia pracy,
- niska efektywność ekonomiczna rolnictwa,
- niskiej jakości gleby

należy stwierdzić, że wzrost przeciętnego gospodarstwa rolnego i rozwój bardziej atrakcyjnych kierunków produkcji jest sprawą przyszłości a dochód ludności z produkcji rolnej jest i pozostanie niski. Szansą na wzrost dochodów ludności rolniczej i zamieszkującej tereny wiejskie może być rozwój działalności pozarolniczej. Ze względu jednak na to, że warunki przyrodnicze są mało atrakcyjne a inne dziedziny gospodarki są słabo rozwinięte, wielofunkcyjność obszarów wiejskich powiatu może przejawiać się w rozwoju ruchu turystycznego, szczególnie agroturystyki, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu drzewnego, rzemiosła.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- strategiczne położenie geopolityczne w sąsiedztwie 2 państw,
- istnienie w centralnej części powiatu ośrodków naukowych,
- przebieg przez powiat komunikacyjnych tras tranzytowych,

SŁABE STRONY

- niedoinwestowanie usługowe i infrastrukturalne większości terenów wiejskich i małych miast,
- niski poziom rozwoju gospodarczego wynikający z niedoinwestowania,
- wysoka stopa bezrobocia, szczególnie na terenach wiejskich.

SZANSE

- możliwość rozwoju współpracy transgranicznej,
- wzrost znaczenia środowiska przyrodniczego do rozwoju turystyki, wypoczynku, lecznictwa uzdrowiskowego.
- możliwość zmniejszenia bezrobocia poprzez rozwój terenów wiejskich

ZAGROŻENIA

- niski standard istniejących dróg i szlaków kolejowych,
- niska atrakcyjność inwestycyjna,

2. Ludność, zatrudnienie, pracodawcy

2.1. Dane demograficzne

Ważnym czynnikiem kształtującym procesy rozwojowe w powiecie są jego mieszkańcy. Na ich liczebność decydujący wpływ ma zarówno ruch naturalny jak też migracje.

Powiat Białostocki zajmuje powierzchnię 2 976 km², którą zamieszkuje 139.613 osób. Przeciętna gęstość zaludnienia wynosi 47 osób/km². Ludność skupiona jest w 9 miastach, 9 gminach miejsko-wiejskich, 6 gminach wiejskich i 585 miejscowościach wiejskich.

Dane o ludności zamieszkującej teren powiatu przedstawia załączona tabela:

Stan ludności, zatrudnienie na 30.09.2009 r. *)

Lp.	Gmina	Stan ludn. wg miejsca faktycznego zamiesz.	Mężczyźni wg miejsca faktycznego zamiesz.	Kobiety wg miejsca faktycznego zamiesz.	Pracują- cy ogółem	Pracują- ce kobiety	% zatrudnio-nych
1.	Łapy	22 630	11 046	11 584	3 306	1 522	14,6
2.	Choroszcz	13 469	6 758	6 711	2 794	1 354	20,7
3.	Czarna B.	11 667	5 634	6 033	1 413	631	12,1
4.	Juchnowiec K.	14 178	7 019	7 159	2 622	981	18,5
5.	Zabłudów	8 643	4 310	4 333	694	368	8,0
6.	Wasilków	13 684	6 627	7 057	1 296	630	9,5
7.	Supraśl	13 457	6 559	6 898	2 436	832	18,1
8.	Michałowo	7 174	3 537	3 637	612	315	8,5
9.	Dobryńiewo D.	8 273	4 146	4 127	447	208	5,4
10.	Tykocin	6 416	3 131	3 285	397	244	6,2
11.	Gródek	5 673	2 721	2 952	715	322	12,6
12.	Turośń K.	5 621	2 802	2 819	198	115	3,5
13.	Poświętne	3 718	1 886	1 832	108	73	2,9
14.	Zawady	2 940	1 518	1 422	108	61	3,7
15.	Suraż	2 070	1 023	1 047	95	58	4,6
	RAZEM:	139 613	68 717	70 896	17 241	7 714	12,3

*) dane GUS

Na dzień 30.09.2009 r. w powiecie białostockim zamieszkiwało ogółem 139 613 osób z czego 54 269 (38,9 %), to mieszkańcy miast, zaś 85 348 (61,1 %) to mieszkańcy wsi. Kobiety stanowiły 51,5 % ludności miast i 50,3 % ludności wsi.

Liczba ludności ogółem zamieszkałej na terenie powiatu systematycznie rośnie. W latach 2006-2009 obserwujemy przyrost ludności o 1,7 % (2 331 osób). W wyżej wymienionych latach obserwujemy nasilający się proces starzenia społeczeństwa. Zmniejszyła się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. W końcu 2008 r. udział tej grupy ludności wynosił 20 % ogółu i był niższy o 1 % aniżeli w 2006 r. Obserwujemy jednocześnie systematyczny wzrost ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Najważniejszym problemem powiatu jest zagospodarowanie zasobów pracy na tle małej liczby pracodawców. Aktywność zawodowa wg stanu na 30.09.2009 r. wynosi 12,3 %. Stwarza to barierę do zahamowania odpływu młodych ludzi i powoduje deformację struktury wieku. Najbardziej zdeformowaną strukturę wieku mają gminy wiejskie, szczególnie w południowej i wschodniej części powiatu.

2.2. Stan bezrobocia i możliwość zatrudnienia

Na dzień 31 grudnia 2009 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białymstoku zarejestrowanych było 7 614 osób zamieszkałych w powiecie białostockim.

Wśród ogółu bezrobotnych było 3 286 kobiet (43,2 % ogółu). Stopa bezrobocia czyli udział bezrobotnych do osób czynnych zawodowo na koniec grudnia 2009 r. wynosiła 16 % (12,6 % w województwie i 11,9 % w Polsce).

Liczba bezrobotnych w poszczególnych miastach i gminach

Miasta/Gminy (m/g)	Liczba bezrobotnych	w tym kobiety
m. Choroszcz	246	103
g. Choroszcz	329	153
m. Czarna Białostocka	599	292
g. Czarna Białostocka	110	44
g. Dobrzyniewo Duże	314	124
g. Gródek	424	190
g. Juchnowiec Kościelny	630	266
m. Łapy	1 542	624
g. Łapy	397	167
m. Michałowo	217	96
g. Michałowo	212	84

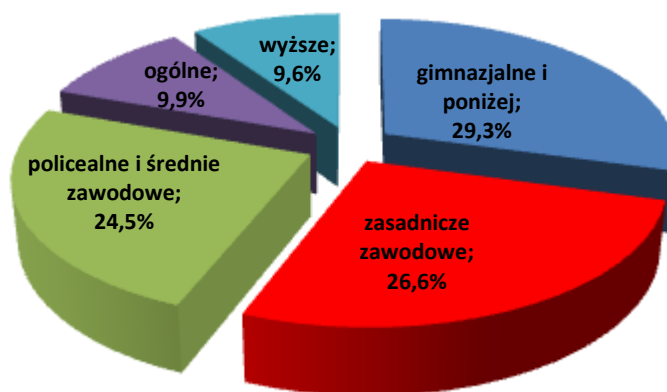
g. Poświętne	157	70
m. Supraśl	258	104
g. Supraśl	396	174
m. Suraż	56	26
g. Suraż	35	13
g. Turośń Kościelna	217	102
m. Tykocin	81	27
g. Tykocin	127	59
m. Wasilków	531	255
g. Wasilków	225	91
m. Zabłudów	146	63
g. Zabłudów	301	122
g. Zawady	64	37
Razem:	7 614	3 286

Na dzień 31 grudnia 2009 r. najwięcej bezrobotnych posiadało wykształcenie:

- gimnazjalne i poniżej: - 2 234 osoby (29,3 % ogółu bezrobotnych)
- zasadnicze zawodowe - 2 027 osób (26,6 % ogółu bezrobotnych)
- policealne i średnie zawodowe - 1 864 osoby (24,5 % ogółu bezrobotnych)

Natomiast najmniej bezrobotnych posiadało wykształcenie:

- ogólnokształcące - 756 osób (9,9 % ogółu bezrobotnych)
- wyższe - 733 osoby (9,6 % ogółu bezrobotnych)

2.3. Podmioty gospodarcze

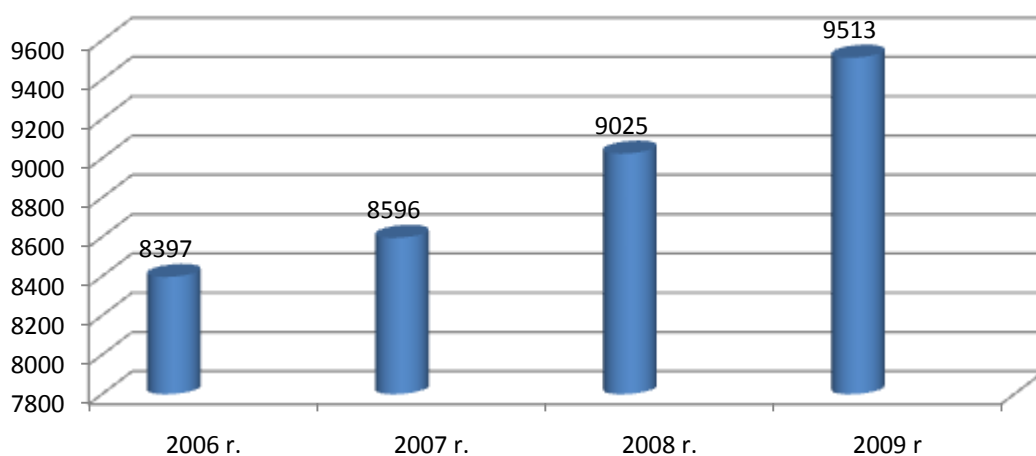
Jak wcześniej wspomniano, powiat białostocki jest terenem rolniczym. Nieliczne zakłady produkcyjne nie mają tu zbyt wielkiego wpływu na gospodarkę. Na przestrzeni ostatnich lat ubyło jeszcze kilka znaczących zakładów produkcyjnych jak chociażby „Cukrowania Łapy” S. A. w Łapach, Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego w Łapach, czy Przedsiębiorstwo Państwowe „Wibrobetoniarnia” w Łapach.

Zakłady przemysłowe i wytwórcze skoncentrowane są w Białymstoku i pobliskich miejscowościach. Procesy prywatyzacyjne załamały rynek produkcji i pracy, do czego przyczyniła się także utrata rynków na wschodzie. W ostatnich latach przybyło wprawdzie nowych podmiotów w działalności produkcyjnej, ale w powiecie nie powstała żadna znacząca inwestycja. W dalszym ciągu wskutek uruchomienia mechanizmów gospodarki rynkowej następuje przyrost jednostek handlowych sektora prywatnego oraz powstają różnej branży rzemieślnicze punkty wytwórcze i usługowe.

W końcu grudnia 2009 r. na terenie powiatu zarejestrowanych było w systemie Regon 9 513 podmiotów gospodarczych, z czego 3 912 (41,1 %) na terenie miast, zaś 5 601 (58,9 %) na wsi.

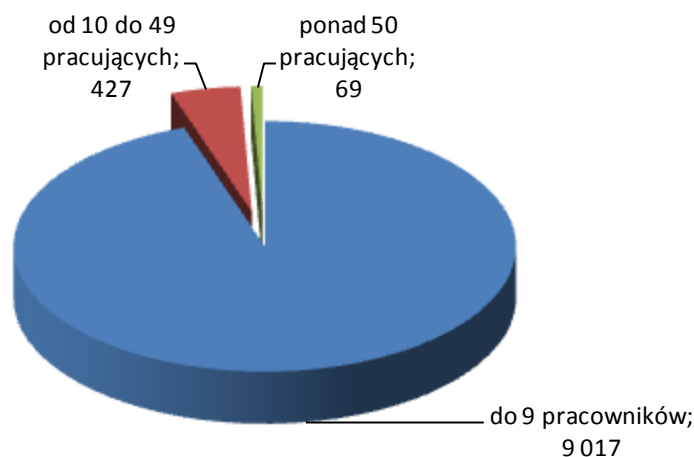

„Podmioty gospodarki narodowej w latach 2006-2009

Od kilku lat liczba podmiotów gospodarczych systematycznie wzrasta. W 2009 zarejestrowanych było o 13,3 % więcej niż w 2006 r.

Podmioty gospodarki narodowej wg liczby pracujących w 2009 r.

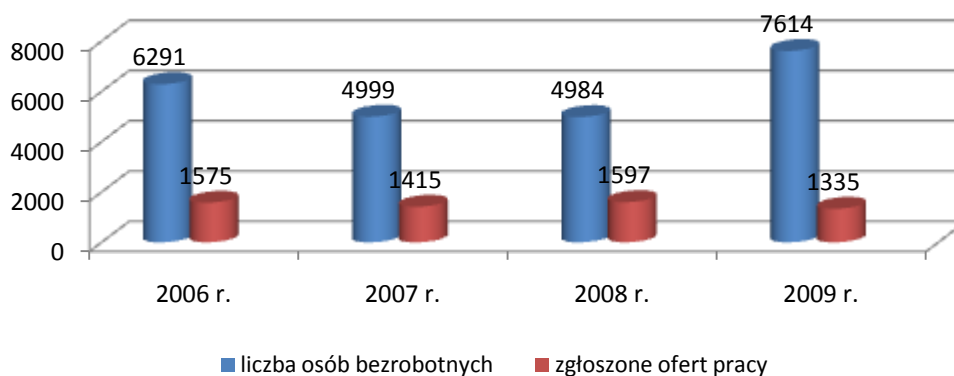

W 2009 r. na terenie powiatu białostockiego dominowały przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (95 % ogółu). 4 % zatrudniało od 10 do 49 pracowników, a zaledwie 1 % podmiotów gospodarczych zatrudniało powyżej 50 pracowników.

Według stanu na 31.12.2009 r. zdecydowana większość firm – 9 259 (97,3 %) zlokalizowanych na terenie powiatu funkcjonowała w sektorze prywatnym. Podmioty sektora publicznego w liczbie 254 stanowiły 2,7 % ogółu. Najwięcej jednostek zarejestrowanych było w gminie Łapy (1 478) oraz w gminach zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie Białegostoku: Juchnowiec Kościelny (1 195), Supraśl (1 196), Wasilków (1 139).

W 2009 r. pracodawcy funkcjonujący na terenie powiatu zgłosili 1 335 propozycji zatrudnienia, tj. o 12,6 % mniej aniżeli w roku 2008, kiedy to sytuacja na rynku pracy była najkorzystniejsza, a w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy figurowała najmniejsza liczba bezrobotnych – 4 984 osoby.

Zgłoszone oferty pracy i zarejestrowane osoby bezrobotne w latach 2006 – 2009

Porównanie liczby i struktury zawodowej zarejestrowanych bezrobotnych i zgłaszanych ofert pracy wg zawodów i specjalności umożliwiło wyodrębnienie zawodów deficytowych i nadwyżkowych.

Zarejestrowane osoby bezrobotne wg zawodów oraz zgłoszone propozycje zatrudnienia w 2009 r.

Wybrane zawody	Liczba bezrobotnych	Liczba zgłoszonych ofert pracy
Zawody nadwyżkowe		
technik mechanik	303	2
specjalista administracji publicznej	72	3
ślusarz	342	12
ekonomista	52	1
tokarz	108	2
kierowca samochodu osobowego	42	4
pozostali elektromonterzy	27	1
sprzątaczką	67	6
technik telekomunikacji	13	1
specjalista ochrony środowiska	15	2
kucharz małej gastronomii	32	2
palacz kotłów c.o. gazowych	21	1
Zawody deficytowe		
nauczyciel przedszkola	3	11
opiekun w domu pomocy społecznej	3	34
instruktor dyscypliny sportu	1	3
animator kultury	0	3
bibliotekarz	1	6
operator maszyn	2	4

Trudna sytuacja na rynku pracy w 2009 r. spowodowała duży napływ osób bezrobotnych o różnych zawodach i specjalnościach, a jednocześnie zmniejszenie liczby propozycji zatrudnienia.

2.4. Wspieranie przedsiębiorczości

W celu wspierania przedsiębiorczości na lokalnym rynku pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku stosuje następujące instrumenty:

- osobom zainteresowanym rozpoczęciem działalności gospodarczej ze środków finansowych Funduszu Pracy udzielana jest pomoc w wysokości 6-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na wydatki związane z uruchomieniem firmy,
- przy tworzeniu nowych miejsc pracy refunduje się koszty wyposażenia nowego stanowiska pracy do wysokości 6-krotnego przeciętnego wynagrodzenia,
- w ramach prac interwencyjnych refunduje się ze środków Funduszu Pracy część kosztów wynagrodzeń i składek ZUS za zatrudnione osoby pozostające w ewidencji bezrobotnych,
- prowadzona jest kampania informacyjna na temat przedsiębiorczości przy wykorzystaniu różnorodnych kanałów komunikacji.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- relatywnie wysoki ciągle wzrastający poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczeństwa,
- rozwinięta infrastruktura edukacyjna,
- wzrost mobilności zawodowej osób poszukujących pracy,
- wzrost świadomości w zakresie konieczności pogłębiania wiedzy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

SZANSE

- wsparcie sektora MŚP ze strony krajowych i unijnych środków pomocowych,
- coraz większa aktywność społeczeństwa w podejmowaniu działalności gospodarczej i samozatrudnienia,
- dynamiczny rozwój sektora usług,
- współpraca z partnerami lokalnego rynku pracy m. in. samorządami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, instytucjami szkoleniowymi.

SŁABE STRONY

- niezrównoważony rynek pracy,
- wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych,
- niedopasowanie struktury zasobów siły roboczej do podaży pracy,
- problem bezrobocia kobiet,
- niska mobilność zawodowa osób niepełnosprawnych i mieszkańców wsi,
- rozwój szarej strefy zatrudnienia,
- wzrastająca liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- niekorzystna struktura demograficzna ludności,
- ukryte bezrobocie w rolnictwie.

ZAGROŻENIA

- trudna sytuacja na rynku pracy,
- wysokie koszty zatrudnienia pracowników,
- niestabilność przepisów prawnych,
- niedopasowanie struktury kształcenia do potrzeb rynku pracy.

3. Rolnictwo i tereny wiejskie

3.1. Warunki produkcji rolniczej

Powiat białostocki jest regionem typowo rolniczym, użytki rolne stanowią 153 137 ha, tj. 51,4 %. natomiast około 40,7 % stanowią lasy i grunty leśne, tj. 121 124 ha.

Analizując warunki przyrodniczo – klimatyczne powiatu białostockiego stwierdza się, iż są one mniej korzystne dla produkcji rolnej niż w innych regionach kraju. Składa się na to krótki okres wegetacji (6.04–27.10), średnia roczna ilość opadów 500-550 mm, jakość gleb, specyficzne układy termiczne. Elementem sprowadzającym czynniki przyrodnicze powiatu do wspólnego mianownika jest waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest to suma wskaźników ocen: agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych.

Na terenie powiatu poszczególne gminy charakteryzują się następującymi wskaźnikami jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

Poświętne	- 63,9 pkt
Suraż	- 59,6 pkt
Juchnowiec Kościelny	- 59,2 pkt
Łapy	- 58,5 pkt
Zabłudów	- 57,7 pkt
Tykocin	- 57,2 pkt
Zawady	- 57,2 pkt
Choroszcz	- 56,1 pkt
Turoń Kościelna	- 54,8 pkt
Dobrzyniewo Kościelne –	- 52,3 pkt
Michałow	- 50,5 pkt
Supraśl	- 47,9 pkt
Wasilków	- 46,6 pkt
Czarna Białostocka	- 45,3 pkt
Gródek	- 44,9 pkt

Jak widać z zestawienia wskaźników, najlepszą jakością rolniczą przestrzeni produkcyjnej posiada gmina Poświętne, natomiast kolejne 10 gmin posiadają

wskaźniki powyżej 50 pkt. W tych gminach poziom rolnictwa jest wyższy w porównaniu do gmin o punktacji poniżej 50 pkt.

Warunki glebowe

Charakterystyka gleb powiatu białostockiego wg kompleksów przydatności rolniczej przedstawia się następująco:

w obrębie gruntów ornych na powierzchni 86888 ha występują następujące kompleksy przydatności rolniczej gleb:

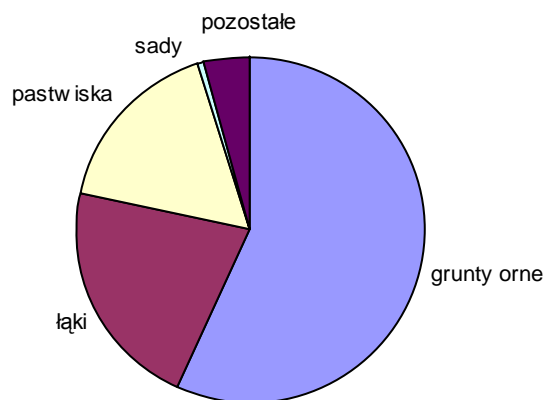
- pszenney bardzo dobry	-	0 ha	-	0,0 %
- pszenney dobry	-	8 018 ha	-	9,2 %
- pszenney wadliwy	-	450 ha	-	0,5 %
- żytni bardzo dobry	-	18 800 ha	-	21,6 %
- żytni dobry	-	13 009 ha	-	15,0 %
- żytni słaby	-	21 715 ha	-	25,0 %
- żytni bardzo słaby	-	11 257 ha	-	13,0 %
- zbożowo pastewny mocny	-	7 762 ha	-	8,9 %
- zbożowo pastewny słaby	-	5 877 ha	-	6,8 %

Analizując powyższe należy stwierdzić, że 36,6% gleb należy do kompleksów żytnich bardzo dobrych i dobrych, natomiast aż ponad 53 % stanowią gleby kompleksów słabych i bardzo słabych, a tylko 9,7 % - gleby kompleksów pszennych.

Struktura użytków rolnych

Użytki rolne na terenie powiatu zajmują powierzchnie 153 137 ha, co stanowi 54,1% ogólnego arealu, w tym

• grunty orne	-	86 888 ha	-	56,7 %
• łąki	-	33 231 ha	-	21,7 %
• pastwiska	-	25 663 ha	-	16,8 %
• sady	-	1 049 ha	-	0,7 %
• pozostałe	-	6 306 ha	-	4,1 %

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych

W powiecie białostockim funkcjonuje około 16 800 gospodarstw rolnych. Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego wynosi 8,51 ha i jest wyraźnie niższa od średniej wojewódzkiej, która wynosi 12,05 ha. Ilość gospodarstw rolnych wg powierzchni przedstawia się następująco:

od 1 ha do 5 ha	-	8 793	-	52,1 %
od 5 ha do 10 ha	-	4 279	-	25,4 %
od 10 ha do 20 ha	-	2 872	-	17 %
od 20 ha do 50 ha	-	863	-	5,1 %
Powyżej 50 ha	-	61	-	0,4 %

Indywidualne gospodarstwa rolne cechuje niekorzystna struktura obszarowa. Ponad 50 % gospodarstw rolnych jest o małej powierzchni tj. do 5 ha, natomiast ponad 40 % stanowią gospodarstwa o powierzchni od 5 ha do 20 ha.

Na terenie powiatu funkcjonują trzy rodzaje gospodarstw rolnych:

- gospodarstwa rozwojowe – wysoko efektywne, silne ekonomicznie, stosunkowo większe obszarowo, prowadzone przez rolników młodszych, lepiej wykształconych, inwestujące lub mające takie zamiary, gotowe do powiększania obszaru. Są to gospodarstwa nastawione głównie na podaż produktów na rynek,
- gospodarstwa stagnujące – średnie, wielofunkcyjne, produkujące na własne potrzeby, wyczekujące na poprawę koniunktury. Część tych gospodarstw ma możliwość zmodernizować się i przejść do grupy gospodarstw rozwojowych. Część zaś będzie prawdopodobnie łączyć pracę w gospodarstwie rolnym z innym zawodem,
- gospodarstwa słabe – wycofujące się z rynku, których nie uda się uratować. Właściciele takich gospodarstw powinni znaleźć inne perspektywy związane z pracą poza rolnictwem, a pewna ich grupa będzie musiała prawdopodobnie zostać wsparta socjalnie (problem ludzi starych).

Nie da się przystosować wszystkich gospodarstw rolnych do wymogów gospodarki rynkowej. Przemiany, jakie muszą nastąpić na wsi polegać będą na przyjmowaniu przez wieś funkcji pozarolniczych. Wieś przestaje być tylko miejscem wytwarzania żywności, lecz nabiera cech wielofunkcyjności.

Produkcja roślinna

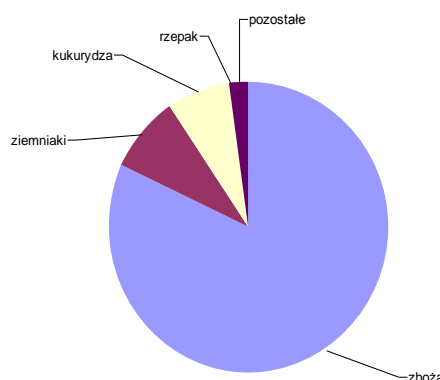
Niekorzystne warunki agroprzyrodnicze w decydującym stopniu wpływają na rodzaj uprawianych roślin na terenie powiatu białostockiego. Jednocześnie wprowadzone dopłaty unijne w znacznym stopniu spotęgowały uprawę roślin dotowanych na niekorzyść roślin nie objętych dopłatami. W tej sytuacji w strukturze zasiewów dominują zboża, natomiast nastąpił duży regres w uprawie ziemniaków jadalnych i roślin przemysłowych. W wyniku likwidacji Cukrowni w Łapach zaprzestano uprawy buraków cukrowych.

W wielu przypadkach produkcja roślinna podporządkowana jest do potrzeb produkcji zwierzęcej, stąd następuje nieznaczny wzrost uprawy roślin pastewnych – kukurydzy i mieszanek traw uprawianych na gruntach ornym. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost uprawy zbóż. Zwiększenie udziału tej grupy roślin w strukturze zasiewów nastąpiło w wyniku zmniejszenia uprawy ziemniaków jadalnych i konieczności rezygnacji z uprawy buraków cukrowych. W roku 2009 zboża stanowiły 82,0 % w strukturze zasiewów.

W wyniku skomasowanej uprawy zbóż corocznie obserwuje się wzrost zachwaszczenia pól oraz porażenia roślin chorobami i szkodnikami. Następują silne procesy wyjaławiania się gleb, wzrasta ich zachwaszczenie, spada urodzajność gleb. W ramach niewłaściwie pojmowanej oszczędności, rolnicy często rezygnują ze stosowania nawożenia mineralnego, w tym nawożenia wapniowego, czego wynikiem jest uzyskanie produktów niespełniających standardów jakościowych. Uzyskiwany towar jest mało atrakcyjny dla podmiotów skupujących i dla przetwórstwa spożywczego. Trudności ze sprzedażą takich produktów potęgują liczne napięcia na styku producent – podmiot skupujący.

Powierzchnia i struktura zasiewów w roku 2009 (wg danych szacunkowych PZDR w B-stoku)

Wyszczególnienie	Pow. ha	Struktura %
Pow. zasiewów w tym:	55123	100%
Zboża	45227	82,0
Ziemniaki	4738	8,6
Kukurydza	3900	7,1
Rzepak	106	0,2
Pozostałe	1152	2,1

Szacunkowe plony zbóż uzyskane w roku 2009 wynoszą średnio 2,8 t/ha.

Produkcja zwierzęca

Powiat białostocki ma dobre warunki do rozwoju chowu i hodowli bydła mlecznego i opasowego, wynikające z dużego udziału użytków zielonych.

Zmiany systemowe w rolnictwie, przejście do gospodarki rynkowej oraz wejście Polski do struktur unijnych w dużym stopniu wpłynęło na zróżnicowanie rolnictwa na terenie powiatu białostockiego. Powstały specjalistyczne gospodarstwa mleczne i mleczno – opasowe, które w decydującym stopniu skorzystały z unijnych programów pomocowych. Dzięki unijnej pomocy gospodarstwa te w znacznym stopniu unowocześniły produkcję. Obecnie są to silne gospodarstwa wysoko produkcyjne i konkurencyjne na rynku. Jedyne regres na światowym rynku mlecznym w ostatnich latach w dużym stopniu wpłynął na spadek opłacalności produkcji mlecznej. Obecna cena skupu mleka spadła do poziomu cen z roku 1999. Pogłowie bydła na terenie powiatu wynosi 77 285 sztuk. Produkcja mleka prowadzona jest w 2500 gospodarstwach. Kontrolą użytkowości mlecznej objętych jest ok. 5 000 sztuk krów. Od kilku lat prowadzona jest produkcja bydła ras mięsnych (Limousin, Simental mięsny, Salers) – 500 krów mamek.

W ramach programów ochrony zasobów genetycznych na terenie powiatu prowadzona jest hodowla krów rasy polska czerwona – tj. 79 krów.

Pogłowie trzody chlewnej wynosi 80592 sztuk. Chów trzody chlewnej jest prowadzony w dużym rozproszeniu. Znikoma jest ilość gospodarstw specjalizujących się w produkcji żywca wieprzowego. W 44 gospodarstwach utrzymuje się powyżej 20 loch. Ponad 90 % żywca wieprzowego produkowana jest w gospodarstwach o małej skali produkcji. Przy dużym rozdrobnieniu gospodarstw, niewielkim stopniu specjalizacji produkcji, braku interwencjonizmu państwowego, potęguje się zjawisko konkurencji na rynku żywca wieprzowego ze strony producentów o dużej skali produkcji z innych regionów kraju, jak i zagranicznych. Stagnacja lub spadek cen żywca wieprzowego powoduje natychmiastowy spadek pogłowia i podaży żywca. Powstają tzw. „górkę” i „dołki” w trzodzie chlewnej. Taka sytuacja przyczynia się do wypadania z produkcji wielu gospodarstw trzodziarskich.

Chów drobiu fermowego prowadzony jest w 46 gospodarstwach głównie na terenie gmin Turośń Kościelna, Choroszcz, Michałowo, Zabłudów.

Inne kierunki produkcji zwierzęcej; to:

- chów koni zimnokrwistych i gorąokrwistych – około 2 500 sztuk,
- chów owiec – 1 718 sztuk,
- chów kóz – 143 sztuk

3.2. Rolnictwo ekologiczne

Powiat białostocki posiada unikalne cechy przyrodnicze i doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa przyjaznego środowisku, tj. ekologicznego i integrowanego. Rolnictwo ekologiczne jest specyficzną formą gospodarowania i produkcji żywności. Żywność wytwarzana jest metodami naturalnymi w czystym i bezpiecznym środowisku, bez nawozów sztucznych i syntetycznych środków ochrony roślin, antybiotyków, hormonów wzrostu i genetycznie modyfikowanych organizmów. Dzięki wykluczeniu pestycydów i nawozów sztucznych nie powoduje zanieczyszczenia gleby i wód gruntowych, ogranicza wypłukiwanie składników pokarmowych z gleby, sprzyja różnorodności biologicznej, wymaga niewielkich nakładów energii i wytwarza żywność wysokiej jakości. Zadaniem rolnictwa ekologicznego jest nie tylko produkcja żywności o wysokich parametrach jakościowych w zrównoważonym środowisku przyrodniczym, ale także ochrona i dbałość o jakość całego środowiska naturalnego, w którym rolnictwo funkcjonuje oraz zapewnienie dobrostanu zwierząt.

Wejście Polski do struktur Unii Europejskiej uruchomiło szereg mechanizmów wspierających rozwój rolnictwa ekologicznego. Wyrazem wsparcia finansowego ze strony państwa dla produkcji ekologicznej są dopłaty udzielane gospodarstwom spełniającym wymogi obowiązujące w rolnictwie ekologicznym, tj. zgodnie z zasadami Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2092/91 i 1804/99.

Na terenie powiatu białostockiego rolnictwo ekologiczne cieszy się dużą popularnością. Obecnie funkcjonuje 144 gospodarstw ekologicznych. Ponadto w 581 gospodarstwach realizowany jest program rolnośrodowiskowy. Problemem, jaki dotyczy rolnictwa ekologicznego jest jego rozdrobnienie. Gospodarstwa te działają w pojedynkę, co nie pozwala im na pełną konsolidację w zakresie zbytu produktów, stąd też koniecznością jest zrzeszanie się w grupy producenckie.

Niezbędna jest również profesjonalna działalność marketingowa w rolnictwie ekologicznym.

3.3. Opracowania w zakresie modernizacji przestrzeni wiejskiej

Dyrektywy Parlamentu Europejskiego nr 2007/2/WE z dnia 14 marca 2007 r. ustanowiły infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE). Powyższa informacja ma na celu zapewnienie przechowywania, udostępniania oraz utrzymywania danych przestrzennych na takim szczeblu, by możliwe było łączenie w jednolity sposób danych pochodzących z różnych źródeł i korzystanie z nich przez wielu użytkowników. Jednocześnie zgromadzone dane powinny być udostępniane na warunkach, które nie ograniczają bezzasadnie ich szerokiego wykorzystywania, powinny być łatwo dostępne i przedstawione w taki sposób, by można było ocenić ich przydatność dla określonego celu.

W związku z powyższym niezbędnym jest wykonanie prac geodezyjnych w zakresie modernizacji ewidencji gruntów i budynków oraz opracowanie mapy zasadniczej. Biorąc pod uwagę atrakcyjność inwestycyjną gruntów położonych w sąsiedztwie miasta Białystok, opracowaniem takim należy w pierwszej kolejności objąć obręby tak usytuowane.

Realizacja przedsięwzięcia finansowana będzie ze środków własnych powiatu, dotacji budżetowej na zadania z zakresu geodezji i kartografii oraz ewentualnie dofinansowania poszczególnych gmin.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- dogodne położenie geograficzne względem rynków zbytu (m. Białystok i Warszawa),
- duży udział trwałych użytków zielonych, stanowiący potencjalną bazę paszową dla rozwoju bydła mlecznego i opasowego
- brak zanieczyszczeń gleb, szczególnie metalami ciężkimi,
- niskie skażenie środowiska z racji braku uciążliwych zakładów przemysłowych,
- istnienie ośrodków przetwórstwa rolno-spożywczego i rynków hurtowych (giełd rolnych),
- potencjalne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i integrowanego,
- potencjalne możliwości wykorzystania lasów do celów turystycznych i rekreacyjnych.

SZANSE

- możliwość eksportu produktów rolnych na rynki wschodnie i zachodnie,
- tworzenie grup marketingowych dla celów sprzedaży produktów rolnych i zakupu środków produkcji, eliminowanie pośredników,
- uruchomienie nowych kierunków i metod produkcji na zapotrzebowanie przetwórstwa i konsumentów,
- rozwój sektora turystycznego w oparciu o unikalne walory przyrody i krajobrazu,
- możliwość zamiany przeznaczenia gruntów ornych na produkcję leśną, tam gdzie utrudniona jest produkcja rolna.

SŁABE STRONY

- niski wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- surowsze warunki klimatyczne powodujące ograniczenia w doborze roślin i odmian
- rozdrobnienie gospodarstw,
- niski stopień przygotowania zawodowego rolników,
- niski stopień specjalizacji gospodarstw,
- mała skala produkcji i niska towarowość gospodarstw rolnych,
- niewystarczające techniczne wyposażenie rolnictwa, przy jednoczesnym małym stopniu jego wykorzystania,
- brak doświadczeń i umiejętności w działaniu marketingowym,
- niechęć rolników do podejmowania zespołowego działania wynikające z zasłóści historycznej,
- słabo rozwinięta infrastruktura na obszarach wiejskich,
- duża migracja młodzieży wiejskiej do miast w poszukiwaniu lepszego życia,
- „starzenie się wsi”.

ZAGROŻENIA

- napływ konkurencyjnych (dotowanych) produktów rolnych z importu,
- spadek opłacalności produkcji rolnej, z uwagi na gorsze warunki klimatyczno-glebowe oraz mniejsza konkurencyjność w stosunku do innych regionów,
- niesprostanie konkurencji dobrze zorganizowanego i silnie dotowanego rolnictwa unijnego,
- wypadanie z rynku małych nieefektywnych gospodarstw rolnych, co może powodować wzrost bezrobocia na obszarach wiejskich,
- brak doświadczenia i umiejętności (słaba asertywność ludności wiejskiej) w poszukiwaniu alternatywnych źródeł dochodu może spotęgować biedę na wsi.

4. Ekologia i ochrona środowiska

Ochrona środowiska, to właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników przyrody, w szczególności występujących w naturze roślin i zwierząt oraz kompleksów przyrodniczych i ekosystemów.

Ochrona środowiska, to obok tworzenia parków narodowych, krajobrazowych, czy rezerwatów przyrody również utrzymywanie otoczenia w czystości, minimalizacja zanieczyszczeń oraz zużywania mediów takich jak woda, energia itp.

4.1. Obszary chronione

Na terenie powiatu białostockiego najwyższą formą ochrony w postaci Narwiańskiego Parku Narodowego objętych jest 6 298 ha terenów bagiennych doliny Narwi położonych w pięciu gminach: Choroszcz, Łapy, Suraż, Turośń Kościelna i Tykocin. Park ten znajduje się prawie w całości na terenie powiatu i jest obiektem zainteresowania turystycznego i naukowego, nie tylko krajowego, ale i licznych środowisk zagranicznych.

Rezerваты przyrody zajmują powierzchnię 2 077,6 ha i obejmują głównie tereny Lasów Państwowych. Większość obszaru Puszczy Knyszyńskiej wraz z dolinami rzeki Sokołda i Supraśl (52 045 ha) zajmuje Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej, a obszary chronionego krajobrazu rozciągają się na powierzchni 70 110 ha. Na terenie powiatu zarejestrowanych jest 214 pomników przyrody, głównie w postaci zabytkowych drzew i głazów. Łącznie wszelkimi formami ochrony przyrodniczej objęta jest powierzchnia 128 664 ha, co stanowi 43 % całej powierzchni powiatu. Tereny te są stosunkowo mało zmienione działalnością człowieka. Ten dobry stan środowiska przyrodniczego sprzyja bogactwu świata roślin i zwierząt, który jest niepowtarzalnym skarbem tych terenów.

4.2. Ochrona wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe są w Polsce głównym źródłem zaopatrzenia w wodę. Wody naturalne dzieli się na klasy czystości. Podział ten stanowi podstawę ochrony wód. Warunkiem zakwalifikowania wody do danej klasy jest nie przekroczenie ustalonych dla danej klasy wartości wszystkich wskaźników zanieczyszczenia.

W 2009 roku na terenie województwa podlaskiego dokonano oceny jakości wód 52 rzek w 69 przekrojach pomiarowo-kontrolnych.

Klasyfikacja stanu ekologicznego wód naturalnych powiatu białostockiego przedstawia się następująco: (źródło WIOŚ Białystok).

- brak wód o bardzo dobrym stanie ekologicznym (I klasa),
- wody o dobrym stanie ekologicznym – 7,8 % (II klasa),
- wody o umiarkowanym stanie ekologicznym – 51,6 % (III klasa),
- nie stwierdzono wód o złym stanie ekologicznym (V klasa).

Klasyfikacja stanu chemicznego wód wskazuje, iż wody o dobrym stanie chemicznym stanowią 35 %, zaś wody poniżej dobrego stanowią 65 %. Istniejące ujęcie powierzchniowe przeznaczone do zaopatrzenia ludności aglomeracji białostockiej w wodę do spożycia zlokalizowane na rzece Supraśl spełnia warunki kategorii A₃ – woda wymagająca wysokosprawnego uzdatnienia fizycznego i chemicznego.

W latach 1977-1990 w dolinie górnej Narwi w wyniku spiętrzenia wody zaporą ziemną powstał zbiornik wodny Siemianówka o powierzchni około 3 250 ha.

Zbiornik spełnia znaczącą rolę w gospodarce regionu m. in.: nawadnianie użytków rolnych oraz zasilanie wodą Narwiańskiego Parku Narodowego. Poza tym piętrzenie wody wykorzystuje się do celów energetycznych, prowadzenia zorganizowanej gospodarki rybackiej, a także w celach turystycznych i rekreacyjnych.

Niekorzystnym zjawiskiem zagrażającym życiu biologicznemu w zbiorniku jest nadmierny rozwój sinic.

W celu osiągnięcia wyższej czystości wód powierzchniowych należy zakończyć zgodnie z założeniami plan budowy oczyszczalni ścieków oraz przystąpić do budowy większej ilości zbiorników małej retencji.

W ostatnich latach na terenie powiatu białostockiego wykonano remont jazu na rzece Supraśl przy plaży miejskiej w Supraślu oraz wybudowano zbiornik małej retencji wodnej w Michałowie o pojemności lustra wody 2,19 ha. Planowane jest wykonanie zbiornika retencyjnego w Choroszczycy o powierzchni lustra wody 5,5 ha.

4.3. Ochrona powietrza

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są ciepłownie miejskie, przemysłowe oraz rozproszone źródła emisji z sektora komunalno-bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne.

Największy udział w emisji zanieczyszczeń pochodzących głównie z procesów spalania mają substancje takie jak: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły.

Na terenie powiatu brak jest ekstremalnych źródeł emisji zanieczyszczeń. Ze względu jednak na występujące tu obszary chronione i w celu nie pogorszenia środowiska naturalnego należy prowadzić działania polegające na:

- likwidacji niskiej emisji poprzez budowę lub rozbudowę sieci gazociągów i zmianę czynnika grzewczego na gaz lub olej lekki,
- promowanie i stosowanie odnawialnych źródeł energii,
- oszczędzanie zużycia energii poprzez zmniejszenie energochłonności budynków,
- stosowanie paliw o dużej kaloryczności i niskim zasiarczeniu,
- regulowanie emisji zanieczyszczeń stosownymi decyzjami administracyjnymi.

Na uwagę zasługuje też promocja odnawialnych źródeł energii. Na terenie powiatu nie wchodzi w grę energia wiatrowa/słoneczna ani geotermalna ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, a tylko w niewielkim stopniu wodna. Jednak z uwagi na rolniczy charakter terenu i zasoby leśne, szersze zastosowanie powinna znaleźć biomasa.

Z punktu widzenia społecznego do zanieczyszczenia powietrza należy też emisja odorów, występująca lokalnie w rejonach oczyszczalni ścieków, wysypisk odpadów, ferm hodowlanych. Uciążliwości tych można uniknąć poprzez prawidłową eksploatację, właściwy transport materiałów wydzielających odór oraz przez właściwą lokalizację obiektów.

4.4. Ochrona przed hałasem

Hałas występujący w środowisku na terenie powiatu białostockiego pochodzi głównie od transportu drogowego oraz od zakładów przemysłowych.

Zgodnie z danymi WIOŚ (za 2008 r.) hałas komunikacyjny jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym rodzajem hałasu w środowisku zurbanizowanym. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim stale rosnąca liczba pojazdów samochodowych w miastach i pojazdów ciężkich poruszających się po trasach tranzytowych. Rozwiązania docelowe powinny polegać na zachowaniu odpowiednich odległości budynków od ciągów komunikacyjnych i tworzenie pasów zieleni.

Skuteczne mogą być również działania doraźne polegające na:

- wprowadzeniu ograniczenia prędkości pojazdów na odcinkach dróg o zniszczonej nawierzchni,
- poprawie stanu nawierzchni dróg,
- eliminacji z ruchu pojazdów szczególnie uciążliwych,
- stosowaniu zabezpieczeń przeciwhałasowych w postaci ekranów akustycznych,
- wymianie stolarki okiennej w budynkach.

Zagrożenie hałasem przemysłowym związane jest głównie z niekorzystną lokalizacją zabudowy mieszkaniowej w pobliżu zakładów przemysłowych.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- jeden z najczystszych regionów kraju,
- możliwość wykorzystywania wód do celów konsumpcyjnych i gospodarczych,
- środowisko nadające się do rozwoju turystyki i wypoczynku,
- budowa oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich,
- znaczna lesistość powiatu.

SŁABE STRONY

- zanieczyszczenie spalinami wynikające z dużej liczby pojazdów,
- zbyt duża ilość małych kotłowni węglowych,
- niewystarczająca ilość oczyszczalni ścieków.

SZANSE

- tworzenie miejsc klimatoterapii i lecznictwa uzdrowiskowego,
- stosowanie paliw ekologicznych,
- wzrost czystości wód i powietrza,
- zwiększenie powierzchni obszarów chronionych.

ZAGROŻENIA

- powolny proces modernizacji elektrowni i ciepłowni oraz przechodzenia na paliwa ekologiczne,
- minimalna infrastruktura komunalna na wsi,
- brak środków finansowych na inwestycje proekologiczne.

5. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna powiatu białostockiego wymaga szybkiego rozwoju, który jest warunkiem wzrostu gospodarczego, pozwalającego racjonalnie wykorzystać kapitał miejscowy oraz skutecznie przyczynić się do przyciągania kapitału z zewnątrz.

Infrastrukturę techniczną między innymi tworzy:

- komunikacja,
- telekomunikacja,
- infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa,
- gospodarka wodna,
- gospodarka zasobami naturalnymi,
- gospodarka odpadami i odprowadzanie ścieków

5.1. Komunikacja

W powiecie białostockim, podobnie jak i na terenie kraju, dominującą rolę w przewozach towarowych i pasażerskich odgrywa transport drogowy. Kolej przeżywa regres, jednak jako bardziej przyjazna środowisku powinna być utrzymana, a nawet należałoby popierać jej dalszy rozwój. Należy też przyznać, że transport kolejowy posiada liczne zalety w stosunku do innych środków transportu ponieważ:

- kolej charakteryzuje duża uniwersalność (od przewozów lokalnych małymi autobusami szynowymi po masowe przewozy na duże odległości),
- istnieje możliwość bardzo wygodnego, nawet komfortowego podróżowania,
- wysoki stopień bezpieczeństwa (mała wypadkowość),
- zaletą kolei jest niska szkodliwość ekologiczna,
- małe (w porównaniu z transportem drogowym) zużycie jednostkowe energii,
- mniejsza hałaśliwość,
- dwukrotnie mniejsza terenochłonność linii kolejowych w stosunku do dróg,
- znaczna niezależność od warunków atmosferycznych i związana z tym niezależność kursowania.

Uzupełnieniem i alternatywą dla komunikacji kolejowej jest sieć połączeń autobusowych obsługiwanych przez PKS oraz liczne grono przewoźników prywatnych.

Główną troską samorządu powiatowego w zakresie infrastruktury komunikacyjnej jest sieć dróg, którymi administruje od 1 stycznia 1999 r.

Teren powiatu wyposażony jest w sieć dróg zarządzanych przez wszystkie szczeble administracji, wobec czego mamy drogi:

- krajowe,
- wojewódzkie,
- lokalne miejskie,
- powiatowe,
- gminne

Powiatowy Zarząd Dróg w Białymstoku powołany do zarządzania drogami powiatowymi Powiatu Białostockiego obejmuje swoją działalnością 15 gmin, tj. Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Kościelne, Gródek, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Michałowo, Poświętne, Suraż, Supraśl, Turośń Kościelna, Tykocin, Wasilków, Zabłudów, Zawady i 9 miast, tj. Choroszcz, Czarna Białostocka, Łapy, Michałowo, Suraż, Supraśl, Tykocin, Wasilków, Zabłudów.

Na obszarze Powiatu Białostockiego znajduje się:

na drogach zamiejskich:

- 1) 196 odcinków dróg o łącznej długości 1 019,6 km,
- 2) 82 mosty o łącznej długości 1 259 m,

na drogach miejskich:

- 1) 59 odcinków dróg o łącznej długości 81 km,
- 2) 9 mostów o łącznej długości 194 m,

Poza tym w zarządzie powiatu znajduje się 945 przepustów drogowych.

Istniejąca sieć drogowa powiatu białostockiego stanowi wystarczającą ilość połączeń komunikacyjnych, będących podstawą rozwoju regionu. Jednak jej zły stan techniczny może okazać się barierą dla wielu inicjatyw społecznych i gospodarczych.

Główne ciągi drogowe Powiatu Białostockiego:

1. **(03438) Białystok-Juchnowiec** – do drogi krajowej Nr 19 (Białystok-Rzeszów),

2. **(03439) Białystok-Stanisławowo-Wojzski**

Obydwie drogi stanowią znakomity skrót komunikacyjny w tranzycie na kierunek południowo-wschodni tzn. Bielsk Podlaski, Lublin dalej do Rzeszowa. Wykorzystywany już na dzień dzisiejszy i stwarzający duże zagrożenie bezpieczeństwa ruchu z uwagi na nienormalne (zbyt wąskie) szerokości jezdni.

3. **(03401) Białystok-Kruszewo**

Droga prowadząca do Narwiańskiego Parku Narodowego, przyszłego miejsca wypoczynku mieszkańców Białegostoku.

4. **(03390) Gródek-Michałowo-Zabłudów** i dalej.

5. **(03443) Biele-Suraż** – stanowi najkrótsze połączenie 6 siedzib urzędów gmin.

6. **(03499) Choroszcz-Niewodnica Kościelna-Markowszczyzna** – stanowi połączenie 2 siedzib urzędów gmin i trasę prowadzącą do terenów wypoczynkowych mieszkańców Białegostoku w obrębie m. Niewodnica.

7. **(03327) Dobrzyniewo-Gniła-Borsukówka-Krypno** – łączy Powiat białostocki i Powiat Mońki.

8. **(03674) Nowa Wola-Planty** – łączy Powiat Białystok i Powiat Bielsk.

9. **(03486) Łapy-Płonka Kościelna-Łupianka Stara** (Jeńki – granica powiatu) – łączy Powiat Białystok i Powiat Wysokie Mazowieckie.

10. **(03367) Czarna Białostocka-Czarna Wieś Kościelna-Niemczyn** – łączy Powiat Białystok i Powiat Sokółka.

11. **(03378) m. Grabówka** – miejscowość wymagająca szczególnej uwagi ze względu na obciążenie ruchem tranzytowym z przejścia granicznego w Bobrownikach.

12. **(03322) Złotoria-Tykocin** – łączy siedziby 2 urzędów gmin i prowadzi do powiatu Mońki.

Pozostałe odcinki dróg są uzupełnieniem tej podstawowej sieci lub stanowią drogi o znaczeniu lokalnym.

5.2. Telekomunikacja

Infrastruktura telekomunikacyjna ulega systematycznej poprawie. Dzieje się to dzięki rozwojowi telefonii komórkowej. Praktycznie cały obszar powiatu objęty jest zasięgiem wszystkich funkcjonujących w kraju operatorów sieci.

Rozpowszechnienie internetu ogranicza obecnie nie dość rozbudowany dostęp do infrastruktury szerokopasmowej, co stwarza dodatkowo odbiorcom internetu barierę ekonomiczną.

Dalszy rozwój społeczeństwa informacyjnego jest zależny od efektywnego postępu w informatyzacji urzędów na poziomie powiatu i poszczególnych gmin oraz działań związanych z edukacją mieszkańców w sprawie korzystania z usług i technologii informacyjnych. Wdrażanie idei społeczeństwa informacyjnego będzie realizowane między innymi w ramach Narodowej Strategii Spójności, które ma na celu nie tylko rozwój infrastruktury teleinformatycznej, ale również upowszechnianie umiejętności posługiwania się narzędziami teleinformatycznymi.

Teren powiatu białostockiego należy do obszaru realizacji projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”, obejmującego 5 województw.

Celem projektu w województwie podlaskim jest zapewnienie do końca 2013 roku dostępu do usług szerokopasmowych dla 90 % mieszkańców i 100 % instytucji publicznych i przedsiębiorców.

Oddziaływanie projektu zorientowane jest m. in. na rozwój społeczeństwa informacyjnego, dla którego wyznaczono następujące priorytety:

- praca na odległość (telepraca),
- nauczanie na odległość (e-learning),
- zdalna opieka medyczna (e-zdrowie),
- handel elektroniczny (e-handel),
- informatyzacja administracji państwowej i samorządowej (e-urząd),
- informatyzacja działalności gospodarczej.

5.3. Infrastruktura elektroenergetyczna i gazowa

Teren powiatu objęty jest siecią energetyczną średniego napięcia i prawie w całości jest zasilany z krajowego systemu energetycznego. Odbiorcy w liczbie 56 454 (stan na 31.XII.2007 r. - dane WUS) zasilani są energią elektryczną niskiego napięcia ze stacji transformatorowych. W roku 2007 mieszkańcy powiatu zużyli 104,4 GWh energii, co na 1 mieszkańca wynosi 758,8 kWh, przy średniej wojewódzkiej 712,0 kWh/1 mieszkańca (dane WUS).

Przez teren powiatu przebiega również ok. 225 km linii wysokiego napięcia – 110 kV.

Teren powiatu charakteryzuje nierównomierne zaopatrzenie w energię. Część powierzchni szczególnie w strefie przygranicznej ma niedostatecznie rozbudowaną sieć linii rozdzielczych. Nie mniej jednak stan energetyki nie jest barierą rozwoju powiatu.

Gaz jest ekologicznym źródłem energetycznym. Potrzeby powiatu pokrywane są z krajowych gazociągów gazu ziemnego, wysokiego ciśnienia przebiegającego z Białorusi, rozprężalni gazu płynnego propan-butan oraz butli gazowych na gaz propan-butan.

Sieć gazowa w 2007 r. na terenie powiatu białostockiego wynosiła 467,1 km (województwo 1 329,9 km). Odbiorcy gazu z sieci stanowili liczbę 5 683, odbiorcy gazu w województwie 111 061, w tym miasto Białystok 99 950), a zużycie gazu na 1 mieszkańca wynosiło w roku 2007 – 42,7 m³ (w województwie – 33,1 m³/1 mieszkańca, w mieście Białystok 95,2 m³/1mieszkańca) – (dane WUS).

5.4. Gospodarka zasobami naturalnymi

Złóża kopalin

Zasoby naturalne powiatu białostockiego są ograniczone do tzw. kopalin pospolitych. Są to kruszywa naturalne: piaski, żwiry, pospółki, surowce ceramiczne (iły, gliny, mułki); surowce do produkcji wyrobów silikatowych, torfy

itp. Kopaliny te nie występują w postaci dużych złóż, które mogłyby być podstawą dużych zakładów wydobywczych.

Przyczyną tego stanu rzeczy jest budowa geologiczna w rejonie powiatu białostockiego (podobnie jak na terenie całej północno-wschodniej Polski), charakteryzująca się istnieniem grubej pokrywy utworów polodowcowych. Z tych względów wydobywanie kopaliny jest domeną przedsiębiorstw indywidualnych, drobnych eksploatatorów kruszywa, na ogół są to właściciele gruntu zasobnego w te surowce. W tym stanie, gdy praktycznie wyłącznym kryterium jest czynnik ekonomiczny na terenie powiatu przeważają niewielkie punkty wydobywania kopaliny. Brak jest inwestorów „strategicznych” (wątpliwa opłacalność), a w przypadku surowców, które mogą być sprzedane tylko w stanie przetworzonym (surowce i piaski do produkcji wyrobów silikatowych) dodatkowym czynnikiem hamującym jest konieczność budowy zakładów przetwórczych (cegielnie, zakłady produkcji silikatów). Z tych powodów z prawie wszystkich czynnych złóż, kopaliny są eksploatowane na potrzeby istniejących już wcześniej zakładów.

Wody podziemne

Bogactwem naturalnym o niebagatelny znaczeniu dla codziennego życia i gospodarki są zasoby wód podziemnych. Pod względem potencjalnych możliwości pozyskiwania wody podziemnej obszar powiatu znajduje się w korzystnej sytuacji. Wody podziemne o dobrej jakości (ale na ogół wymagające uzdatnienia ze względu na zawartość żelaza) występują tu powszechnie, choć na zróżnicowanych głębokościach (od kilkunastu nawet do dwustu metrów). Lepszą jakością i korzystniejszymi warunkami występowania cechują się wody we wschodniej części powiatu (często nie wymagające uzdatnienia i zazwyczaj występujące na mniejszych głębokościach), rejon ten mógłby być w perspektywie rezerwuarem dobrych jakościowo wód podziemnych pod warunkiem niedopuszczenia do ich degradacji.

Ujęcia wód podziemnych stanowią podstawowe źródło wody dla wodociągów komunalnych służących do zbiorowego zaopatrzenia w wodę ludności, zakładów produkcyjnych, instytucji. Z ujęć na terenie powiatu (Wasilków, Jurówce) zaopatrywane jest miasto Białystok. Poza tym istnieje

spora ilość indywidualnych ujęć wód podziemnych zaopatrujących w wodę zakłady, instytucje oraz użytkowników indywidualnych. Ochrona tych ujęć przed zanieczyszczeniem wiąże się przede wszystkim z ochroną powierzchni i wnętrza ziemi oraz ochroną wód powierzchniowych poprzez eliminację: „dzikich” wysypisk odpadów, wprowadzania do gruntu ścieków, ochronę przed skażeniem produktami ropopochodnymi i metalami ciężkimi. Ważnym czynnikiem jest też racjonalna gospodarka nawozami i pestycydami oraz gospodarka wodno-ściekowa, zwłaszcza uwzględnienie konieczności jednoczesnej budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ochrona zasobów i jakości wód podziemnych z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju w ramach uprawnień statutowych na szczeblu powiatu, sprowadza się do działalności decyzyjnej (zatwierdzanie projektów w zakresie poszukiwania wód, określania stref ochronnych ujęć wodnych) oraz kontrolno-nadzorczej nad prawidłowością prowadzenia prac w zakresie eksploatacji wód.

Uwzględnienie zasady zrównoważonego rozwoju w zakresie ochrony zasobów i jakości wód podziemnych może być realizowane poprzez:

- zwodociągowanie całości terenów o zwartej zabudowie,
- jednoczesne objęcie całego tego obszaru siecią kanalizacyjną i promowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w zabudowie rozproszonej,
- racjonalizacja sposobu eksploatacji i rozmieszczenia ujęć,
- ustanowienie niezbędnych stref ochronnych wszystkich ujęć i wyegzekwowanie obowiązujących wymogów,
- objęcie powierzchni i wnętrza ziemi oraz wód powierzchniowych ochroną przed zanieczyszczeniami i skażeniami we wszystkich przejawach i na całym obszarze powiatu, a w szczególności i w pierwszej kolejności - obszarów zasobnych w wody podziemne.

Zagadnienia te stanowią zadania gmin i poszczególnych użytkowników (rolnicy, przedsiębiorcy, osoby fizyczne), a realizacja wiąże się z odpowiednią działalnością informacyjną i edukacyjną, mającą na celu zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

5.5. Wodociągi i kanalizacja

Wody podziemne powinny przede wszystkim służyć zaopatrzeniu ludności w wodę do picia o dobrej i stałej jakości, dlatego należy dążyć do umożliwienia wszystkim mieszkańcom korzystania z wodociągów.

Rozbudowywanie istniejącej sieci wodociągowej, budowa nowych wodociągów, dostosowywanie istniejących ujęć do aktualnych i przyszłych potrzeb oraz budowa nowych ujęć jest działalnością prowadzoną od lat we wszystkich gminach praktycznie bez istotnych przerw, choć z różną intensywnością. Praktycznie we wszystkich przypadkach realizacja tych zadań jest zależna od wielkości posiadanych środków finansowych (i istnienia innych pilnych potrzeb), dlatego też możliwość zintensyfikowania tych działań przez gminy będzie pochodną środków materialnych pozostających w ich dyspozycji.

Przy realizacji tych zadań należy uwzględnić zasady korzystania ze środowiska, które wskazują na konieczność jednoczesnej budowy wodociągów i kanalizacji sanitarnej.

Dane statystyczne pozyskane z bazy Urzędu Statystycznego w Białymstoku przedstawiają się następująco:

Wodociągi i kanalizacja na terenie powiatu białostockiego w 2008 r.

Lp.	Gmina	Sieć w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone w dam3
		wodociąg rozdziel.	kanalizacyjna	Wodociągowe	Kanalizacyjne	W dam3	Na 1 mieszkańca w m3	
1.	Choroszcz	159,3	31	2377	635	341,8	25,7	239,8
2.	Czarna B.	89,8	30,7	1660	852	277,9	23,8	219,5
3.	Dobrzyniewo	127,9	22,2	2137	598	221,9	27,3	121,4
4.	Gródek	56,5	25,9	1128	572	82,7	14,5	95,7

5.	Juchnowiec K.	154	70,9	2874	1322	505,2	36,2	295,4
6.	Łapy	109,5	95,5	4325	3013	589,8	25,9	882,3
7.	Michałow	123,9	38,4	1682	822	171,6	23,8	108,1
8.	Poświętne	77,1	52,5	938	301	131,6	35	31,5
9.	Supraśl	73	74,7	3240	2810	252,3	19,1	350,9
10.	Suraż	38,1	15,6	659	171	58,6	28,8	8
11.	Turośl K.	112,2	31,8	1565	309	177,1	32,3	29,2
12.	Tykocin	90,5	10,6	1334	288	322,8	50,4	104
13.	Wasilków	63,8	47,2	2597	2021	367,7	27,6	405,9
14.	Zabłudów	111,1	14,6	1528	442	243,7	28,5	73,7
15.	Zawady	22	-	307	-	32	10,8	-
16.	Powiat biał.	1408,7	561,6	28351	14156	3776,7	27,3	2965,4

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód są ścieki komunalne, socjalno-bytowe i przemysłowe, odprowadzane do zbiorników systemami kanalizacyjnymi oraz nie uporządkowana gospodarka ściekowa na terenach wiejskich.

Obecnie na terenie powiatu istnieje 18 komunalnych oczyszczalni ścieków w tym 2 przemysłowe. Trzy gminy tj. Supraśl, Wasilków i Dobrzyniewo Duże podłączone są do miejskiej oczyszczalni ścieków w Białymstoku.

Ponadto w ostatnich latach nastąpił znaczący wzrost ilości budowanych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jak wynika z przedstawionego zestawienia stan wyposażenia powiatu w kanalizację jest znacznie mniejszy niż w wodociągi. Na 1408,7 km sieci wodociągowej przypada 561,6 km sieci kanalizacyjnej, aczkolwiek sytuacja w stosunku do roku 2001 jest o wiele korzystniejsza, gdyż w 2001 r. to stosunek 1037 km do 112,1 km. Na podanym przykładzie widać stopniowy i konsekwentny rozwój powiatu białostockiego w zakresie planowanych założeń.

W ramach polityki proekologicznej powiatu powinny być w dalszym ciągu prowadzone akcje kanalizacji miast i ośrodków wiejskich o zwartej zabudowie i posiadających zbiorowe zaopatrzenie w wodę. Ilość podłączeń budynków do sieci kanalizacyjnej powinna być porównywalna z ilością podłączeń do sieci wodociągowej. Wszystkie wymienione oczyszczalnie posiadają aktualne pozwolenia wodnoprawne i są okresowo kontrolowane przez Wojewódzki

Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku w zakresie spełniania wyznaczonych w pozwoleniach norm.

5.6. Gospodarka odpadami

Obecnie na terenie powiatu funkcjonuje 6 składowisk odpadów komunalnych:

- składowisko odpadów dla miasta Białegostoku w Hryniewiczach, gm. Juchnowiec Kościelny,
- międzygminne składowisko w Studziankach, gm. Wasilków,
- gminne składowisko w Uhowie, gm. Łapy,
- gminne składowisko w Zabłudowie, gm. Zabłudów,
- gminne składowisko w Odnodze, gm. Michałowo,
- gminne składowisko w Tykocinie, gm. Tykocin.

Na terenie Powiatu funkcjonuje też 1 składowisko odpadów przemysłowych:

- składowisko popiołów z Elektrociepłowni Białystok w Sowlanach, gm. Supraśl.

Starosta Powiatu Białostockiego jest organem ochrony środowiska właściwym dla 2 funkcjonujących składowisk: w Zabłudowie i Tykocinie.

Na terenie Powiatu istnieją 3 mogilniki, przewidziane do likwidacji najpóźniej do końca 2010 roku (w miejscowościach: Baciuty, gm. Turośń Kościelna, Folwarki Tylwickie gm. Zabłudów oraz Łapy). W ramach swojej działalności kontrolnej WIOŚ prowadzi systematycznie kontrole terenów mogilników, zarówno istniejących jak też tych zlikwidowanych. Monitoring mogilników nie wykazał zagrożenia dla środowiska.

Starosta nie jest organem odpowiedzialnym za likwidację mogilników.

Na podstawie ustawy o odpadach przedsiębiorca prowadzący działalność, w wyniku której powstają odpady inne niż komunalne, powinien uregulować swój stan formalno-prawny w zakresie gospodarki odpadami.

Wytwórca odpadów jest obowiązany do uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów, które powstają w związku z eksploatacją instalacji, jeżeli wytwarza powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych rocznie lub powyżej 5 tysięcy Mg odpadów innych niż niebezpieczne rocznie.

Przedsiębiorca zamierzający prowadzić odzysk lub unieszkodliwianie oraz zbieranie lub transport odpadów jest zobowiązany do uzyskania odpowiedniego zezwolenia.

Szczegółowy opis gospodarki odpadami na terenie powiatu został zawarty w uchwalonym w dniu 18.12.2003 r. przez Radę Powiatu „Planie gospodarki odpadami dla Powiatu Białostockiego”.

Uchwalony plan obejmuje perspektywę do roku 2015. Zgodnie z wymogami ustawowymi przeprowadzane są aktualizacje tego planu.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- wystarczające ilości wód podziemnych,
- istnienie zasobów wód, możliwych do wykorzystania bez uzdatniania,
- możliwość zwiększenia stopnia wydobycia surowców naturalnych,
- dość dobrze rozbudowana sieć wodociągowa,
- dostateczny zasób energii elektrycznej,
- rezerwy siły roboczej – możliwością do prowadzenia prac przy budowie infrastruktury komunalnej,
- rezerwy w mocach przerobowych istniejących oczyszczalni ścieków.

SZANSE

- możliwość wykorzystania miejscowych zasobów kruszywa do budowy infrastruktury lokalnej,
- wzrost stanu czystości wód wskutek realizowania programu ochrony środowiska,
- możliwość wykorzystania torfów borowin w działalności uzdrowskiej – Supraśl, Michałowo,
- poprawa czystości środowiska.

SŁABE STRONY

- występowanie surowców na obszarach leśnych i chronionych,
- niewystarczająca liczba stref ochronnych dla ujęć wodnych,
- mała atrakcyjność surowców mineralnych (pospolite kopaliny, powszechnie występujące również w rejonach sąsiednich).
- rozproszenie zabudowy wiejskiej, powodem znacznego podwyższenia kosztów budowy gazociągów, wodociągów i kanalizacji,
- zły stan techniczny wysypisk oraz istnienie wysypisk nielegalnych,
- brak selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu,
- brak urządzeń do unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych (szpitalne, chemiczne),
- niskie uświadomienie społeczeństwa w zakresie obchodzenia się z odpadami.

ZAGROŻENIA

- intensywna eksploatacja złóż surowcowo-przemysłowych zagrożeniem dla ochrony środowiska,
- trudności zbytu kopaliny,
- niedoinwestowanie – czynnik hamujący tworzenie przedsiębiorstw produkcyjnych,
- zbyt małe zasoby finansowe na budowę gazociągów, wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni ścieków na wsi.

6. Infrastruktura społeczna

Do infrastruktury społecznej zaliczamy zespół instytucji publicznych zaspakajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Do infrastruktury społecznej zalicza się infrastrukturę z zakresu oświaty i wychowania, kultury, opieki społecznej, ochrony zdrowia, kultury fizycznej i wypoczynku oraz bezpieczeństwa.

6.1. Edukacja publiczna

W roku szkolnym 2009/10 kształcenie dzieci i młodzieży na terenie Powiatu Białostockiego odbywa się w:

- 45 szkołach podstawowych,
- 21 gimnazjach,
- 1 szkole ponadgimnazjalnej prowadzonej przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- 2 szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez gminy,
- 3 szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez osoby fizyczne,
- 4 zespołach i 1 szkole ponadgimnazjalnej prowadzonej przez Powiat Białostocki,
- centrum kształcenia praktycznego.

Ponadto na terenie powiatu funkcjonuje:

- 5 punktów przedszkolnych,
- 16 przedszkoli,
- 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Powiat Białostocki jest organem prowadzącym dla 4 publicznych zespołów szkół ponadgimnazjalnych, 1 szkoły ponadgimnazjalnej i 3 placówek oświatowych, w tym:

- Zespołu Szkół Mechanicznych im. Stefana Czarnieckiego w Łapach,
- I Liceum Ogólnokształcącego w Łapach,
- Centrum Edukacji w Supraślu,
- Zespołu Szkół w Michałowie,
- Zespołu Szkół w Czarnej Białostockiej,
- Centrum Kształcenia Praktycznego w Łapach,

- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łapach,
- Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Białymstoku.

Przy 2 szkołach funkcjonują internaty na ogólną liczbę miejsc 219 (CE w Supraślu 165 miejsc i LO w Łapach 54 miejsca).

W roku szkolnym 2009/10 w szkołach prowadzonych przez Powiat Białostocki do 78 oddziałów uczęszcza 2 015 uczniów i słuchaczy, w tym do szkół:

- dla młodzieży 1 626 uczniów w 62 oddz., co stanowi 80,7%, z tego w:
  - liceach ogólnokształcących - 703 uczniów (25 oddz.), tj. 43,2 %
  - liceach profilowanych - 49 uczniów (2 oddz.), tj. 3,0 %
  - technikach - 767 uczniów (31 oddz.), tj. 44,6 %
  - zasadn. szkołach zawod. - 103 uczniów (4 oddz.), tj. 6,4 %
- dla dorosłych 389 słuchaczy w 16 oddz., co stanowi 19,3 %, z tego w:
  - liceach ogólnokształcących - 132 słuchaczy (6 oddz.), tj. 33,9%
  - szkołach policealnych - 257 słuchaczy (10 oddz.), tj. 66,1%

Na dzień 30 września 2009 r. stan kadrowy nauczycieli, według stopnia awansu zawodowego, przedstawia się następująco:

- nauczyciele dyplomowani - 101,83, tj. 58,0% ogółu nauczycieli
- nauczyciele mianowani - 46,06 26,0% ogółu nauczycieli
- nauczyciele kontraktowi - 24,46 14,0% ogółu nauczycieli
- nauczyciele stażyści - 3,93 2,0% ogółu nauczycieli

Razem: 176,28 (etaty przeliczeniowe)

Przeprowadzona analiza stanu szkolnictwa ponadgimnazjalnego w latach 2002/03 (wejście reformy) – 2009/10 wykazała, że:

- liczba uczniów i słuchaczy zmalała o 32 % (z 2 961 do 2 015 osób),
- liczba uczniów w szkołach dla młodzieży spadła o 44 % (z 2 878 do 1 626 osób),
- zmieniła się struktura kształcenia w szkołach dla młodzieży:
  - liczba uczniów w liceach ogólnokształcących wzrosła o 11 % (z 32,2 do 43,2 %),

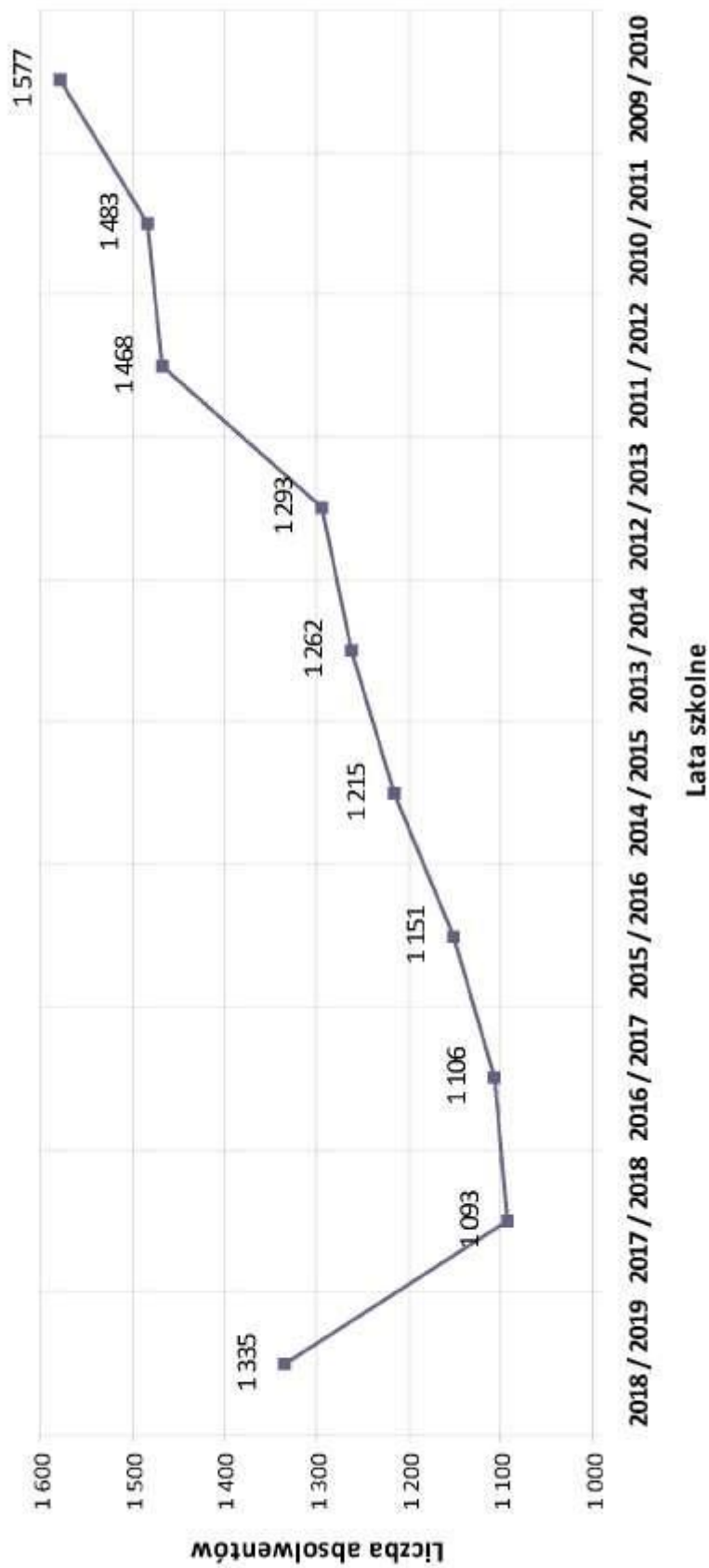
- liczba uczniów techników wzrosła o 10,8% (z 33,8 do 44,6 %),
- z 2,5 % do 6,4 % wzrosła liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych,
- nastąpił gwałtowny spadek zainteresowania kształceniem ogólnozawodowym (licea profilowane) – z 13 do 3 %,
- ponad 3,5-krotnie wzrosła liczba słuchaczy w szkołach dla dorosłych (z 83 do 389 osób),
- nastąpił spadek zatrudnionej kadry pedagogicznej o 23 % (z 229 do 176 etatów przeliczeniowych), w tym w strukturze zatrudnienia nastąpił wzrost liczby etatów nauczycieli dyplomowanych z 22 % do 58 %,
- na poziomie 78 % utrzymuje się liczba uczniów i słuchaczy kształconych przez szkoły, którzy pochodzą z Powiatu Białostockiego.

Nie napawają optymizmem dane demograficzne, które wskazują, że w latach 2009/10 – 2017/18 prognozowana liczba absolwentów gimnazjów z terenu Powiatu Białostockiego spadnie o 30 % (z 1 577 do 1 093 osób). Również wielu uczniów zamieszkałych na terenie powiatu podejmuje naukę w szkołach ponadgimnazjalnych w Białymstoku.

Prognoza demograficzna - Liczba absolwentów gimnazjów w latach 2010-2019

(wg danych z SIO wg stanu na dzień 30.09.2009 r.)

**Wykaz szkół prowadzonych przez Powiat
Białostocki w roku szkolnym 2009/2010***

Szkola	Liczba	
	Uczniów/słuchaczy	Oddziałów
1. Zespół Szkół Mechanicznych w Łapach	766	29
• Zasadnicza Szkoła Zawodowa	103	4
• Liceum Ogólnokształcące	95	3
• Technikum	395	14
• Liceum profilowane	49	2
• Uzupełniające LO dla dorosłych	35	2
• Szkoła Policealna dla dorosłych	89	4
2. Liceum Ogólnokształcące w Łapach	458	16
• Liceum Ogólnokształcące	458	16
3. Zespół Szkół w Czarnej Białostockiej	133	6
• Liceum Ogólnokształcące	37	2
• Technikum	19	1
• Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych	23	1
• Szkoła Policealna dla dorosłych	54	2
4. Zespół Szkół w Michałowie	448	17
• Liceum Ogólnokształcące	117	4
• Technikum	143	6
• Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych	74	3
• Szkoła Policealna dla dorosłych	114	4
5. Centrum Edukacji w Supraślu	210	10
• Technikum	210	10
RAZEM	2 015	78

* - dane z SIO z dnia 30.09.2009 r.

Liczba szkół publicznych w poszczególnych gminach Powiatu Białostockiego w roku szkolnym 2009/2010 *

Gmina	Liczba szkół podstawowych	Liczba szkół gimnazjalnych	Liczba zespołów szkół ponadgimnazjalnych
Choroszcz	4	1	1
Czarna Białostocka	2	2	1
Dobrzyniewo Kościelne	6	1	
Gródek	1	1	
Juchnowiec Kościelny	4	2	
Łapy	8	3	2
Michałow	1	1	1
Poświętne	1	1	
Supraśl	3	2	2
Suraż	1	1	
Turośl Kościelna	3	1	
Tykocin	2	2	1
Wasilków	2	1	
Zabłudów	5	1	
Zawady	2	1	
Razem	45	21	9

*-dane z SIO na dzień 30.09.2009 r.

Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w poszczególnych gminach Powiatu Białostockiego w roku szkolnym 2009/2010 *

Gmina	Liczba uczniów	Liczba mieszkańców
Choroszcz	1 032	13 469
Czarna Białostocka	1 023	11 667
Dobrzyniewo Duże	710	8 273
Gródek	383	5 673
Juchnowiec Kościelny	1 339	14 178
Łapy	2 078	22 630
Michałow	481	7 174
Poświętne	385	3 718
Supraśl	720	13 457
Suraż	178	2 070
Turośl Kościelna	548	5 621
Tykocin	589	6 416
Wasilków	1 166	13 684
Zabłudów	690	8 643
Zawady	326	2 940
Razem:	11 648	139 613

*) dane z SIO na dzień 30.09.2009 r.

Priorytety w zakresie oświaty w Powiecie Białostockim:

1. Dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz aspiracji mieszkańców powiatu.
2. Optymalizacja sieci szkół , uwzględniająca zmiany demograficzne.
3. Poprawa jakości kształcenia i zdawalności egzaminów zewnętrznych.
4. Stwarzanie możliwości do kształcenia ustawicznego.
5. Kontynuacja modernizacji bazy oświatowej.
6. Wyrównywanie szans edukacyjnych, w tym usuwanie barier utrudniających dostęp do edukacji osobom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
7. Stworzenie systemu wspierania uczniów zdolnych.
8. Współpraca ze wszystkimi środowiskami działającymi na rzecz zwalczania zjawisk patologicznych wśród dzieci i młodzieży.
9. Aktywny udział w realizacji projektów współfinansowanych z różnych źródeł pomocowych.
10. Rozwijanie aktywnej współpracy międzynarodowej w dziedzinie edukacji.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- dobrze rozwinięta sieć szkół ponadgimnazjalnych i kierunków kształcenia,
- drożność kształcenia,
- wysoki stopień upowszechnienia szkolnictwa ponadgimnazjalnego,
- dobrze wykształcona i otwarta na zmiany kadra pedagogiczna,
- możliwość dostosowania bazy dydaktycznej do nowych kierunków kształcenia,
- duży procent uczniów korzysta z różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych,
- dobra współpraca jednostek oświatowych z organem prowadzącym, nadzorującymi środowiskiem lokalnym,
- pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych,
- aktywność dorosłych w uzupełnieniu wykształcenia.

SZANSE

- wysokie aspiracje edukacyjne ludności,
- możliwości wykorzystania dodatkowych źródeł finansowania z europejskich funduszy strukturalnych,
- upowszechnienie nowych, związanych ze współczesną cywilizacją i otwarciem na świat, kompetencji niezbędnych na rynku pracy (języki obce, technologie informacyjno – komunikacyjne, przedsiębiorczość, nowe zawody itp.) oraz w społeczeństwie,

SŁABE STRONY

- procesy demograficzne oraz mobilność społeczna wymuszają zmiany w sieci edukacyjnej,
- przestarzała część budynków szkolnych i ich wyposażenia,
- niedofinansowanie systemu edukacji, a w szczególności bazy i wyposażenia,
- powolne dostosowywanie się szkół do zmian zachodzących na rynku pracy,
- brak dobrej współpracy z pracodawcami, instytucjami rynku pracy, oraz powiązania systemu edukacji z potrzebami rynku pracy,
- niewielkie zaangażowanie społeczności lokalnych w życie placówek edukacyjnych,
- słabo rozwinięty system kształcenia ustawicznego i kształcenia na odległość,
- niezbyt wysokie wyniki egzaminów zewnętrznych na tle kraju.

ZAGROŻENIA

- ciągła reforma systemu oświaty (brak stabilizacji),
- brak wzrostu nakładów na edukację i naukę z budżetu państwa,
- dziedziczenie statusu społecznego rodziców, w tym często poziomu wykształcenia,
- ograniczone nakłady gospodarstw domowych na edukację,
- wysoki poziom bezrobocia absolwentów,
- brak analiz i prognoz rynku pracy dot. zapotrzebowania na absol-

- zbudowanie przejrzystego systemu kwalifikacji zawodowych,
  - traktowanie w sposób priorytetowy ludzi starszych i o niskich kwalifikacjach (podtrzymywanie aktywności zawodowej) oraz ludzi młodych, a także po studiach wyższych (promowanie przedsiębiorczości i konkurencyjności),
  - rozwój kształcenia ustawicznego,
  - wprowadzenie mechanizmów współfinansowania kosztów kształcenia ustawicznego ze środków publicznych i prywatnych.
- brak w społeczeństwie nawyków i postaw uczenia się przez całe życie przy jednoczesnym wzroście ich znaczenia,
  - przemiany w obyczajowości i postawach, zagrożenia wychowawcze,
  - rozdźwięk między dynamizmem zmian w otoczeniu edukacji (np. szybkie i nie zawsze przewidywalne zmiany zachodzące na rynku pracy, mobilność zawodowa, przemiany cywilizacyjne), a powolnym procesem zmian w systemie edukacji.

6.2. Pomoc społeczna

Do podstawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców.

Zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej wykonywane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Białymstoku.

Domy pomocy społecznej – Powiat Białostocki ma bogatą infrastrukturę domów pomocy społecznej, zabezpieczającą całodobową opiekę osobom pochodzącym nie tylko z Powiatu Białostockiego, lecz również z innych powiatów. W powiecie funkcjonują 4 domy pomocy społecznej: DPS w Choroszczu (302 miejsca) i DPS w Jałówce (85 miejsc) przeznaczone dla osób przewlekle psychicznie chorych, DPS w Uhowie (125 miejsc) dla osób przewlekle somatycznie chorych – 61 miejsc i dla osób w podeszłym wieku – 64 miejsca oraz DPS w Czerewkach (95 miejsc) przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych – 42 miejsca i dla osób w podeszłym wieku 53 miejsca. Ogólna liczba miejsc w domach pomocy społecznej w 2009 r. wynosiła 607.

Mimo tak bogatej infrastruktury liczba osób oczekujących na umieszczenie w poszczególnych Domach na dzień 31.12.2009 r. wynosiła 71 osób i przedstawiała się następująco:

- w DPS w Choroszczu - 27 osób,
- w DPS w Jałówce - 24 osoby,
- w DPS w Uhowie - 11 osób,
- w DPS w Czerewkach - 9 osób.

Trzy Domy Pomocy Społecznej: w Uhowie, Czerewkach i Jałówce osiągnęły standardy usług wynikające z rozporządzenia o domach pomocy społecznej i Powiat Białostocki uzyskał stałe zezwolenie Wojewody Podlaskiego na ich prowadzenie. W 2010 r. również DPS w Choroszczu zobowiązany jest do zakończenia realizacji Programu Naprawczego i spełnienia w/w standardów.

Opieka nad dzieckiem i rodziną – W związku z realizacją zadań postawionych samorządowi powiatowemu w zakresie pomocy społecznej niezbędne jest profesjonalne i systemowe rozwiązanie problemów opieki nad dzieckiem i rodziną.

Powiat dysponuje wystarczającą bazą placówek opieki całodobowej dla dzieci i młodzieży pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziców. Na terenie Powiatu Białostockiego funkcjonują dwa Domy Dziecka w Krasnem i w Supraślu, w których od 1 stycznia 2010 r. jest łącznie 87 miejsc, w tym 62 miejsca socjalizacyjne i 25 interwencyjnych. Ponadto na zlecenie Powiatu Białostockiego prowadzona jest w Wasilkowie przez Zgromadzenie Sióstr Św. Teresy od Dzieciątka Jezus placówka całodobowa opiekuńczo-wychowawcza o typie interwencyjnym na 14 miejsc dla dziewcząt. Obecnie z placówek powiatu korzystają również inne powiaty nie posiadające na swoim terenie placówek opiekuńczo-wychowawczych. Jednakże do końca 2010 r. konieczne jest osiągnięcie standardów opieki i wychowania określone w przepisach wykonawczych do ustawy o pomocy społecznej, a w związku z tym również zmniejszenie liczby miejsc w placówkach.

W 2009 r. w Powiecie Białostockim funkcjonowały 123 rodziny zastępcze wychowujące 165 dzieci, w tym jedynie 12 rodzin były to rodziny niespokrewnione. Problemem na terenie powiatu jest pozyskanie osób lub rodzin, które spełniłyby wszystkie kryteria do pozostania zawodową specjalistyczną rodziną zastępczą.

Powiat świadczy pomoc również osobom, które opuściły już placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze. Z pomocy finansowej na kontynuowanie nauki skorzystało w 2009 r. 75 osób, pomoc na usamodzielnienie otrzymało 17 osób, pomoc rzeczową na zagospodarowanie się – 7 osób.

Umieszczenie dziecka w placówce lub rodzinie zastępczej jest zawsze konsekwencją nieskutecznego wspierania jego rodziny w środowisku lokalnym, dlatego też istotnym zadaniem na rzecz rodziny są działania o charakterze profilaktycznym, mediacyjnym i umacniającym więzi rodzinne, poradnictwo rodzinne, terapia rodzinna.

Od grudnia 2005 r. przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku działa ośrodek interwencji kryzysowej, przeznaczony dla mieszkańców Powiatu Białostockiego. W 2009 r. z porad w Ośrodku skorzystało 112 osób.

Funkcjonujące na terenie Domu Dziecka w Krasnem Mieszkania Chronione przeznaczone są dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej i osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze. W 2009 r. z Mieszkań Chronionych skorzystało 10 osób, w tym 2 osoby, które opuściły placówkę opiekuńczo-wychowawczą.

Na terenie Powiatu Białostockiego nie ma innych instytucji i organizacji świadczących bezpłatnie pomoc specjalistyczną rodzinom z trudnościami wychowawczymi. Konieczne jest świadczenie usług przede wszystkim przez psychologa, prawnika, psychoterapeutę. Utworzenie Konsultacyjnego Ośrodka Wsparcia Rodziny jest jednym z priorytetowych zadań do realizacji, mającym wspierać rodzinę i zapobiegać jej degradacji.

Z dniem 1 grudnia 2008 r. został utworzony Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Łażniach, stanowiący jednostkę organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu przeznaczoną dla 30 osób niepełnosprawnych. Wg stanu na 31 grudzień 2009 r. przebywało w niej 22 osoby.

Do zadań powiatu należy również wspieranie procesu integracji cudzoziemców, posiadających ochronę uzupełniającą. Z pomocy w 2009 r. skorzystało 12 rodzin (40 osób), które zamieszkują powiat białostocki.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Dane na podstawie przeprowadzonego w 2002 r. Narodowego Spisu Powszechnego wskazują, iż województwo podlaskie jest w grupie województw o najniższej liczbie osób niepełnosprawnych. Wg danych GUS w województwie wskaźnik osób niepełnosprawnych prawnie wynosi 10,39 %, w Powiecie Białostockim jest wyższy i wynosi 11,34 %.

Liczba osób niepełnosprawnych oraz różnorodność problemów, jakie rodzi niepełnosprawność sprawia, że grupa ta powinna zajmować szczególne miejsce w systemie pomocy społecznej.

Jako najważniejsze problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin można wymienić:

- trudna sytuacja materialna,
- zbyt wysokie koszty leków oraz ograniczone możliwości leczenia i rehabilitacji,
- brak pojazdów komunikacji publicznej na terenie powiatu dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- niedostępność do obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych oraz niedostosowanie większości ich mieszkań do samodzielnego poruszania się.

W ramach infrastruktury działającej na rzecz osób niepełnosprawnych, w Powiecie Białostockim oprócz Ośrodka Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej: w Ogrodniczkach oraz Czarnej Białostockiej prowadzone przez Podlaskie Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych START w Białymstoku i Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych RAZEM w Czarnej Białostockiej. W WTZ w Czarnej Białostockiej uczestniczy 25 osób, w WTZ w Ogrodniczkach 22 osoby.

Powiat realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Na realizację tych zadań przeznaczane są środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w wysokości określonej przez Zarząd Funduszu.

Środki PFRON w dyspozycji Powiatu są niewystarczające w stosunku do potrzeb osób niepełnosprawnych, które zgłaszają się po pomoc do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku.

Powiat Białostocki oprócz zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji od 2003 r. uczestniczy w „Programie wyrównywania różnic między regionami” Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych występując jako wnioskodawca i realizator „Programu” w stosunku do podmiotów uprawnionych pochodzących z terenu Powiatu, w szczególności ubiegając się o dofinansowanie

w zakresie likwidacji barier transportowych osób niepełnosprawnych oraz likwidacji barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.

6.3. Ochrona zdrowia

Na terenie Powiatu świadczenia zdrowotne w zakresie leczenia szpitalnego, poradni specjalistycznych, specjalistycznej opieki ambulatoryjnej oraz prowadzenie profilaktyki zdrowotnej świadczą liczne placówki na terenie Miasta Białegostoku oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach, dla którego Powiat jest organem założycielskim.

Świadczenia medyczne udzielane są na oddziałach: dziecięcym, chirurgicznym, wewnętrznym z salą intensywnego nadzoru kardiologicznego, ginekologiczno-położniczym z pododdziałem noworodkowym, stacji dializ. Poradnie specjalistyczne świadczą usługi z zakresie: laryngologii, chirurgii ogólnej, ginekologii i położnictwa, dermatologii, neurologii, rehabilitacji i nefrologii. Usługi świadczą również pracownie: endoskopowa, medycyny obrazowej i badań nieinwazyjnych serca.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach prowadzi gospodarkę finansową w formie samodzielnego zakładu pokrywającego z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów koszty działalności i zobowiązania. Podstawą gospodarki finansowej jest plan finansowy. Plan finansowy ustalany jest przez Kierownika Zakładu.

Przy Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej działa Rada Społeczna, która jest organem inicjującym i opiniodawczym podmiotu, który utworzył zakład oraz organem doradczym Dyrektora Szpitala. Radę Społeczną powołuje Rada Powiatu Białostockiego, kadencja Rady Społecznej trwa 4 lata.

W skład Rady Społecznej wchodzi:

1. Starosta Powiatu Białostockiego lub osoba przez niego wyznaczona - jako przewodniczący.
2. przedstawiciel Wojewody Podlaskiego – jako członek,
3. przedstawiciele wyłonieni przez Radę Powiatu Białostockiego, w liczbie określonej przez ten organ – jako członkowie.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu społeczności lokalnej na udzielenie całodobowych świadczeń dla osób nie wymagających hospitalizacji a nie mogących ze względu na stan zdrowia i trudną sytuację rodzinną pozostawać w środowisku domowym, Rada Powiatu Białostockiego podjęła uchwałę o utworzeniu Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego.

Celem Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego jest udzielanie całodobowych świadczeń, które obejmują pielęgnację, opiekę i rehabilitację osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewnienia im kontynuacji leczenia farmakologicznego. Opiekę osobom przebywającym w Zakładzie zapewnia personel pielęgniarzy, rehabilitanci i w razie potrzeby lekarze. Świadczenia zdrowotne udzielane są poprzez realizację kompleksowego, dostosowanego do indywidualnych potrzeb programu terapeutycznego.

Na terenie Powiatu Białostockiego działa 35 aptek ogólnodostępnych.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY

- dostateczna ilość dobrze wyszkolonego personelu medycznego wyższego i średniego,
- wystarczająca ilość placówek opieki zdrowotnej na terenie powiatu i w sąsiedztwie,
- ciągle wzrastająca liczba lekarzy o wysokich kwalifikacjach,
- przejrzysta struktura organizacyjna zakładu: odpowiednia liczba łóżek, zrestrukturyzowane zatrudnienie – brak przerostów zatrudnienia,
- ustabilizowanie współpracy z NZOZ w sferze podpisania umów na diagnostykę i usługi specjalistki,

SZANSE

- doskonalenie organizacji służby zdrowia poprzez prawidłowe zreformowanie opieki zdrowotnej,
- możliwość poszerzenia zakresu usług medycznych poprzez wprowadzenie nowych metod badań,
- wysoki stopień uzyskiwania przez wyższy personel medyczny dodatkowych specjalizacji.

SŁABE STRONY

- niedostateczne wyposażenie w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną jednostek służby zdrowia,
- znaczna fluktuacja zatrudnienia personelu medycznego,
- niedostateczne (nieodpowiadające potrzebom) limity na świadczenia medyczne powodujące brak stabilizacji finansowej.

ZAGROŻENIA

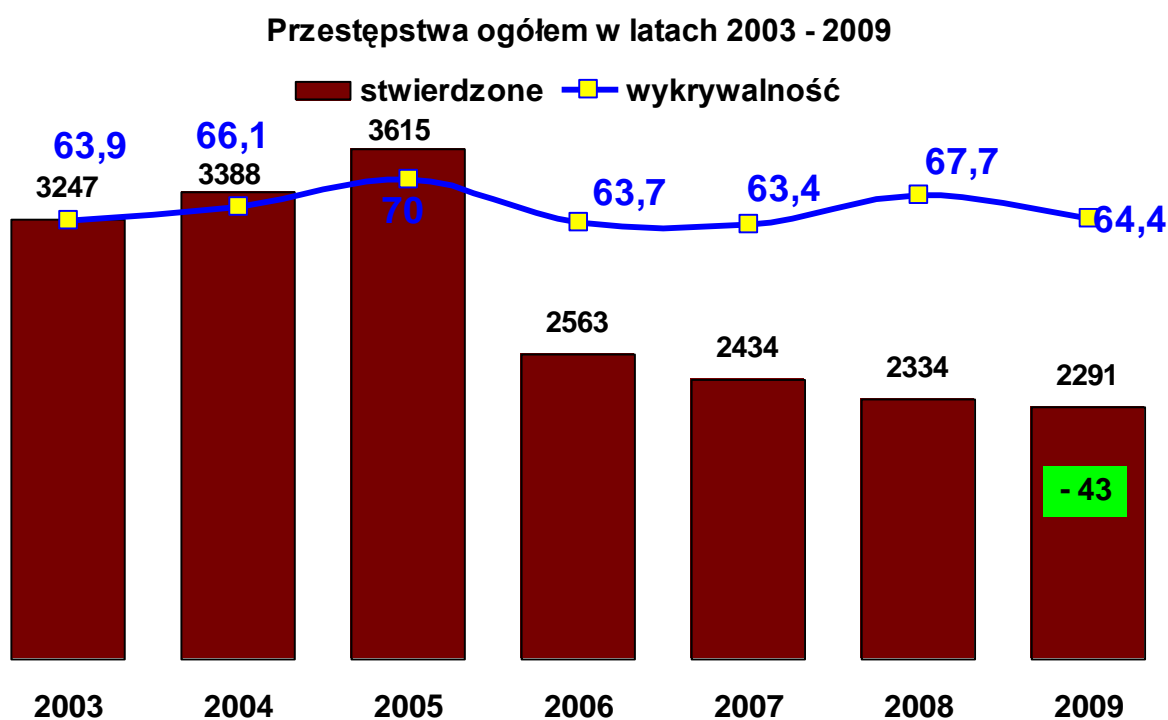
- niedobór środków finansowych na rozwój opieki zdrowotnej,
- limity na wykonane hospitalizacje,
- trudne do zdefiniowania zasady finansowania zakładu w kolejnych latach,
- brak wiedzy o wysokości kontraktów z NFZ na poszczególne lata.

6.4. Bezpieczeństwo i ochrona

Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie powiatu zapewnia Komenda Miejska Policji. Jest to organ wspólny dla miasta Białegostoku i powiatu. Na terenie powiatu białostockiego funkcjonują 4 komisariaty Policji, które nadzorują pracę 6 Posterunków Policji.

W roku 2009 na terenie powiatu białostockiego ujawniono ogółem 2 291 przestępstw. Podejmowane działania przyczyniły się do znacznego ich ograniczenia. Na przestrzeni lat 2003-2009 ogólna liczba przestępstw spadła o 29,4 %.

Z ogólnej liczby przestępstw popełnionych w 2009 roku, najwięcej, bo 1 464 stanowiły przestępstwa o charakterze kryminalnym. Wykrywalność przestępstw ukształtowała się na poziomie 46,6 %. Następną grupą co do ilości zdarzeń były przestępstwa drogowe – 627, których wykrywalność wynosiła 99,4 %. Przestępstw w kategorii kradzież rzeczy stwierdzono 367, przy wykrywalności 24,4 % oraz 411 kradzieży z włamaniem przy wykrywalności 21 %.

**Przestępstwa ogółem w latach 2008 – 2009
w poszczególnych jednostkach**

JEDNOSTKA POLICJI	PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE		DYNAMIKA	% WYKRYCIA	
	2008	2009		2008	2009
KP w Choroszczy	694	681	98,1	69,2	68
KP w Łapach	450	468	104	71,1	71,3
KP w Wasilkowie	743	696	93,7	61,7	57,6
KP w Zabłudowie	447	446	99,8	72,2	62,2
Razem	2334	2291	98,2	67,7	64,4

Działania profilaktyczne Policji

Zadania Policji w zakresie zapobiegania demoralizacji i przestępczości nieletnich należą do priorytetowych. Wzrasta liczba młodych ludzi podejmujących rozmaite ryzykowne zachowania: palenie tytoniu, używanie alkoholu, używanie środków psychoaktywnych, opuszczanie lekcji, zachowania agresywne i przestępcze. Badania wykazują również, iż zachowania ryzykowne najczęściej ze sobą współwystępują, a często jedno pociąga za sobą inne.

W celu zminimalizowania zjawiska przestępczości wśród nieletnich Policja podejmuje szereg inicjatyw promocyjnych związanych z wdrażaniem programów:

- „Bezpieczeństwo dziecka”
- „Nasze bezpieczeństwo”
- „Stop patologii”
- „Niebieska Karta” – program dotyczący przemocy w rodzinie.

Poza tym prowadzonych jest szereg działań skierowanych w celu podwyższenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym jak np.:

- „Prędkość + pasy”
- „Trzeźwy poranek, alkohol i narkotyki+ pasy”
- „Pasy”
- „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”
- „Bezpieczny weekend”
- „Bezpieczna droga do szkoły”
- „Noga z gazu”
- „Bus” i inne.

Na terenie powiatu białostockiego służbę pełni 24 dzielnicowych. Promocja dzielnicowych realizowana jest w ramach programu „Mój Dzielnicowy”, którego główne założenia to: doskonalenie jakości i efektywności pracy dzielnicowych z poszczególnych rejonów służbowych, zapoznanie mieszkańców z zakresem działalności policjantów, umożliwienie bezpośredniego kontaktu z dzielnicowym.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY

- łatwość pozyskiwania kadr do pracy w Policji,
- dostęp do nowoczesnego wyposażenia w odpowiednie pojazdy, sprzęt operacyjny i łączność umożliwiającą wykrywanie przestępstw,

SZANSE

- rozwój systemów diagnostyki kryminalnej ułatwiającej wykrywanie przestępstw,
- pomoc środków masowego przekazu w działaniach służb bezpieczeństwa i ochrony

SŁABE STRONY

- brak dostatecznej obsady kadrowej,
- niezadawalający stopień wyposażenia Policji w pojazdy i nowoczesny sprzęt operacyjny,

ZAGROŻENIA

- niedobór środków finansowych warunkujących zwiększenie zatrudnienia oraz wyposażenia jednostek we właściwy sprzęt,
- zbyt liberalne przepisy prawa karnego.

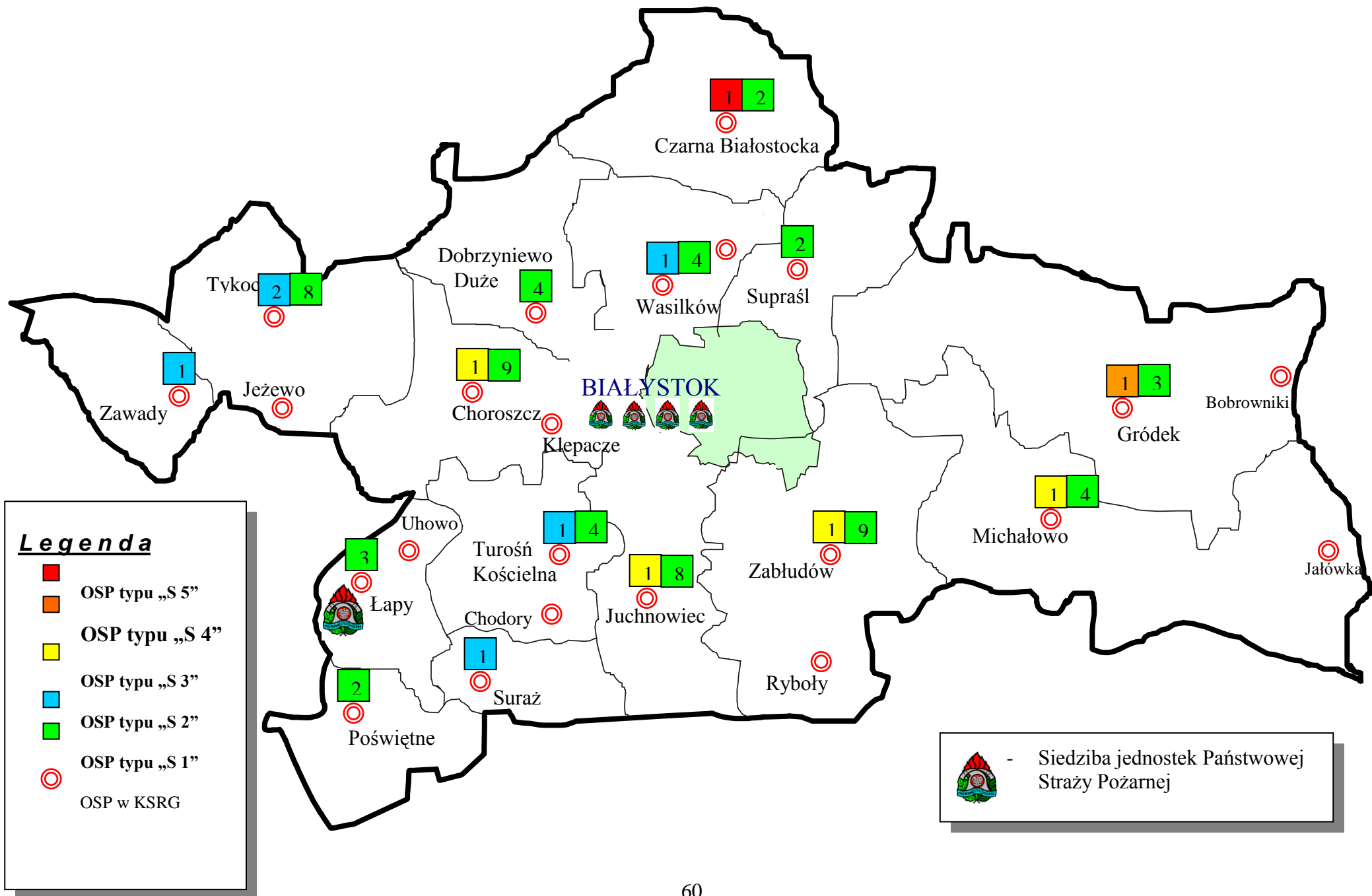

Ochrona przeciwpożarowa i ratownictwo

Ochrona przeciwpożarowa obejmuje całokształt przedsięwzięć związanych z zapobieganiem i zwalczaniem pożarów, klęsk żywiołowych i innych nagłych zagrożeń dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska, wynikających z działania sił przyrody lub niedoskonałości rozwoju cywilizacyjnego. Ochrona ludzi i mienia przed wszelkimi zagrożeniami opiera się na scentralizowanym systemie ratowniczym. Bazą tego systemu jest Państwowa Straż Pożarna jako wiodąca służba ratownicza. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej wprowadziła pojęcie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego jako integralnej części organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. System ten skupia z mocy prawa jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje i straże, instytucje na podstawie umów cywilno-prawnych oraz podmioty, które dobrowolnie zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych.

Operacyjno – techniczne zabezpieczenie powiatu w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG) stanowią:

- 5 jednostek ratowniczo – gaśniczych PSP, z czego cztery jednostki w Białymstoku i jedna w Łapach oraz dwa posterunki JRG PSP (w Białymstoku i Supraślu),
- 23 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej włączone do KSRG,
- 52 pozostałe jednostki OSP posiadające samochody pożarnicze,
- Ośrodek Szkolenia w Łapach KW PSP w Białymstoku,
- służby i podmioty współdziałające z PSP w ramach KSRG,
- siły i środki Wojewódzkiego i Centralnego Odwołu Operacyjnego (WOO i COO).

Zestawienie powierzchni terenu działania własnego JRG KM PSP w Białymstoku

Lp.	Jednostka	Obszar i powierzchnia			
		Teren miasta Białystok	Teren gminy	Pow. gmin /km ² /	Razem pow. /km ² /
1	Białystok JRG PSP Nr 1 (w tym Posterunek)	-Centrum -Bojary -Skorupy -Pieczurki -Przemysłowa -Dojlidy -Piaski -Piasta -Zwierzyniec -Antoniuk -Białostoczek	Gródek Michałowo Zabłudów	1 179	1 225
2	Białystok JRG PSP Nr 2 (w tym Posterunek)	-Białostoczek -Wygoda -Jaroszkówka -Dziesięciny	Czarna Białostocka Supraśl Wasilków	521	545
3	Białystok JRG PSP Nr 3	-Fasty -Banieczki -Wysoki Stoczek -Dziesięciny -Zawady -Leśna Dolina -Starosielce	Choroszcz Dobrzyniewo Duże Tykocin Zawady	645	661
4	Białystok JRG PSP Nr 4	-Nowe Miasto -Bażantarnia -Słoneczny Stok -Zielone Wzgórza -Marczuk -Ścianka	Juchnowiec Kośc.	172	187
5	JRG Łapy		Łapy Poświętne Suraż Turośń Kościelna	459	459
Razem:			-	2 976	3 077

Jednym z podstawowych elementów oceny operacyjnego zabezpieczenia powiatu, wskazującym na możliwość podjęcia działań przy większych zdarzeniach jest wskaźnik etatów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Optymalnie powinien się kształtować na poziomie 1, aktualnie wynosi około 0,62. Dotyczy to w szczególności ratownictwa chemicznego i technicznego, gdzie przy podstawowym zabezpieczeniu działań powinno uczestniczyć minimum 18 ratowników.

Drugim ważnym elementem jest baza lokalowa i poziom wyposażenia jednostek ratowniczych w specjalistyczny sprzęt ratowniczy. Jednostki OSP działające na terenie powiatu białostockiego dysponują na ogół stosunkowo starymi i wyeksploatowanymi pojazdami, średnia wieku wynosi około 27 lat. Pojazdy te ulegają częstym awariom przez co są wycofywane z podziału bojowego, ponadto okres ich naprawy wydłuża się z powodu wysokich kosztów bądź braku części zamiennych. Zjawisko to nie jest niczym szczególnym w skali województwa, czy też kraju – podobna sytuacja jest w większości powiatów.

Ilość jednostek OSP na terenie powiatu w rozbiciu na poszczególne gminy oraz poziom ilościowego wyposażenia w pojazdy pożarnicze

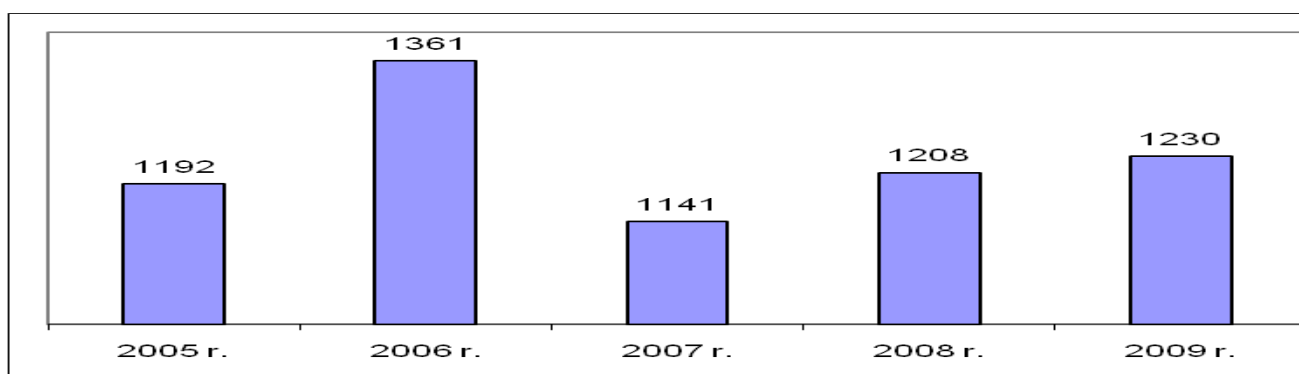
Lp.	Gmina	OSP w KSRG		OSP poza KSRG „S”	
		ilość jednostek	ilość samochodów	ilość jednostek	ilość samochodów
1.	Tykocin	2	4	8	8
2.	Juchnowiec Kościelny	1	3	8	8
3.	Zabłudów	2	4	8	8
4.	Choroszcz	2	4	8	8
5.	Michałow	2	4	3	3
6.	Supraśl	1	1	2	2
7.	Wasilków	2	3	3	3
8.	Dobrzyniewo Duże	1	1	3	3
9.	Poświętne	1	1	1	1
10.	Turośń Kościelna	2	3	3	3
11.	Gródek	2	5	2	2
12.	Czarna Białostocka	1	5	2	2
13.	Łapy	2	2	1	1
14.	Zawady	1	2	0	0
15.	Suraż	1	2	0	0
	Razem:	23	44	52	52

Bardziej prężne jednostki OSP lepiej wyposażone zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego (KSRG) na bazie uzgodnień pomiędzy Wójtami/Burmistrzami gmin z Komendantem Miejskim PSP w Białymstoku (lub wcześniej właściwymi terenowo Komendantami Rejonowymi). Przy wyborze jednostek włączanych do KSRG kierowano się zakresem działań, jakie jednostka może realizować, wynikającymi z:

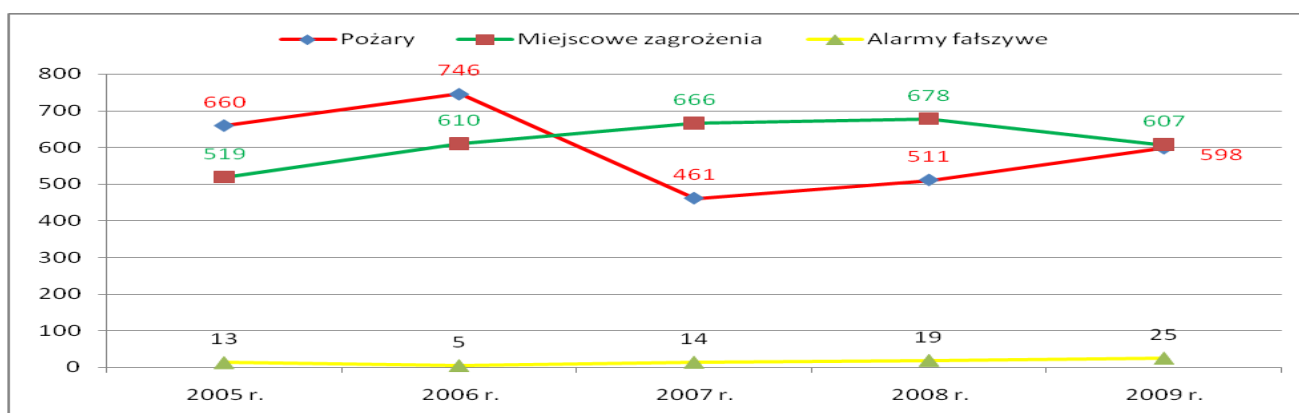
- zagrożeń występujących na obszarze działania jednostki,
- stanu technicznego pojazdów i wyposażenia w sprzęt specjalistyczny,
- dyspozycyjność jednostki - ocena dotychczasowych działań,
- odległość od siedziby JRG PSP – przygotowanie do samodzielnej organizacji i kierowania akcjami ratowniczo – gaśniczymi.

Wskaźniki operacyjne: działania straży pożarnej na terenie powiatu białostockiego

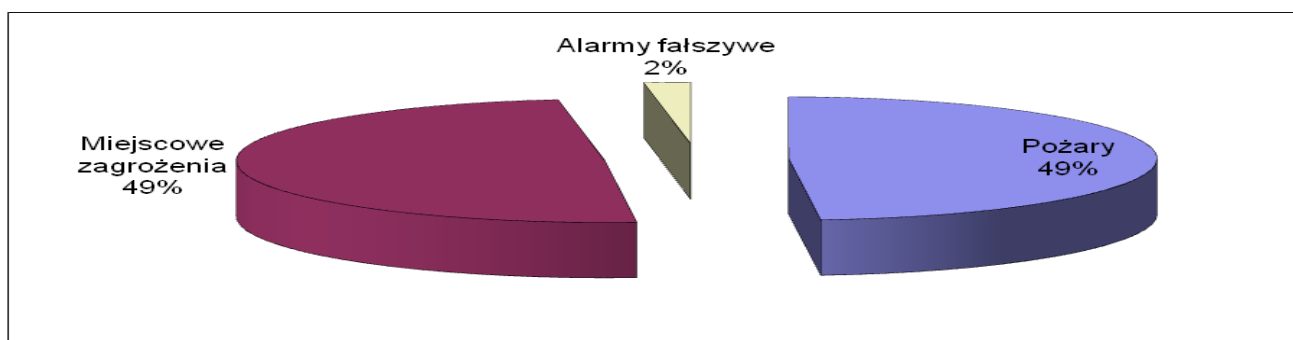
1. Pięcioletnia statystyka zdarzeń

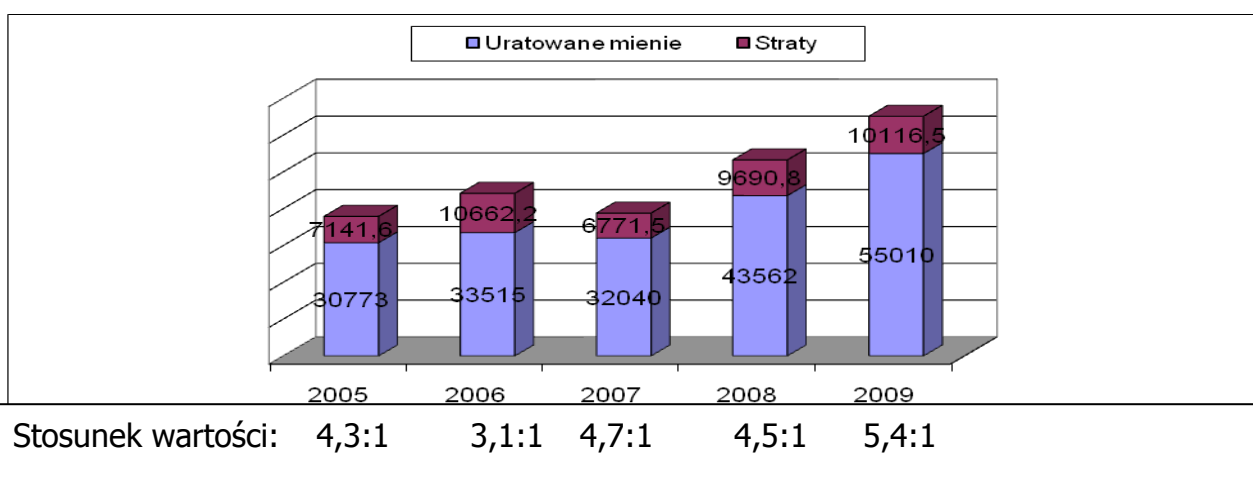
2. Struktura zdarzeń – 5 lat.

3. Procentowy rozkład zdarzeń w 2009 r.

4. Efektywność działań – porównanie wartości uratowanego mienia i strat

Z ogólnej ilości zdarzeń ponad 70 % prowadzonych jest samodzielnie przez zastępy PSP, wynika to z faktu, że ok. 60 % zdarzeń ma miejsce na terenie Białegostoku, a ok. 15 % w miejscowościach położonych na obrzeżach miasta. Natomiast jednostki OSP samodzielnie prowadzą działania w ponad 20 % zdarzeń. Udział jednostek OSP w działaniach ratowniczych ciągle rośnie. Wynika to z coraz lepszego przygotowania tych jednostek do prowadzenia działań – poprawiające się wykszolenie i większy asortyment wyposażenia (14 zestawów PSP R1, 12 kpl. narzędzi hydraulicznych, 36 aparatów oddechowych, 20 zestawów sprzętu oświetleniowego, itp.).

W ramach nadzoru nad stanem przygotowania operacyjno-technicznego jednostek OSP, Komenda Miejska PSP przeprowadza 2 kontrole w ciągu roku wszystkich jednostek OSP typu „S” (75 jednostek, w tym 23 włączonych do w KSRG) tj. w miesiącach marzec kwiecień inspekcje gotowości bojowej, natomiast w październiku i listopadzie inspekcje techniczne. Pozwala to nie tylko

na ocenę przygotowania operacyjno-technicznego, ale wskazanie elementów, które powinny być doskonalone w ramach ćwiczeń oraz na które zwraca się szczególną uwagę podczas organizowanych szkoleń.

Zdarzenia na terenie poszczególnych gmin w 2009 r.

Gmina	Požary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe	Razem
Wasilków	73	120	8	201
Łapy	102	82	4	188
Supraśl	65	39	1	105
Choroszcz	47	46	2	95
Czarna Białostocka	43	48	0	91
Juchnowiec Kościelny	34	51	1	86
Michałowo	45	38	2	85
Dobrzyniewo Duże	49	27	2	78
Zabłudów	31	35	2	68
Gródek	33	26	2	61
Turośń Kościelna	33	26	1	60
Tykocin	21	27	0	48
Poświętne	9	17	0	26
Zawady	6	14	0	20
Suraż	7	11	0	18

Na terenie powiatu białostockiego najczęściej zdarzeń było w gminach: Wasilków 201, Łapy 188 i Supraśl 105. Gminy o najmniejszej ilości zdarzeń to: Suraż 18, Zawady 20 i Poświętne 26. W pozostałych gminach odnotowano od 48 do 95 zdarzeń.

Poza własnym rejonem działania uczestniczono w 18 zdarzeniach.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- sprawnie funkcjonujący system KSRG, którego trzonem jest PSP,
- optymalnie, do możliwości finansowo-technicznych, rozmieszczona sieć jednostek ochrony przeciwpożarowej, w pełni wykorzystująca specyfikę zagrożeń obszaru działania,
- wyposażone w coraz nowocześniejszy sprzęt jednostki ratowniczo-gaśnicze PSP,
- systematyczne uzupełnianie braków kadrowych w jednostkach organizacyjnych PSP,
- dobra baza szkoleniowa i kadra dydaktyczna PSP,
- stałe wprowadzanie nowych technologii z zakresu zabezpieczania przeciwpożarowego obiektów,
- przeprowadzanie cyklicznych i systematycznych czynności kontrolno-rozpoznawczych w poszczególnych grupach obiektów,
- mobilność systemu ratowniczo – gaśniczego daje możliwość szybkiej dyslokacji sił i środków,
- istniejący system nadzoru i procedur postępowania w stosunku do obszarów leśnych,
- funkcjonujący system kształcenia i doskonalenia zawodowego kadry.

SZANSE

- powstanie (założenia do 2012 r.) Centrum Powiadamiania Ratunkowego z Europejskim numerem ratowniczym 112,
- duże zaufanie do PSP ze strony społeczeństwa,

SŁABE STRONY

- brak systemu zintegrowanych stanowisk kierowania,
- brak kompletnego systemu selektywnego powiadamiania jednostek OSP,
- niewystarczające wyszkolenie załóg OSP,
- niewystarczająco wyposażone jednostki OSP,
- liczne braki etatowe w jednostkach organizacyjnych PSP,
- brak systemu realizacji szkoleń we współpracy z zewnętrznymi placówkami szkolącymi,
- nieadekwatne zasilenie PSP w środki finansowe w stosunku do realizowanych zadań ratowniczych,
- braki w wyposażeniu jednostek ratowniczo – gaśniczych PSP w sprzęt specjalistyczny,

ZAGROŻENIA

- niespójność przepisów w resortach które będą posiadały dyspozytorów w CPR tj. Służby Zdrowia, PSP, i tel 112,
- nieokreślony dotychczas termin wejścia w życie ustawy o KSR.

- krajowy System Ratowniczy obejmie swym zakresem więcej dziedzin ratownictwa łącząc je w spójną całość,
- aktywne włączanie się administracji samorządowej oraz wszelkich podmiotów do rozwiązywania problemów związanych z ratownictwem,
- pozyskanie na rzecz PSP wystarczającej liczby etatów,
- poprawa systemu monitorowania zagrożeń,
- integracja stanowisk kierowania pogotowia ratunkowego, straży pożarnej i powiatowego centrum zarządzania kryzysowego na poziomie powiatu,
- wzrost gospodarczy państwa i regionu
- stworzenie zintegrowanego systemu ochrony ludności,
- środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych funduszy pomocowych,
- otwarcie centralnej inwestycji wieloletniej dla jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych,
- trudności w realizacji zadań ratowniczych oraz brak odpowiednio przygotowanej kadry w początkowej fazie organizacji Gminnych Centrów Ratownictwa,
- ubożenie przedsiębiorstw, powodujące ograniczanie kosztów utrzymania i konserwacji instalacji, zabezpieczeń ppoż. oraz finansowania OSP,
- stale rosnąca ilość obiektów przewidzianych do kontroli,
- niedostateczny nadzór prewencyjny podmiotów przez władze samorządowe,
- problemy z zapewnieniem czynnych członków OSP na terenach rolniczych.

7. Potencjał kulturalny i turystyczny

7.1. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Działalność i rozwój instytucji kultury oraz powszechna aktywność kulturalna mogą i powinny być początkowym ogniwem w rozwoju społeczno – gospodarczym regionu. Dostęp do kultury wszystkich mieszkańców regionu stanowi jeden z ważniejszych mierników szans oraz możliwości rozwoju społecznego i kulturowego mieszkańców. Kultywowanie i promocja szczególnie wartościowych zjawisk kultury lokalnej może stać się atutem wzmacniającym atrakcyjność turystyczną Powiatu Białostockiego, a tym samym przyczynić się do wzrostu gospodarczego regionu, dlatego należy podejmować działania wspierające kulturę i tradycje (m.in. sztukę i rękodzieło ludowe, rzemiosło artystyczne, potrawy regionalne). Ważną rolą jest również wspieranie przedsięwzięć kulturalnych ze wszystkich dziedzin twórczości amatorskiej: muzyki, fotografii, tańca i literatury.

W celu realizacji powyższych zadań z zakresu upowszechniania kultury, Starostwo Powiatowe przygotowuje kalendarz imprez kulturalnych i sportowych na podstawie kalendarzy imprez nadsyłanych przez Gminy Powiatu Białostockiego. Do kalendarza wchodzi imprezy zarówno organizowane przy stałej współpracy z innymi samorządami powiatu białostockiego, jak również imprezy inicjowane przez różne środowiska lokalne, stowarzyszenia bądź też ośrodki kultury. Jest to jedna z form, która wpływa na rozwój i upowszechnianie kultury, aktywnego wypoczynku mieszkańców ziemi białostockiej oraz jako element promocji regionu.

Na terenie Powiatu Białostockiego zachowało się szereg interesujących zabytków. Szczególnie charakterystyczne dla tego regionu są różnorodne obiekty drewniane – kościoły, cerkwie, krzyże czy kapliczki przydrożne. Miasta takie jak: Choroszcz, Supraśl czy Tykocin, posiadają w niezmięnionej od wieków formie zabytkowe układy przestrzenne, które są szczególnie ważne dla dziedzictwa narodowego.

Najciekawszymi obiektami zabytkowymi powiatu białostockiego są:

Choroszcz

- układ urbanistyczny XVI-XIX w., zespół klasztorny dominikanów, kościół p.w.ś.ś. Jana i Szczepana (1753-1756) arch. J.H. Klemm,
- zespół pałacowy Branickich (2 poł. XVIII w.) wraz z założeniem parkowym, obecnie Oddział Państwowego Muzeum w Białymstoku – ekspozycja stała – wnętrza pałacowe,
- zespół fabryki włókienniczej, sukna i kortów Moesa (XIX-XX w.) obecnie Specjalistyczny Szpital Psychiatryczny ZOZ.

Gródek

- układ urbanistyczny XVI w.,
- pozostałości zamku Chodkiewiczów

Juchnowiec Kościelny

- zespół kościoła parafialnego p.Św. Trójcy (2 poł. XVII w.).

Supraśl

- układ urbanistyczny XVI-XIX w.,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy,
- zespół klasztoru bazylianów, odbudowana cerkiew p.w. Zwiastowania NMP (1503-1511),
- pałac archimandarytów,
- obiekty cmentarza ewangelickiego (kaplica Bucholtzów i Zachertów),
- karczma (XVIII/XIX w.),
- zespół pałacowy Bucholtzów (XIX w.), obecnie Liceum Sztuk Plastycznych,
- dwór Zacherta (pocz. XIX w.) obecnie siedziba Zarządu Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej z ekspozycją etnograficzną i przyrodniczą,

Suraż

- układ urbanistyczny XV-XVI w.,
- kościół p.w. Bożego Ciała (pocz. XIX w.).

Tykocin

- układ urbanistyczny XV-XVII w.,
- synagoga (1642) i Dom Talmudyczny, obecnie oddział Państwowego Muzeum w Białymstoku,
- zespół klasztorny Bernardynów (XVIII w.),
- zespół klasztorny Misjonarzy (kościół parafialny p.w. Św. Trójcy (1742-1750), klasztor,
- alumnat (1633), jedyny tego typu obiekt w kraju,
- dworek administratora dóbr tykocińskich.

Wasilków

- układ urbanistyczny (XVII-XIX w.),
- zespół kościoła p.w. Przemienienia Pańskiego (1880-1883),
- zespół cerkwi prawosławnej p.w. ś.ś. Piotra i Pawła (1853),
- sanktuarium w Św. Wodzie.

Zabłudów

- układ urbanistyczny XVI-XVIII w.

7.2. Kultura fizyczna i sport

Sport jest stałym elementem współczesnej cywilizacji. Stanowi dziedzinę ludzkiej aktywności wyrastającą z naturalnych potrzeb człowieka: rywalizacji, rozwoju sprawności fizycznej, aktywności ruchowej. Szczególnie ważną rolę do spełnienia ma kultura fizyczna wśród dzieci i młodzieży szkolnej, u której następuje intensywny rozwój fizyczny i psychiczny.

Jedną z form realizacji zadań w celu upowszechniania kultury fizycznej i sportu szkolnego, jest współzawodnictwo sportowe o „Puchar Starosty”, które Starostwo Powiatowe zamierza organizować dla szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Białostocki. Współzawodnictwo będzie dotyczyć szkół:

- Zespołu Szkół Mechanicznych w Łapach,
- Liceum Ogólnokształcącego w Łapach,
- Centrum Edukacji w Supraślu,
- Zespołu Szkół w Michałowie,
- Zespołu Szkół w Czarnej Białostockiej,

Organizacja Powiatowych Rozgrywek Sportowych będzie realizowana na obiektach sportowych w/w szkół ponadgimnazjalnych oraz będzie powierzana, co roku innej szkole.

Na terenie powiatu działają uczniowskie kluby sportowe oraz kluby sportowe zrzeszone w stowarzyszeniach.

Poniższa tabela przedstawia stan ilościowy stowarzyszeń kultury fizycznej i uczniowskich klubów sportowych na terenie powiatu białostockiego:

Gmina	Uczniowskie Kluby Sportowe	Kluby sportowe (nieprowadzące działalności gospodarczej)	Kluby sportowe (prowadzące działalność gospodarczej)
Choroszcz	2	1	2
Czarna Białostocka	3	-	1
Łapy	7	1	1
Supraśl	3	3	4
Suraż	1		-
Wasilków	1	1	10
Zabłudów	2	4	1
Tykocin	2	-	1
Dobrzyniewo Duże	3	1	-
Gródek	2	2	-
Juchnowiec Kościelny	3	2	3
Michałow	2	1	-
Poświętne	1	-	-
Turośń Kościelna	2	-	1
Zawady	-	-	-
Razem	34	16	24

źródło: opracowanie własne na dzień 19-03-2010 r.

Z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego tworzone są roczne i wieloletnie programy współpracy. Ponadto są ogłaszane otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

7.3. Turystyka i infrastruktura turystyczna

Duże zalesienie oraz malownicze rzeki i zbiorniki wodne sprawiają, iż teren powiatu białostockiego jest atrakcyjny turystycznie. Główną atrakcją jest unikalna przyroda tworząca parki krajobrazowe.

- Narwiański Park Narodowy, zwany "Polską Amazonią" obejmuje bagienną dolinę Narwi z silnie rozbudowanym systemem koryt rzeki - jednej z ostatnich w Europie, która w tak dużej części pozostała w stanie naturalnym. Uroku dodają jej jeszcze usytuowane pomiędzy licznymi korytami niewielkie wysepki zwane grądami. Świat roślinny cechuje współistnienie bardzo różnorodnych środowisk: wodnego, bagiennego, i lądowego oraz występowanie wielu gatunków objętych ochroną. Charakter i różnorodność szaty roślinnej warunkuje istnienie różnorodności fauny, szczególnie ptaków, zanotowano dotychczas ponad 200 gatunków. Oprócz ptaków dużą atrakcją Parku są bobry i łosie. Duża różnorodność środowiska wodnego, sprzyja też bogactwu ryb - wędkarstwo można tu uprawiać przez cały rok. Piękno tego terenu można podziwiać wędrując licznymi wyznaczonymi trasami pieszymi i rowerowymi.
- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej to rozległy kompleks leśny rozciągający się na północ od Białegostoku i zajmujący 73 094 hektarów, z otuliną 125349 hektarów. Osobliwością Parku jest "leśny ogród botaniczny" - w Kopnej Górze. Na powierzchni 26 ha, zróżnicowanego pod względem wysokości i siedliskowym terenie, położonego nad rzeką Sokołdą zgromadzono ok. 500 gatunków i odmian drzew i krzewów. Obiekt pełni ważną rolę dydaktyczną i jest popularnym miejscem rekreacji i wypoczynku. Poznanie ciekawych miejsc na terenie Puszczy Knyszyńskiej umożliwiają wędrowki licznymi szlakami turystycznymi. Wytyczono 15 szlaków pieszych, 5

rowerowych, 4 szlaki wodne rzekami: Supraśl, Słoja, Sokołda i Płoska, szlak konny pogranicza oraz szlak autokarowy rękodzieła ludowego.

Idealnym miejscem do uprawiania sportów wodnych i wędkarskich są nie tylko rzeki Narew i Supraśl ale również zbiorniki wodne. Zbiornik „Siemianówka”, położony na skraju Puszczy Białowieskiej, jest jednym z największych akwenów w kraju. Malowniczy zalew „Czapielówka”, gm. Czarna Białostocka, usytuowany jest na polanie wśród lasów Puszczy Knyszyńskiej. Korzystają z niego również mieszkańcy Białegostoku i okolicznych gmin. Zalew wodny to także raj dla wędkarzy, gdyż występują w nim: sandacze, szczupaki, liny, okonie, amury, karasie i karpie. Zbiornik rekreacyjno - retencyjny w Zarzeczanach, gmina Gródek, wybudowany i oddany do użytku w 2000 roku stanowi atrakcję turystyczną regionu i przyciąga do Gródka wczasowiczów z Polski jak i z zagranicy. Miejsce to jest bardzo chętnie odwiedzane przez wędkarzy, turystów, amatorów sportów wodnych.

Walorem turystycznym powiatu białostockiego, oprócz środowiska przyrodniczego jest jego odmienność kulturowa, różnorodność etniczna i wyznaniowa, która wzbudza zainteresowanie nie tylko w innych regionach Polski ale i za granicą.

Baza noclegowa

Baza noclegowa powiatu białostockiego nie jest zbyt dobrze rozwinięta, znajdują się tu nieliczne hotele, pensjonaty i zajazdy. Coraz bardziej rozwija się sieć kwater agroturystycznych, których łącznie na terenie powiatu jest 83. W większości charakteryzują się one niskimi standardami i prowadzą obsługę ruchu turystycznego tylko w sezonie letnim, a większość z nich nie została poddana kategoryzacji. Kwatery te są nierównomiernie rozmieszczone. Najwięcej jest ich na terenie gmin Michałowo, Gródek, Czarna Białostocka i Supraśl.

Informacje o usługach turystycznych na terenie powiatu można uzyskać, w większości przypadków, w siedzibach gmin, jak również w Podlaskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, która znajduje się na terenie miasta Białegostoku.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- znaczna liczba zabytków,
- atrakcyjne położenie geograficzne powiatu – na szlakach turystycznych, warunki do rozwoju turystyki,
- położenie przygraniczne,
- wyjątkowy w skali kraju zasób sakralnych zabytkowych obiektów drewnianych,
- istniejący amatorski ruch artystyczny (wśród osób starszych),
- systematyczne zwiększanie się liczby osób biorących udział w przeglądach i konkursach,
- świadomość roli kultury wśród społeczności powiatu,
- unikatowe walory przyrodnicze,
- wielokulturowość.

SZANSE

- budowa baz turystycznych w oparciu o obiekty i obszary historyczne,
- zwiększenie ilości szlaków turystycznych prowadzących przez miasta i wsie o dużej ilości zabytków,
- opracowanie fotograficznego katalogu zabytków powiatu białostockiego,
- możliwość pozyskiwania środków finansowych ze struktur unijnych,
- warunki istniejące do rozwoju agroturystyki i turystyki aktywnej.

SŁABE STRONY

- zbyt niskie nakłady na wspieranie kultury i renowację zabytków,
- słaba infrastruktura turystyczna i obsługa szlaków turystycznych,
- zły stan zachowania obiektów zabytkowych, powodowany przez: niszczenie gospodarczą działalnością człowieka, brak bieżącej konserwacji i systematyczności działania,
- nieuregulowana własność obiektów zabytkowych,
- brak świadomości społecznej dotyczącej zasobów dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej,
- brak motywacji do prac społecznych opiekunów zabytków i organizacji pozarządowych,
- niskie nakłady finansowe przeznaczone na rozwój kultury,
- zanik nawyku korzystania z propozycji ośrodków kultury,
- zanikające wśród młodzieży kultura i tradycje lokalne (np. rękodzieło ludowe, rzemiosło artystyczne, potrawy regionalne),
- niewystarczająca liczba kadry instruktorskiej w istniejących placówkach.

ZAGROŻENIA

- niedostatek mechanizmów promujących działania na rzecz ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zabytków,
- brak realnych zachęt dla inwestorów prywatnych do inwestowania w zabytki.

II. WYKAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ WYKONANYCH W ZWIĄZKU Z REALIZACJĄ ZAŁOŻEŃ „STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO NA LATA 2001-2010”

Uchwałą Nr XXVII/146/2001, Rada Powiatu Białostockiego przyjęła „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Białostockiego do roku 2010”. Analiza czynników uwidoczniająca słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia pozwoliła określić misję, jaką miały w powyższym okresie do spełnienia władze Powiatu oraz wytyczyć sześć celów strategicznych i związanych z nimi 85 szczegółowych przedsięwzięć określających bieżące i perspektywiczne potrzeby rozwojowe powiatu.

Planując przedsięwzięcia strategiczne liczone na dofinansowanie części zamierzeń z programów Unii Europejskiej. Jak się okazało na przestrzeni minionych 10 lat, możliwość pozyskania środków unijnych była znacznie niższa niż się spodziewano. Chcąc zrealizować w jak największym zakresie założenia „Strategii” poszukiwano innych źródeł ich finansowania jak: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Wojewódzki i Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych, fundusze budżetu Państwa, czy dotacje samorządów gmin powiatu białostockiego.

Przeprowadzając analizę wykonania założeń strategicznych w okresie obowiązywania dokumentu stwierdza się, iż część przedsięwzięć została zrealizowana.

Od realizacji innych planowanych przedsięwzięć należało odstąpić jako niemożliwych do wykonania w istniejących warunkach lub też ich realizacja nie przyniosłaby oczekiwanych rezultatów. Wykonano jednocześnie wiele przedsięwzięć dodatkowych, wynikających z bieżących potrzeb, a nie zamieszczonych we wcześniej opracowanej „Strategii”.

Przedstawione poniżej zestawienie obrazuje wykonane przedsięwzięcia prowadzące do realizacji celów przyjętych w „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Białostockiego do roku 2010”.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Czas realizacji zadania	Opis zadania	Koszt przedsięwzięcia
1.	<u>Ochrona środowiska i rozwój obszarów wiejskich</u> Program selektywnej zbiórki odpadów wraz z zagospodarowaniem wyselekcjonowanych surowców wtórnych oraz oddzielenia odpadów niebezpiecznych.	2001-2009	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie „Programu”, • przekazanie dotacji dla gmin w celu sfinansowania kosztów selektywnej zbiórki odpadów 	15 000 650 000
2.	Program edukacji ekologicznej społeczeństwa p.n. „Czysty powiat czysta ziemia - zielona akcja w powiecie białostockim”.	2001-2009	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja ze środków wojewódzkiego i powiatowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej 	270 000
3.	Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych.	2002-2003 2006-2008	<ul style="list-style-type: none"> • 2 foldery promocyjne p.t.: „Powiat Białostocki” prezentujące m. in. zdjęcia, adresy oraz opis usług oferowanych przez kwatery agroturystyczne, • folder „Gościnny powiat białostocki zaprasza”. 	finansowanie – podmioty zamawiające reklamę 15 000
4.	Promocja produktów regionalnych i produktów rolnictwa ekologicznego na targach i imprezach rolniczych o zasięgu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i krajowym.	2001-2010	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie stoiska powiatu białostockiego 	
5.	Promocja gospodarstw i stowarzyszeń agroturystycznych na targach i imprezach turystycznych o zasięgu wojewódzkim i krajowym.	2001-2010	<ul style="list-style-type: none"> • organizowanie stoiska powiatu białostockiego 	
1.	<u>Rozwój infrastruktury społecznej</u> Przedsięwzięcia zrealizowane w placówkach pomocy społecznej Dom Pomocy Społecznej w Choroszczy			1 069 441

		2005	• wykonanie instalacji i urządzeń przeciwpoż.	140 759
		2006	• remonty i modernizacje pomieszczeń mieszkalnych i sanitariatów,	647 645
		2008	• modernizacja sanitariatów	281 037
2.	Dom Pomocy Społecznej w Czerewkach	2004	• wykonanie instalacji i urządzeń przeciwpożarowych,	146 821
		2005	• modern. oczyszczalni ścieków, c.d. wykonywania instalacji związanej z bezpieczeństwem poż., zakup pojazdu do przewozu osób niepełnospraw.,	823 706
		2006	• dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób niepełnospraw.,	190 390
		2007-2008	• przystosowanie pomieszczeń i komunikacji wewnętrznej budynku do potrzeb osób niepełnospraw. i do wymogów ochrony przeciwpożarowej,	900 085
		2010	• projektowana przebudowa kotłowni	
3.	Dom Pomocy Społecznej w Jałówce	2001-2009	• modernizacja i rozbudowa budynku mieszkal. pensjonariuszom Domu Pomocy	3 573 343
4.	Dom Pomocy Społecznej w Uhowie	2001	• położenie asfaltu na drogach wewnętrz. posesji	61 130
		2004	• remonty pomieszczeń w zakresie bezpieczeństwa pożarowe-	105 125
				1 049 710

		2005-2006	<p>go, remont dachów i częściowa wymiana stolarki okiennej</p> <ul style="list-style-type: none"> wymiana stolarki okiennej, budowa urządzeń dla potrzeb osób niepełnospraw. 	448 371
		2007-2009	<ul style="list-style-type: none"> moderniz. kotłowni i kuchni, wymiana stolarki okiennej, remont dachów i balkonów 	434 484
5.	Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Łażniach	2008-2009	<ul style="list-style-type: none"> przebudowa, rozbudowa oraz remont pomieszczeń w dawnym budynku DPS 	1 673 101
6.	Dom Dziecka w Krasnem	2003-2009	<ul style="list-style-type: none"> termomodernizacja budynków, wymiana pokrycia dachów, pozyskanie mieszkania usamodzielnienia, utworzenie i wyposażenie mieszkań chronionych, ogrodzenie boiska 	519 391
7.	Dom Dziecka w Supraślu	2001-2009	<ul style="list-style-type: none"> wymiana stolarki okiennej, termomodernizacja budynku, modernizacja kotłowni i instalacji grzewczej, modernizacja węzła rekrea.-kultur. 	571 604
8.	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej z hostelem	2005	Ośrodek Interwencji Kryzysowej działa w strukturze PCPR. Schronienie ofiarom przemocy jest zapewnione w mieszkaniach chronionych DD w Krasnem.	40 000
9.	<u>Przedsięwzięcia zrealizowane w placówkach oświatowych</u> Centrum Edukacji w Supraślu	2002-2004	<ul style="list-style-type: none"> budowa boiska z trybunami, ogrodzenie posesji, remont hali 	5 313 479 652 142

		2006	<ul style="list-style-type: none"> • sportowej, remont stołówki szkolnej • budowa krytej ujeżdżalni wraz z zagospodarowaniem terenu 	2 878 900
		2007-2008	<ul style="list-style-type: none"> • remont z wymianą stolarki okiennej, pomieszczeń internatu, remont warsztatów szkolnych, kotłowni 	603 540
		2009	<ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja budynku dydaktycznego i internatu wraz z wymianą stolarki okiennej 	906 022
		2000-2009	<ul style="list-style-type: none"> • wyposażenie pracowni dydaktycznych 	272 875
10.	Liceum Ogólnokształcące w Łapach	2004-2008	<ul style="list-style-type: none"> • wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w szkole i internacie 	185 460
		2004-2008	<ul style="list-style-type: none"> • remont stołówki internatu oraz wymiana instalacji elektrycznej w budynku dydaktycznym, remont sali gimnastycznej 	414 035
		2007-2008	<ul style="list-style-type: none"> • remont II piętra internatu w celu dostosowania do potrzeb Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej 	58 000
		2008-2009	<ul style="list-style-type: none"> • remont I piętra internatu w celu dostosowania do potrzeb Powiatowego Urzędu Pracy 	41 821
				2 649 464

		2009	• przebudowa pomieszczeń kotłowni w celu przystosowania do potrzeb Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	533 596
		2009-2010	• termomodernizacja budynku szkoły oraz wymiana obróbek blacharskich	1 106 897
		2000-2009	• wyposażenie pracowni dydaktycznych	309 655
11.	Zespół Szkół Mechanicznych w Łapach			8 248 467
		2000-2001	• budowa hali sportowej	3 633 974
		2004-2005	• odbudowa hali po pożarze	1 431 401
		2004-2007	• termomodernizacja budynku dydaktycznego	510 562
		2002-2008	• remont pomieszczeń szkoły i ogrodzenie posesji oraz wykonanie placu apelowego	551 638
		2001-2010	• tworzenie i wyposaż. pracowni dydaktycznych oraz biblioteki	1 638 992
		2006	• zakup autokaru	481 900
12.	Zespół Szkół w Michałowie			2 451 010
		2003-2004	• modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej, modernizacja kotłowni w budynku szkolnym przy ul. Gródeckiej	248 263
		2004-2009	• remont warsztatów szkolnych, termomo-	1 611 730

			dernizacja budynku szkolnego przy ul. Sienkiewicza, wymiana stolarki okiennej, remont sal lekcyjnych, korytarzy i klatek schodowych	
		2009	• zagospodar.placu przy bud. szkolnym oraz wykon. parkingu	322 237
		2000-2009	• tworzenie i wyposzenie pracowni dydaktycznych	268 780
13.	Zespół Szkół w Czarnej Białostockiej			602 387
		2003-2005	• wymiana stolarki okiennej w części szkolnej budynku	141 274
		2001-2008	• remont pomieszczeń dydaktycznych	127 870
		2009	• wymiana pokrycia dachu	114 250
		2000-2009	• tworzenie i wyposzenie pracowni dydaktycznych	218 993
14.	Centrum Kształcenia Praktycznego w Łapach			1 994 141
		2000	• utworzenie CKP	
		2001-2009	• remont pomieszczeń oraz urządzenie posesji	357 716
		2007-2008	• wymiana stolarki okiennej, termomodernizacja, wymiana pokrycia dachowego	778 005
		2000-2009	• tworzenie i wyposzenie bazy szkoleniowo-dydaktycznej	858 420
15.	Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne			297 532

	Przedsięwzięcie zrealizowane w zakresie rozwoju infrastruktury zawodowej	2003	• utworzenie Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Białymstoku	47 471
		2001-2009	• wyposażenie w sprzęt i pomoce dydaktyczne	250 061
16.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach	2001-2009	• prace modernizacyjne i dostosowawcze pomieszczeń w budynku szpitala	297 350
		2001-2009	• zakup sprzętu i aparatury medycznej	2 343 387
			RAZEM: w tym: środki budżetowe Powiatu	2 640 737
		2010	plan termomodernizacji przychodni przy ul. Piaskowej	1 317 063
				600 000 w tym środki Powiatu: 300 000
17.	Budynek Poradni Specjalistycznych przy ul. Słonimskiej	2004-2009	• prace budowlano-remontowe i instalacyjne	500 091
18.	<u>Przedsięwzięcia zrealizowane w zakresie organizacji i unowocześnienia samorządowej admin. powiatowej i poprawy warunków obsługi interes.</u>	2002-2009	• prace budowl.-remont. i instalacyjne	1 652 510
		2003-2006	• tworzenie archiwów na potrzeby gromadzenia dokum. powiat.	1 468 631
				183 879
19.	<u>Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu</u>	2003-2010	• dotacje przekazane Państwowej Straży Pożarnej	988 160
		2005-2010	• dotacje przekazane Komendzie Miejskiej Policji w celu poprawy bezpieczeńst. i porządku publicznego	626 500
				361 660
20.	<u>Przebudowa i utrzymanie powiatowej infrastruktury drogowej</u>			105 978 000 w tym inwestycje

				<i>60 100 000</i>
		1999-2001	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja dróg powiatowych • modernizacja obiektów mostowych • remonty nawierzchni drogowych 	10 540 000 w tym wydatki inwestycyjne 1 500 000
		2002-2003	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa dróg powiatowych • remonty nawierzchni bitumicznej i żwirowej • przebudowa obiektów mostowych 	11 600 000 w tym inwestycja <i>5 600 000</i>
		2004-	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa i remonty dróg m.in.: ul. Wojtachowska w Wasilkowie, ul. Piłsudskiego w Supraślu, drogi: Ogrodniczki-Karakule; Łaziuki-Żuki; Zawady-Topilec; Bobrowniki-Chomontowce • wykonanie dokumentacji projektowych, • wyk.zabiegów bieżącego utrzymania dróg 	9 900 000 w tym inwestycje <i>6 000 000</i>
		2005	<p>przebudowa dróg, remonty nawierzchni bitumicznych m.in. drogi:</p> <p>Suszcza-Planty; Michałowo-Podozierań-Wiejski-Bielewicz; Zawyki-Średzińskie; Hryniewicze-Olmonty-Stanisławowo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • remonty chodników i nawierzchni bitumicznych 	11 600 000 w tym inwestycje <i>6 700 000</i>
		2006	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa dróg po- 	12 000 000

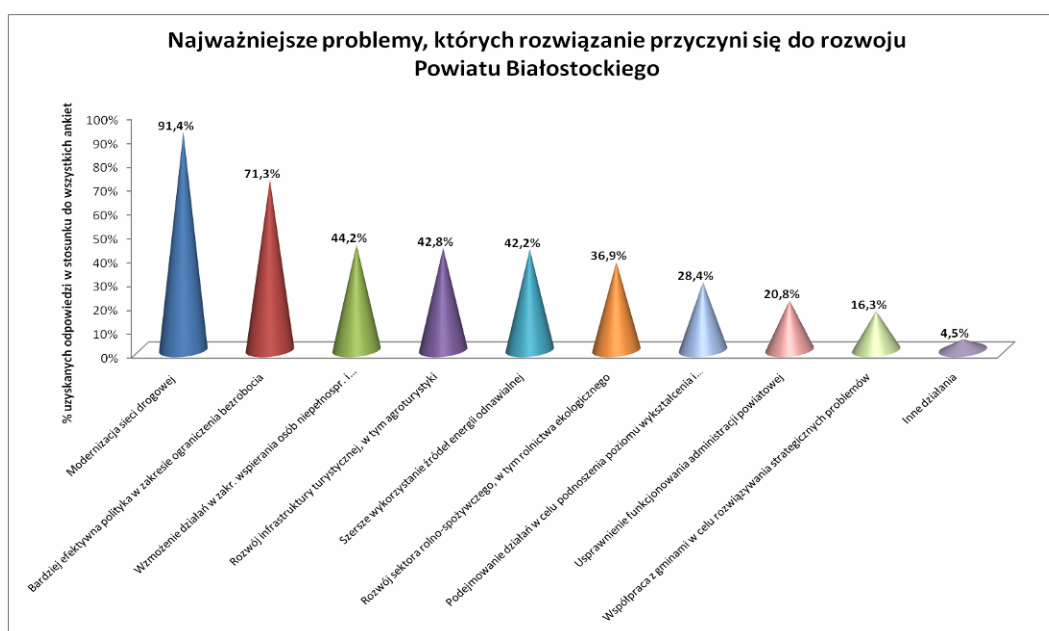
		<p>wiatowych i remonty dróg m.in. Gąsówka Skwarki-Gąsówka Somachy; Rzepniki-Krynicky-Zabłudów; przebudowa w miejsc. Nowe Aleksandrowo; Halickie; Sańki; Sierki;</p> <ul style="list-style-type: none"> • remonty kapitalne mostów i obiektów mostowych 	<p>w tym inwestycje <i>7 200 000</i></p>
	2007	<ul style="list-style-type: none"> • remonty przepustów i obiektów mostowych • remonty dróg powiatowych • wykonanie dokumentacji na zadania przyszłościowe • zakup sprzętu do napraw nawierzchni dróg oraz bieżącego utrzymania obiektów drogowych • wykonywanie zabiegów bieżącego utrzymania dróg i mostów na drogach 	<p>8 900 000 w tym inwestycje <i>2 500 000</i></p>
	2008	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowy dróg powiat. m.in.: przejście przez Michałowo: Rzepniki-Krynicky; Juchnowiec Kościelny-Stacja Lewickie; Grabówka-Zielona-Ogrodniczki; • remont mostu przez rz. Lisę • sporządzenie dokumentacji na zadania przyszłościowe • wykonywanie zabiegów bieżącego utrzymania dróg 	<p>16 300 000 w tym inwestycje <i>11 100 000</i></p>
	2009	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa dróg powiatowych m.in.: 	

		<p>Białystok-Kruszewo; ul. Cieliczańska w Supraślu; Juchnowiec Kościelny- Stacja Lewickie; Bogdanki-Baranki-Zimnoch; Sofipol-Załuki-Nowosiółki; Białystok-Hryniewiczze-Biele-Tryczówka; Pawły-Dawidowicze; Juraszki-Lubejki; Targonie Wity-Targonie Krytule; Nowodworce-Ogrodniczki;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykonanie remontów kapitalnych: drogi: Pietkowo-Osówka; Gąsówka Stara-Kamińskie Ocioski; Płonka Kościelna-Płonka Matyski; skrzyżowanie ulic Piłsudskiego: Białostockiej w Surażu; ul. 3 Maja w Zabłudowie; • wykonanie projektów budowlanych i dokumentacji na zadanie przyszłościowe, • wykonanie zabiegów bieżącego utrzymania dróg i mostów 	
	OGÓŁEM nakłady:		143 847 487

III. ANALIZA GŁÓWNYCH POTRZEB ROZWOJOWYCH POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH

Aby rozpoznać potrzeby oraz uwarunkowania rozwojowe Powiatu Białostockiego, przygotowano ankietę, która miała na celu wskazanie najistotniejszych zdaniem mieszkańców problemów i koniecznych zmian. Ankiety przeprowadzono w siedzibie Starostwa, poprzez stronę internetową oraz poprzez bezpośrednie wystąpienie do jednostek samorządu terytorialnego i jednostek organizacyjnych z terenu powiatu. Wśród respondentów znalazły się głównie osoby fizyczne – mieszkańcy powiatu (76,3 %), następną grupę stanowili przedsiębiorcy (9,8 %), Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego dostarczyli 7,2 % ankiet, a dalsze 6,7 % to osoby reprezentujące samorządowe jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty.

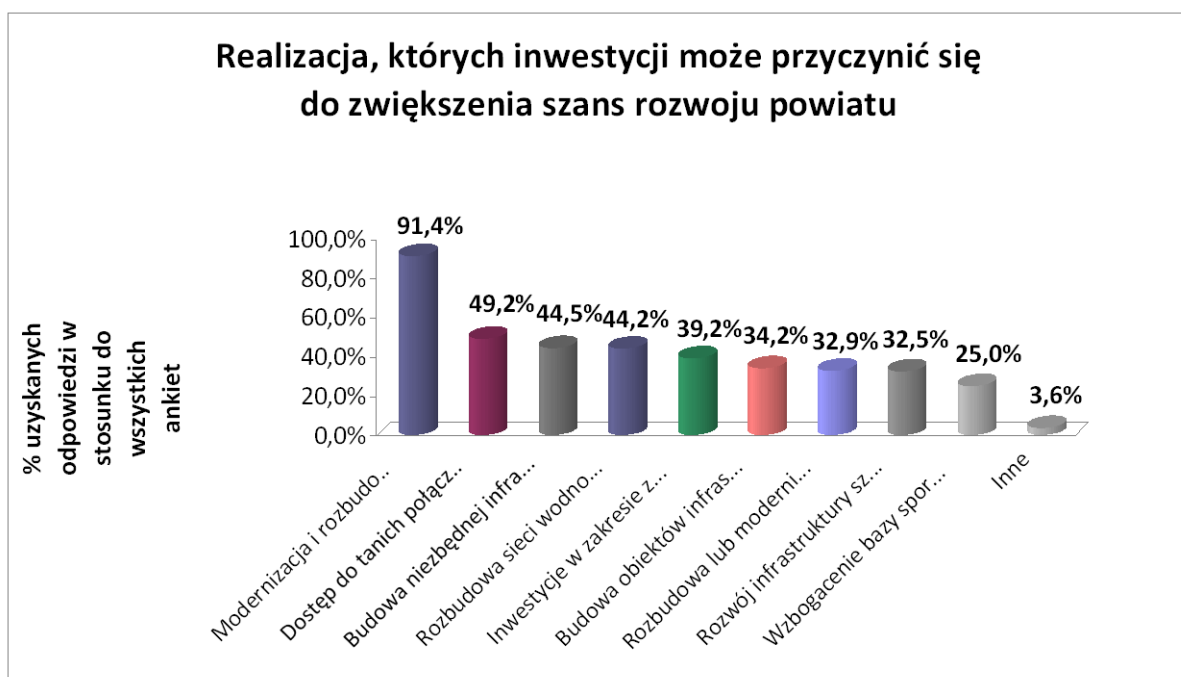
W wyniku analizy najważniejszych problemów, których rozwiązanie przyczyni się do rozwoju powiatu, ankietowani wskazali w przeważającej mierze (aż 91,4 % odpowiedzi) na konieczność modernizacji sieci drogowej. Jako następny najważniejszy problem (71,3 %) wskazano bardziej efektywną politykę w zakresie ograniczenia bezrobocia. W granicach 40 % wypowiedzi dotyczyło wzmocnienia działań w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych, rozwoju infrastruktury turystycznej, szerszego wykorzystania źródeł energii odnawialnej, rozwoju sektora rolno-spożywczego, w tym rolnictwa ekologicznego. Pośredni problem dotyczył podniesienia poziomu wykształcenia i... Współpraca i opiniami w celu rozwiązania strategicznych problemów

Dodatkowymi problemami, jakie mieszkańcy powiatu zaznaczyli w części opisowej ankiet były:

- potrzeba ochrony środowiska,
- opracowanie planów przestrzennego zagospodarowania,
- współpraca przygraniczna,
- rozwój przemysłu, turystyki i obsługi ruchu turystycznego,
- budowa obiektów sportowych,
- wzmożenie działań w zakresie pomocy społecznej.

Respondenci zostali poproszeni także o opinię, na temat inwestycji, które mogą przyczynić się do zwiększenia szans rozwoju powiatu. Z zebranych ankiet wynika, że są to: modernizacja i rozbudowa dróg lokalnych (91,4 % odpowiedzi), dostęp do tanich połączeń internetowych (49,2 %) oraz na poziomie 40 % odpowiedzi wymieniono budowę infrastruktury związanej z usuwaniem odpadów, budowę sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej, inwestycje w zakresie zmniejszenia zanieczyszczeń rzek i zbiorników wodnych.

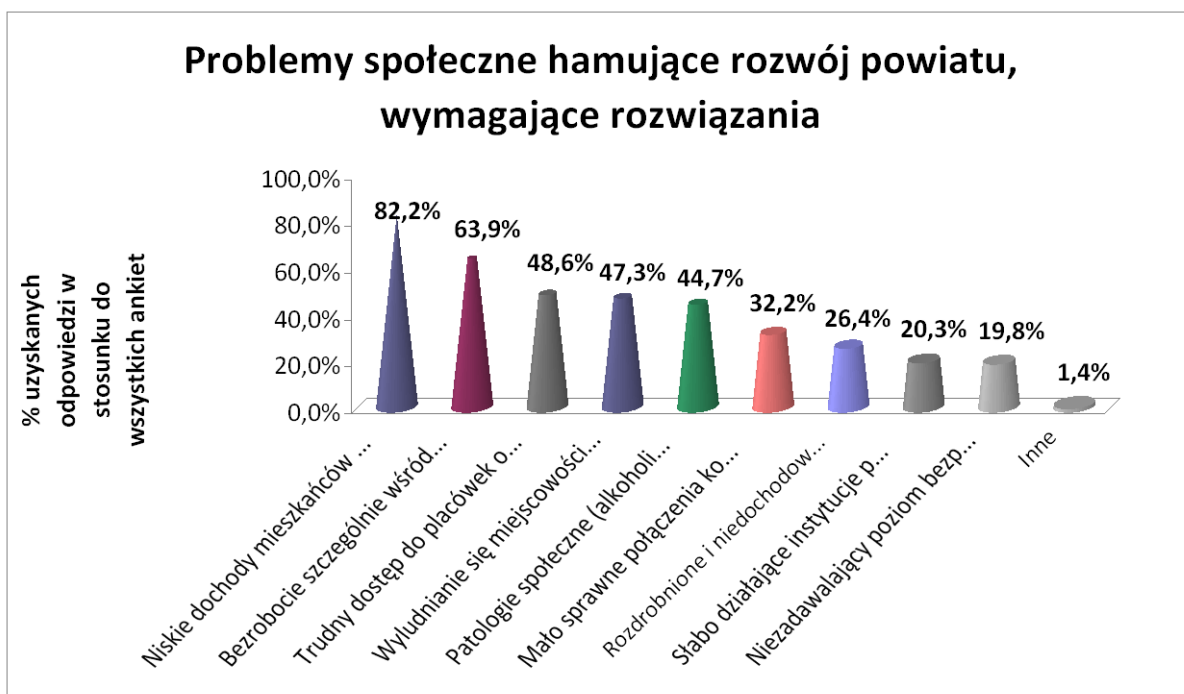
W ankiecie otwartej mieszkańcy powiatu odpowiadali między innymi na pytanie, iż pilnymi inwestycjami są:

- inwestycje w zakresie zwiększenia zatrudnienia,
- rozwój przemysłu,
- rozwój infrastruktury turystycznej,
- inwestycje pro ekologiczne.

Ankieta miała również za zadanie ustalenie najpilniejszych do rozwiązania problemów społecznych:

Według opinii osób udzielających odpowiedzi są to:

- niskie dochody mieszkańców oraz brak możliwości zatrudnienia (82,2 %),
- bezrobocie wśród młodzieży (63,9 %),
- trudny dostęp do placówek ochrony zdrowia (48,6 %),
- wyludnianie się miejscowości oraz emigracja za granicę (47,3 %).

Na pytanie: Jakie inne działania samorządu mogą pozytywnie wpłynąć na rozwój powiatu i poprawę sytuacji życiowej mieszkańców, ankietowani podali propozycje, które zamieszczono w pktcie 4 przedstawionych w załączeniu wyników ankiety.

Wyniki zebranych ankiet oraz analiza uwarunkowań strategicznych zewnętrznych i wewnętrznych w tym identyfikacja słabych i mocnych stron a także badania szans i zagrożeń stanowią podstawę dla sformułowania misji oraz celów i zadań, jakie muszą być zrealizowane, aby w dziesięcioletniej perspektywie, powiat uzyskał wymagany rozwój w zakresie zakładanych w strategii kierunkach.

IV. MISJA I CELE STRATEGICZNE

Strategia jest dokumentem, który określa cele i kierunki długotrwałego rozwoju obszaru dla którego jest opracowana. W wyniku analizy uwarunkowań rozwojowych, określono misję oraz wytyczono 6 celów strategicznych. Misja powiatu na lata 2011-2020 zawiera szerszy zakres w porównaniu z misją określoną w „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Białostockiego do roku 2010”. W misji zawarto atuty powiatu takie jak walory turystyczne i zasoby gospodarcze, które stanowią szansę jej zrównoważonego rozwoju.

Lokalne samorzady, w tym samorząd powiatowy są animatorami rozwoju gospodarki, a tym samym mają wpływ na kształtowanie poziomu życia mieszkańców. Samorząd powiatowy dysponując środkami na rozwój infrastruktury i świadczenie usług publicznych ma wpływ na ożywienie lokalnego rynku, dzięki czemu pośrednio może być jednym z partnerów oferujących pracę. Działania służące rozwojowi infrastruktury technicznej nie mogą zamykać się tylko w ramach zadań powiatu.

Wskazana jest współpraca z gminami, efektem której może być kompleksowy rozwój infrastruktury (szczególnie drogowej), zmniejszenie kosztów inwestycji, a także możliwość pozyskania większego wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych. Jednak ze względu na dynamikę warunków realizacyjnych, do misji i wytyczonych celów należy ustosunkować się elastycznie, ponieważ przyjęcie dokładnych precyzyjnych założeń w tym finansowych jest trudne z powodu zmieniających się czynników rozwojowych, a przede wszystkim uregulowań prawnych i możliwości pozyskania środków na ich realizację.

Program rozwoju powiatu może być realizowany tylko zgodnie z obowiązującą ekologiczną polityką państwa i określonymi zasadami zrównoważonego rozwoju.

Oprócz ochrony środowiska i przyrody, zadaniem powiatu jest też zapobieganie nadzwyczajnym zagrożeniom życia, zdrowia i środowiska.

Powiat wykonuje swoje zadania w oparciu o ustawę o samorządzie powiatowym z drugiej jednak strony obowiązki powiatu kształtują również czynniki charakterystyczne dla danego obszaru jak infrastruktura techniczna,

społeczna, uwarunkowania demograficzne, wykształcenie mieszkańców, cechy środowiska naturalnego itp. Aby określić misję i cele strategiczne konieczna była ocena najważniejszych czynników rozwoju powiatu oraz opisanie poszczególnych obszarów funkcjonalnych metodą SWOT.

Analiza czynników strategicznych powiatu białostockiego, uwidacznia słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia na drodze do spełnienia **m i s j i**, którą jest:

„Powiat białostocki racjonalnie wykorzystujący kapitał ludzki, zasoby gospodarcze i walory turystyczne w celu zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz podnoszenia poziomu życia mieszkańców”.

Realizacja misji powiatu i jego trwały rozwój odbywać się będzie za pośrednictwem działań zawartych w 6 opracowanych celach strategicznych i przyjętych przedsięwzięciach określających program wyznaczony przez władze powiatu do roku 2020. Część przedsięwzięć w swej treści oraz zakresie działania może służyć jednoczesnej realizacji kilku różnych celów strategicznych.

PIERWSZY CEL STRATEGICZNY:

POPRAWA INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ:

Infrastruktura techniczna odgrywa decydującą rolę w poziomie życia społeczeństwa, pozwala racjonalnie wykorzystywać miejscowy kapitał oraz przyczynia się skutecznie do przyciągania kapitału z zewnątrz. Elementy tworzące infrastrukturę techniczną jak: linie kolejowe, telefonizacja, elektryfikacja, gazownictwo, związane są z funkcjonowaniem systemu krajowego.

Samorząd powiatowy posiada ograniczone kompetencje w tym zakresie, a przy braku środków finansowych na ten cel nie ma możliwości realizowania przedsięwzięć strategicznych w tych dziedzinach.

Powiat Białostocki, w zakresie infrastruktury technicznej realizuje zadania związane z zarządzaniem siecią dróg powiatowych.

System transportowy powiatu winien być dostosowany do zmieniających się potrzeb przewozowych. Tendencje zmian idą w kierunku zmniejszania znaczenia linii kolejowych, a dynamicznego wzrostu znaczenia transportu samochodowego,.

Właściwa infrastruktura komunikacyjna wpływa na poprawę warunków życia mieszkańców, zwiększa zainteresowanie potencjalnych inwestorów i turystów, a poprzez to może przyczynić się do wzrostu gospodarczego i rozwoju międzygminnych powiązań gospodarczych, społecznych oraz instytucjonalnych.

Powiat Białostocki posiada wysoki odsetek dróg i mostów o niezadowalającym stanie technicznym, występuje tu również niewystarczający poziom zabezpieczeń dla ruchu osób podróżujących bez samochodu, wobec czego główne działania dotyczące poprawy infrastruktury komunikacyjnej, powinny iść w kierunku:

- modernizacji sieci dróg powiatowych w celu dostosowania stanu technicznego nawierzchni do natężenia ruchu,
- poprawy bezpieczeństwa na drogach (przejścia dla pieszych, oznakowanie miejsc niebezpiecznych, budowa ścieżek rowerowych),
- rozwijania partnerstwa z gminami w zakresie remontów i modernizacji dróg.

Poprawa infrastruktury komunikacyjnej przyczyni się do tworzenia obiektów obsługi podróżnych, co z kolei stworzy warunki do rozwoju ruchu turystycznego oraz poprawy bezpieczeństwa między innymi dzięki możliwości korzystania podróżnych z odpoczynku i relaksu. Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej ważna jest także w związku z umożliwieniem dostępu do jednostek osadniczych, terenów o walorach turystycznych i gospodarczych, istniejących i planowanych przejść granicznych.

W zakresie modernizacji i rozwoju sieci drogowej w powiecie białostockim opracowano przedsięwzięcia strategiczne, których finansowanie planuje się pokryć ze środków własnych oraz funduszy zewnętrznych.

DRUGI CEL STRATEGICZNY:

**PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU PRZECIWDZIAŁANIE
BEZROBOCIU PRZY WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDAMI GMIN:**

Problem bezrobocia jest kluczową kwestią w aspektach gospodarczo-społecznych. Jego występowanie jest rzeczą naturalną w każdej gospodarce rynkowej, natomiast jego poziom, który przekracza 3 % jest powodem do podjęcia działań zmierzających do jego regulacji. Osoby bezrobotne pozbawione są stałych dochodów, a tym samym ich trudna sytuacja powoduje potrzebę interwencji Państwa w utrzymaniu się gospodarstw domowych i zapewnieniu podstawowego minimum. Dlatego też wskazane jest uznać poprawę sytuacji na powiatowym rynku pracy za jeden z ważniejszych celów niniejszej strategii.

Sytuacja na rynku pracy w powiecie białostockim uległa pogorszeniu (tak jak we wszystkich powiatach w Polsce) w wyniku dotknięcia Polskiej gospodarki światowym kryzysem. Spowodowało to zmianę trendu spadku poziomu bezrobocia w ostatnich latach na znaczny wzrost od końca 2008 r. (ponad 50 %).

Realizacją aktywnej polityki na powiatowym rynku pracy zajmuje się Starosta poprzez jednostkę – Powiatowy Urząd Pracy, który we współpracy z Powiatową Radą Zatrudnienia określa zadania i przydziela środki finansowe niezbędne do pomocy pracodawcom w tworzeniu miejsc pracy oraz osobom bezrobotnym w dostosowaniu się do wymagań rynku pracy. Dlatego też ważne jest aby wzmocnić istniejący system interwencji na powiatowym rynku pracy poprzez zintensyfikowanie współpracy z samorządami gmin. Lokalni gospodarze oraz lokalna społeczność najlepiej zna swoje problemy jak również swoje możliwości, które można wykorzystać. Sprzyjający jest fakt, iż w ostatnich latach fundusz celowy – Fundusz Pracy dysponuje coraz większymi środkami, którymi można pobudzić lokalnych przedsiębiorców. Ponadto Europejski Fundusz Społeczny daje możliwości pozyskania dodatkowych środków na realizację programów rynku pracy. Jednakże wszystkie te działania

publicznych służb zatrudniania i samorządów gminnych mogą jedynie stymulować tworzenie miejsc pracy. Najważniejszym czynnikiem są przedsiębiorcy/pracodawcy, którzy te miejsca organizują i należy stworzyć im odpowiednie warunki do rozwoju.

Osiągnięcie celu będzie możliwe dzięki wykorzystaniu mocnych stron oraz szans występujących na powiatowym rynku pracy poprzez podjęcie następujących działań:

- wsparcie zatrudnienia osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez organizację prac interwencyjnych,
- pomoc w zdobywaniu doświadczenia zawodowego poprzez organizację staży,
- pomoc w zdobywaniu nowego zawodu poprzez udział w przygotowaniu zawodowym dorosłych,
- reintegracja zawodowa osób korzystających z pomocy społecznej poprzez wykonywanie prac społecznie użytecznych,
- wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości poprzez udzielanie osobom bezrobotnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz udzielanie pracodawcom środków na tworzenie nowych miejsc pracy (wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy, prace interwencyjne,
- wspieranie mobilności zawodowej i przestrzennej osób bezrobotnych za pośrednictwem dofinansowania studiów podyplomowych, dofinansowanie szkoleń, dofinansowanie dojazdów skierowanych osób bezrobotnych na rozmowy kwalifikacyjne, do miejsca zatrudnienia,
- wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych (będących w trudnej sytuacji materialnej) w gminach do realizacji zadań własnych (roboty publiczne),
- pozyskiwanie dodatkowych środków z funduszy Unii Europejskiej na realizację programów rynku pracy,
- organizację we współpracy z samorządami gminnymi programów specjalnych skierowanych do osób bezrobotnych będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy,

- organizację programów pilotażowych wprowadzających nowe usługi i instrumenty rynku pracy zwiększające ofertę dla pracodawców,
- promowanie wśród pracodawców tworzenia miejsc pracy poprzez organizację konferencji, targów pracy oraz giełd pracy.

TRZECI CEL STRATEGICZNY:

WYKORZYSTANIE WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH DO ROZWOJU TURYSTYKI NA OBSZARZE POWIATU:

Turystyka jest gałęzią bardzo dynamicznie rozwijającą się na świecie. W naszym regionie ma szanse rozwoju pod warunkiem zwiększenia dostępności komunikacyjnej do obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz rozbudowy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Turystyka wymusza więc rozwój dróg, punktów usługowych, obiektów wypoczynkowo-rekreacyjnych. Działania, w kierunku rozwoju turystyki na terenie powiatu mogą polegać na wykorzystaniu słabych stron np.: stosunkowo mało zabytków wysokiej klasy, atrakcji widokowych i cywilizacyjnych, co zmusza do skoncentrowania się na kilku wybranych specjalnościach. Ma tu szanse rozwoju turystyka wiejska i na obszarach leśnych, agroturystyka, turystyka na obszarach chronionych, turystyka aktywna, agroturystyka oparta na atrakcjach związanych z życiem na wsi.

Agroturystyka jest jednym z kierunków wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i czynnikiem aktywizacji gospodarczej, a co za tym idzie uzupełniającym źródłem dochodów rolników. Agroturystyka wymusza rozwój infrastruktury lokalnej, wzrost kultury, dążenie do zdobywania i uzupełniania wykształcenia, stwarza szansę na zdobycie nowego zawodu.

Rola samorządu polega na tym, by wspólnie z właścicielami gospodarstw zadbać o promocję tej działalności, by do potencjalnych turystów i wczasowiczów docierała aktualna i konkretna oferta. Turysta powinien mieć możliwość wyboru kwatery, wiedzieć w jakich warunkach będzie wypoczywał i ile go to będzie kosztowało.

Turystyka to nie tylko kwatery, to także czyste środowisko, możliwość aktywnego spędzenia czasu na ścieżkach turystycznych, pieszych i rowerowych, żeglarstwo, kajakarstwo, jazda konna itd.

Realizacja więc celu strategicznego w zakresie rozwoju turystyki na obszarze powiatu białostockiego powinna następować poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, tworzenie szlaków turystycznych i przyrodniczych, wdrażanie działań zwiększających zainteresowanie regionem potencjalnych turystów.

Spełnienie tych założeń może odbywać się poprzez:

- wykorzystanie zaplecza materialnego i intelektualnego Centrum Edukacji w Supraślu do utworzenia Centrum Turystyki i Sportu, którego zadaniem będzie m. in.:
  - kształcenie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w kierunkach turystycznych
  - utworzenie w Supraślu węzła tras rowerowych, konnych, pieszych, kajakowych, narciarskich z zapleczem socjalno-informacyjnym dla turystów,
  - udoskonalenie bazy noclegowo-gastronomicznej,
  - stworzenie zaplecza sportowego dla turystów i mieszkańców (boisko, korty, ścieżki zdrowia),
  - dalszy rozwój zaplecza turystyki konnej, jeździectwa i hipoterapii,
- współpracę transgraniczną (wizyty, konferencje, wymiana młodzieży, organizacja wspólnych imprez turystycznych sportowych, kulturalnych),
  - promowanie powiatu jako obszaru turystycznego w tym udział w targach, kreowanie produktu turystycznego na bazie istniejących atrakcji przyrodniczych i kulturalnych,
  - gromadzenie i udostępnianie informacji na temat infrastruktury turystycznej w powiecie i w regionie.

CZWARTY CEL STRATEGICZNY:

PODNOSENIE STANDARDÓW EDUKACYJNYCH:

Potrzebą współczesnego społeczeństwa jest konieczność ciągłego dokształcania się i edukacji wszystkich obywateli. Szczególne znaczenie posiada edukacja w odniesieniu do ludzi młodych, bowiem pozwala im dostosować się do ciągle zmieniającej się rzeczywistości ekonomicznej. Bariery, przed jakimi stają młodzi ludzie na rynku pracy mogą być przezwyciężane tylko wówczas, gdy będą oni dobrze wykształceni.

Podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych odbywa się za pośrednictwem rozwoju i unowocześniania bazy dydaktycznej z uwzględnieniem zaplecza do uprawiania sportu przez młodzież.

Baza dydaktyczna powiatowych szkół ponadgimnazjalnych wymaga w dalszym ciągu inwestycji. Konieczne jest dokończenie remontów i adaptacji budynków szkolnych, służących zmniejszeniu kosztów utrzymania i zapewnienia bezpieczeństwa.

Nieodzownym jest także podjęcie działań zmierzających do zwiększenia dostępności kształcenia dla osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych.

Struktura kształcenia w szkołach winna odpowiadać aktualnym wymogom rynku pracy oraz prowadzić do osiągnięcia dobrego przygotowania merytorycznego i znajomości języków obcych, co jest nieodzownym warunkiem sukcesów zawodowych.

Organizacja kształcenia ustawicznego oraz otwieranie nowych kierunków kształcenia w szkołach policealnych umożliwi dokształcanie się i doskonalenie młodzieży oraz dorosłych, a także da szansę przekwalifikowania się stosownie do możliwości zatrudnienia, zwłaszcza mieszkańców wsi.

Szkoły posiadają doświadczenie w kontaktach międzynarodowych. Efektem tego jest wzrost otwartości młodzieży, pogłębianie znajomości języków obcych, poszerzenie horyzontów myślowych młodych ludzi.

Szczególnie istotne w tym zakresie staje się wspólne tworzenie i realizacja międzynarodowych projektów edukacyjnych finansowanych z funduszy unijnych.

Nie można też pominąć znaczenia internetu i nowoczesnych technik nauczania w procesie kształcenia młodzieży. Szczególnie istotna jest możliwość korzystania przez uczniów i nauczycieli z form pracy wykorzystujących technologie informatyczne (internet, prezentacje multimedialne, wideokonferencje) w nauczaniu różnych przedmiotów, w tym języków obcych.

Podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych w powiecie białostockim będzie przebiegało poprzez realizację następujących działań:

- doskonalenie bazy lokalowej i technicznej szkół oraz placówek oświatowych w tym dostosowanie do potrzeb uczniów niepełnosprawnych,
- rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego szkół,
- stałe wzbogacanie wyposażenia szkół i placówek w nowoczesne środki dydaktyczne (tworzenie specjalistycznych pracowni),
- wymiany, staże i praktyki międzynarodowe,
- tworzenie warunków do wprowadzania innowacji pedagogicznych w szkołach,
- podnoszenie standardów nauczania języków obcych,
- wdrażanie rozwiązań motywujących nauczycieli do osiągania wysokich wyników nauczania,
- podnoszenie poziomu bezpieczeństwa na terenie szkół i placówek oświatowych.

PIĄTY CEL STRATEGICZNY:

ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI POMOCY SPOŁECZNEJ:

W każdej społeczności, niezależnie od poziomu rozwoju ekonomicznego kraju, można spotkać osoby lub grupy społeczne, które nie potrafią się przystosować do zmieniających się warunków życia, zdobyć odpowiedniej pracy i środków utrzymania, bądź z powodu niezaradności, bądź z powodu

stanu zdrowia. Poza tym, w każdej społeczności występują środowiska patologiczne, ludzie z zaburzeniami rozwojowymi oraz starcy, którzy wymagają pomocy społecznej.

Zadaniem samorządów jest m. in. pomoc tym ludziom poprzez wsparcie materialne, finansowe i rzeczowe, moralne lub wręcz opiekę w zorganizowanych w tym celu domach pomocy czy pomieszczeniach dla bezdomnych i bezrobotnych.

Osoby starsze i niepełnosprawne powinny mieć zapewnione godziwe warunki życia w domach pomocy, gdzie należy dążyć do podnoszenia standardu usług oraz zwiększać liczbę miejsc gwarantujących jak najlepsze warunki pobytu. Nie można też pominąć konieczności utrzymania i rozwoju instytucji zajmujących się działalnością w dziedzinie uzależnień i patologii społecznych.

Osiągnięcie tego celu strategicznego będzie się odbywało poprzez realizację działań zmierzających do jak najpełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców wymagających pomocy społecznej, tj.:

- rozwój opieki nad ludźmi starymi,
- standaryzacja domów pomocy społecznej,
- wspieranie i tworzenie zakładów aktywności zawodowej oraz warsztatów terapii zajęciowej,
- wspieranie rodzin posiadających osoby niepełnosprawne,
- likwidację barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej i mieszkaniach osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie punktów interwencji kryzysowej,
- tworzenie sieci rodzin zastępczych,
- organizowanie rodzinnych domów dziecka,
- prowadzenie mieszkań chronionych dla wychowanków domów dziecka,
- rozwój nowych form usług socjalnych, w tym asystenta osoby niepełnosprawnej.

SZÓSTY CEL STRATEGICZNY:

DOSKONALENIE WARUNKÓW PRACY I JAKOSCI DZIAŁANIA ADMINISTRACJI POWIATOWEJ:

Celem działania powiatu jest wykonywanie zadań określonych w ustawie o samorządzie powiatowym, które winno przebiegać z równoczesną realizacją potrzeb mieszkańców powiatu oraz profesjonalnym świadczeniem usług zaspokajających ich wymagania i oczekiwania.

Starostwo oraz jednostki organizacyjne powiatu jako instytucje pełniące służbę publiczną powołane są do profesjonalnych działań w zakresie realizacji nałożonych zadań, które powinny być oparte o ciągłe doskonalenie pracy i jakości świadczonych usług. Uzyskanie warunków dla funkcjonowania sprawnej administracji powiatowej powinno odbywać się poprzez:

- poprawę stanu infrastruktury technicznej i wyposażenia (remonty, modernizacje obiektów, zakup i modernizacja sprzętu),
- podniesienie kompetencji zawodowych pracowników – wysoki profesjonalizm,
- podniesienie jakości zarządzania administracją – wdrażanie nowych rozwiązań,
- utrzymanie i doskonalenie wprowadzonego Systemu Zarządzania Jakością – ISO,
- podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat działania i usług administracji powiatowej,
- rozwój e-administracji, realizowanie usług drogą elektroniczną, dążenie do zwiększenia możliwości kontaktu mieszkańców powiatu z urzędem i jednostkami organizacyjnymi za pomocą internetu, a także umożliwienie załatwiania spraw i uzyskanie pełnych informacji na ich temat tą drogą.

V. PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE

Strategia rozwoju Powiatu Białostockiego na lata 2011-2020” zawiera przedsięwzięcia, które są zgodne z obszarami rozwojowymi powiatu i wpisują się w wyznaczone cele strategiczne.

Wybór przedsięwzięć został oparty o analizę poszczególnych uwarunkowań strategicznych, przeprowadzoną analizę SWOT oraz analizę ankiet mieszkańców powiatu.

Realizacja przedsięwzięć oparta jest przede wszystkim o własne środki zaplanowane na wykonywanie zadań statutowych, których uzupełnienie będzie się odbywało za pośrednictwem kredytów, środków pomocowych pochodzących z polskich funduszy i ewentualnie funduszy Unii Europejskiej.

Główne przedsięwzięcia zmierzające do realizacji celów strategicznych:

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Czas realizacji zadania	Opis zadania	Całkowity koszt przedsięwzięcia
	POPRAWA INFRA-STRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ			207 900 000
1.	Przebudowa dr. pow. Nr 1975 B na odc. Cibory Gałęckie - dr. 8	2014-2015	odcinek drogi powiatowej, który połączy kilkanaście miejscowości gminy Zawady z dr. Serwiosową drogi kraj. 8, stan nawierzchni bitumicznej o długości ok. 1600 m, o szer. 3,5 m – zły	600 000
2.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1970 B na odcinku dr.64 - Targonie Krytuły	2013-2019	droga powiatowa o dług. 3200 m w złym stanie technicznym, wraz z systemem dróg gminnych stanowi połączenie dwóch dróg krajowych	3 000 000
3.	Przebudowa dr. pow. Nr 1973 B na odc. granica powiatów - dr. 64	2013-2020	droga o nawierzchni bitumicznej, długości 8800 m, z drogami powiatowymi na terenie innych	6 000 000

			powiatów łączy kilka dróg krajowych, stan techniczny zły	
4.	Przebudowa dr. pow. Nr 1392 B na odc. Fasty - Dobrzyniewo Fabryczne, dr. pow. Nr 1393 B na odcinku Dobrzyniewo D. - Dobrzyniewo Kościelne - Dobrzyniewo Fabr.	2013-2017	drogi o nawierzchni bitumicznej, długości 5500 m w złym stanie, stanowią fragment "małej obwodnicy Białegostoku" jak również dojazd do planowanych węzłów drogowych dróg krajowych	4 500 000
5.	Przebudowa dr. pow. Nr 1393 B na odcinku Leńce - Jurowce	2012-2015	droga na dług. 3000 m bez twardej nawierzchni, na dług. ok. 700 m nawierzchnia brukowcowa w stanie złym, stanowi fragment "małej obwodnicy Białegostoku"	4 000 000
6.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1385 B na odcinku ul. Białostockiej w Dobrzyniewie Dużym	2012-2014	główna ulica Gminy Dobrzyniewo Duże, stan zły, długości ok. 800 m, stanowi dojazd do planowanego węzła drogowego dróg krajowych	2 500 000
7.	Przebudowa dr. pow. Nr 1427 B Wasilków – Nowodworce - Ogrodniczki	2012	droga na dług. 1000 m na terenie gm. Supraśl bez twardej nawierzchni, stanowi fragment "obwodnicy małej Białegostoku"	1 500 000
8.	Przebudowa dr. pow. Nr 1429 B Ogrodniczki - Ciasne - Grabówka	2011-2020	droga o nawierzchni brukowej - 1941 m w złym stanie technicznym, żwirowej - 1440 m w złym stanie technicznym, stanowi fragment małej obwodnicy Białegostoku	4 500 000
9.	Przebudowa dr. pow. Nr 1475 B Grabówka – Sobolewo oraz drogi pow. Nr 1476 B Sobolewo - Kuriany	2012-2020	drogi bitumiczne 2800 m, brukowe - 600 m i gruntowe - 2300 m w złym stanie technicznym, stanowią fragment "małej obwodnicy Białegostoku"	6 000 000

10.	Przebudowa dr. pow. Nr 1469 B na odcinkach: Protasy-Rafałówka - bez przejścia przez Dobrzyńówkę - Folwarki Małe; oraz drogi pow. Nr 1470 B Folwarki Małe-Krasne-Zabłudów (ul. Chodkiewicza)	2014-2020	drogi o nawierzchni bitumicznej bardzo wyeksploatowanej, długości 11000 m, stanowi dojazd do planowanego węzła na drodze krajowej	8 000 000
11.	Przebudowa dr. pow. Nr 1440 B na odcinkach: Zabłudów-Topolany oraz Michałowo-Gródek	2012-2020	droga o nawierzchni bitumicznej bardzo wyeksploatowana, długości do przebudowy 18000 m, łączy dwie drogi krajowe, dwie wojewódzkie oraz siedziby trzech gmin	13 000 000
12.	Przebudowa dr. Pow. Nr 1483 B na odc. Juchnowiec Kościelny - Biele - Wojszki - dr. 19	2011-2020	droga o nawierzchni bitumicznej długości 13000 m, brukowej długości 2500 m w złym stanie technicznym	12 000 000
13.	Przebudowa dr. pow. Nr 1497 B na odc. Koplany-Brończany-Stacja Lewickie	2012-2018	droga o nawierzchni bitumicznej w złym stanie technicznym, długości 4000 m	2 500 000
14.	Kontynuacja przebudowy dr. pow. Nr 1492 B Hryniewicze-Olmonty-Stanisławowo	2013-2016	droga bez nawierzchni twardej w złym stanie technicznym, długości 2600 m	2 000 000
15.	Przebudowa dr. pow. Nr 1484 B Stanisławowo-Rzepniki-Wojszki	2012-2020	droga o jezdni bardzo niebezpiecznej (oś jezdni bitumicznej jest przesunięta w stosunku do osi korony drogi), długość 13500 m	10 000 000
16.	Przebudowa ciągu dróg powiatowych: Nr 1506 B - przejście przez m. Chodory, Nr 1488 B na odc. Chodory-Dołki, Nr 1555 B - przejście przez Dołki	2011-2015	drogi o nawierzchni żwirowej długości 700 m, brukowej 1600 m, w złym stanie technicznym	2 000 000
17.	Przebudowa dr. pow. Nr 1546 B dr. 678 - Niewodnica Korycka-Niewodnica Kościelna	2011-2014	droga o nawierzchni bitumicznej prowadząca przez obszar zabudowy nie posiadająca elementów bezpieczeństwa dla osób pieszych, długość 3000 m	3 500 000

18.	Przebudowa dr. pow. Nr 1543 B na odcinku: Choroszcz-Czaplino- Niewodnica Kościelna	2013-2016	droga o nawierzchni betonowej, bitumicznej i żwirowej - do przebudowy naw. żwirowa na terenie gm. Choroszcz i Turośń Kościelna długości 3000 m w złym stanie	2 500 000
19.	Przebudowa dr. pow. Nr 1551 B Porosły-Krupniki	2012-2016	droga o nawierzchni bitumicznej w złym stanie długości 2000 m	1 800 000
20.	Kontynuacja przebudowy dr. pow. Nr 1535 B Białystok-Kruszewo	2011-2020	droga o nawierzchni bitumicznej w bardzo złym stanie technicznym, prowadzi do Narwiańskiego Parku Narodowego	6 000 000
21.	Przebudowa dr. pow. Nr 1552 B na odc. Al. Niepodległości	2013-2014	ulica miejska (nie posiada krawężników i chodników) w bardzo złym stanie technicznym, prowadzi do węzła na drodze krajowej, do realizacji po wybudowaniu węzła na dr. kr. 8	1 500 000
22.	Przebudowa dr. pow. Nr 1397 B dr. 65 - Chraboły-Kopisk	2011-2020	droga o nawierzchni bitumicznej żwirowej, łącznej dług. 11500 m, łączy dwie drogi krajowe	7 000 000
23.	Kontynuacja przebudowy dr. pow, Nr 1418 B na odc. Mostek-Rybniki - dr. 8	2012-2018	droga o nawierzchni żwirowej i brukowej, przebudowa rozpoczęta w 2010-r., łączy dwie drogi krajowe, w trakcie kontynuacji do wykonania 2600 m	4 500 000
24.	Przebudowa dr. pow. Nr 1374 B na odc. Słomianka - granica powiatów	2012-2014	droga o nawierzchni żwirowej, jedyny odcinek drogi o nawierzchni nietwardej w gm. Tykocin, długości 2 000 m	1 200 000
25.	Przebudowa dróg pow. Nr 1422 B dr. 19 - Złota Wieś-Ratowiec-Wólka Ratowiecka oraz Nr 1421 B Klimki-Wólka Ratowiecka -Ruda Rzecznka - dr. 19	2011-2020	drogi o nawierzchni brukowej, gruntowej, żwirowej, łącznej długości 9700 m	8 000 000
26.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1307 B Niemczyn - Jezierzysk - gr. Powiatów	2011-2020	droga o nawierz. brukowej i bitum. w złym stanie tech., łącznej dł. 3300 m, łączy dwa powiaty	3 500 000

27.	Przebudowa dr. pow. Nr 1282 B Łuzany–Bobrowniki	2012-2016	droga na odc. do przebudowy o nawierzchni żwirowej długości 4600 m, łączy dwa powiaty	3 500 000
28.	Przebudowa dr. pow. Nr 1448 B na odc. Kuchmy-Podozierany	2013-2018	odcinek drogi do przebudowy o nawierzchni żwirowej i brukowej łącznej długości 5500 m	4 500 000
29.	Przebudowa dr. pow. Nr 1428 B Wasilków-Studzianki	2012-2020	droga o nawierzchni bitumicznej łącznej długości 8000 m, w złym stanie technicznym	6 500 000
30.	Przebudowa ul. Sokołowskiej w m. Łapy Osse (w ciągu dr. pow. Nr 1527 B)	2013	ulica miejska w bardzo złym stanie technicznym, długość odcinka do przebudowy 480 m	1 500 000
31.	Przebudowa dr. pow. Nr 1521 B Łapy (ul. Nilskiego –Łapińskiego-Łapy Pluśniaki-Suraż (ul. Piłsudskiego)	2011-2020	droga o nawierzchni bitumicznej, długość odc. do przebudowy 7600 m, w złym stanie technicznym (w tym ul. w mieście Łapy), łączy siedziby dwóch gmin miejskich a poprzez drogi 1488 B i 1440 B pięć siedzib gmin	8 000 000
32.	Przebudowa dr. pow. Nr 1527 B na odcinku Gąsówka Skwarki–Gąsówka-Somachy	2015-2020	droga o nawierzchni brukowej w złym stanie technicznym, długość 1282 m, do realizacji po wykonaniu kanalizacji sanitarnej	1 600 000
33.	Przebudowa ciągu dróg pow.: Nr 1528 B Gąsówka Skwarki-Płonka Kościelna i Nr 2060 B Płonka Kościelna-Łupianka Stara –granica powiatów	2014-2020	drogi o nawierzchni bitumicznej łącznej dług. 7500 m, w złym stanie technicznym	5 000 000
34.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1507 B na odc. Zimnochy - Lesznia	2011-2014	droga o nawierzchni powierzchniowo – utrwalanej długości 3717 m i brukowej dług. 328 m w złym stanie technicznym	2 500 000
35.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1517 B na odc. ul. Białostockiej w Surażu	2012-2014	droga o nawierzchni bitumicznej w złym stanie technicznym, w terenie zabudowanym brakuje chodników	2 000 000

36.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1516 B Turośń Kościelna - Turośń Dolna	2013-2016	droga o nawierzchni bitumicznej w złym stanie techn. dł. 3610 M	2 200 000
37.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1533 B na odc. Turośń Dolna-Dobrowoda - Stacja Baciuty	2014-2017	droga o nawierzchni bitumicznej dług. 3100 m, w złym stanie technicznym	2 200 000
38.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1539 B Choroszcz -Zaczerlany-Zawady-Stacja Baciuty	2011-2020	droga o nawierzchni bitumicznej w złym stanie techn.na terenie gm. Choroszcz 4300 m, na terenie gm. Turośń K. 4500 m	5 500 000
39.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1577 B Pietkowo -Osówka	2012-2015	droga o nawierzchni żwirowej dług. 3202 m, w złym stanie technicznym	2 200 000
40.	Remont kapitalny mostu przez rz. Białą k/m Fasty w ciągu drogi powiatowej Nr 1392 B Kozińce - N. Aleksandrowo - Fasty	2011-2013	most trzyprzęsłowy o dźwigarach stalowych, długość mostu 45,9 m, rok budowy 1975, stan techniczny niezadowalający	7 000 000
41.	Remont kapitalny mostu przez rz. Turośniankę k/m Wólka w ciągu drogi powiatowej Nr 1483B Białystok-Juchn.Kościel.-Wojszki - dr. 19	2013-2015	most jednoprzęsłowy o dźwigarach żelbetowych, długość mostu 7,0 m, stan techniczny niezadowalający	2 000 000
42.	Remont kapitalny mostu przez rz. Narew k/m Doktorce w ciągu drogi powiatowej Nr 1575 B	2015-2020	most dziewięcioprzęsłowy o dźwigarach stalowych, długość mostu 138,8 m, stan techniczny niezadowalający	29 000 000
43.	Zakup rębaka do rozdrabniania gałęzi	2012		100 000
44.	Zakup ciągnika z wielofunkcyjnym osprzętem do robót utrzymaniowych na drogach	2013-2015		1 000 000
	PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU PRZY WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDAMI GMIN			
1.	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	2011-2020		91 000 000

			<ul style="list-style-type: none"> wsparcie zatrudnienia osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez organizację prac interwencyjnych 	10 000 000
			<ul style="list-style-type: none"> pomoc w zdobywaniu doświadczenia zawodowego poprzez organizację staży 	72 000 000
			<ul style="list-style-type: none"> pomoc w zdobywaniu nowego zawodu poprzez udział w przygotowaniu zawodowym dorosłych 	5 000 000
			<ul style="list-style-type: none"> reintegracja zawodowa osób korzystających z pomocy społecznej poprzez wykonywanie prac społecznie użytecznych 	4 000 000
2.	Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	2011-2020		87 500 000
			<ul style="list-style-type: none"> udzielanie osobom bezrobotnym jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej 	62 000 000
			<ul style="list-style-type: none"> udzielanie pracodawcom środków na tworzenie nowych miejsc pracy (wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy, prace interwencyjne) 	25 500 000
3.	Wspieranie mobilności zawodowej i przestrzennej osób bezrobotnych	2011-2020		30 000 000
			<ul style="list-style-type: none"> dofinansowanie studiów podyplomowych oraz szkoleń zawodowych 	29 500 000
			<ul style="list-style-type: none"> dofinansowanie dojazdów skierowanych osób bezrobotnych na rozmowy kwalifikacyjne, do miejsca zatrudnienia 	500 000

			dnienia oraz dofinansowanie kosztów zakwaterowania	
4.	Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych (będących w trudnej sytuacji materialnej) w gminach do realizacji zadań własnych	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> organizacja zatrudnienia w ramach robót publicznych 	14 000 000
5.	Promowanie wśród pracodawców tworzenia miejsc pracy	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> organizacja konferencji, targów pracy oraz giełd pracy 	300 000
	PODNOSENIE STANDARDÓW EDUKACYJNYCH			3 150 000
	<u>I Liceum Ogólnoszałcające w Łapach</u>			
1.	Termodernizacja budynku internatu oraz przebudowa w celu likwidacji barier architektonicznych	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> docieplenie ścian, stropodachu, wymiana obróbek blacharskich, wykonanie windy (dla mieszkańców) internatu oraz klientów PUP i Poradni Psych.-Pedag.) 	1 180 000
2.	Doposażenie pracowni dydaktycznych	2013	<ul style="list-style-type: none"> częściowa wymiana sprzętu komputerowego, zakup pomocy dydaktycznych 	110 000
3.	Zagospodarowanie terenu wokół szkoły i internatu	2011-2014	<ul style="list-style-type: none"> utwardzenie placu, remont drogi dojazdowej remont ogrodzenia 	340 000
4.	Modernizacja biblioteki szkolnej	2014		70 000
5.	Modernizacja bazy sportowej	2016-2018	<ul style="list-style-type: none"> budowa boiska wielofunkcyjnego modernizacja bieżni 	1 450 000
	<u>Zespół Szkół Mechanicznych w Łapach</u>			1 824 000
6.	Likwidacja barier architektonicznych w budynku szkoły	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> wykonanie dokumentacji projektowej montaż windy 	350 000

7.	Zagospodarowanie terenu przy budynku hali sportowej	2011-2013	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie podłoża • ułożenie nawierzchni z płyt betonowych • wykonanie ogrodzenia 	75 000
8.	Modernizacja holu i korytarza na I piętrze budynku szkoły	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie posadzek • wymiana okładzin schodów • wymiana balustrad 	124 000
9.	Wykonanie boiska szkolnego, modernizacja ogrodzenia szkoły	2011-2018	<ul style="list-style-type: none"> • wykup terenu • wykonanie dokumentacji projektowej i budowa • przebudowa ogrodzenia 	805 000
10.	Adaptacja pomieszczeń po kotłowni na muzeum i świetlicę. Modernizacja holu, korytarza i klatki schodowej	2016-2020	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa kotłowni • wymiana podłóg • naprawa schodów 	470 000
	<u>Zespół Szkół w Michałowie</u>			1 976 000
11.	Zaadaptowanie wiaty na Muzeum Techniki Samochodowej	2011-2015	<ul style="list-style-type: none"> • opracowanie dokumentacji • wymiana pokrycia dachowego • obudowanie wiaty • wymiana posadzki • wykonanie instal.oświetl. • zamontowanie monitoringu 	200 000
12.	Wymiana pokrycia dachu na budynku szkolnym	2010	<ul style="list-style-type: none"> • pokrycie dachu blachodachówką • wykonanie obróbek blacharskich 	150 000
13.	Modernizacja szkolnej infrastruktury sportowej	2012-2013	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie boisk do piłki siatkowej, koszykowej, ręcznej, nożnej oraz wyposażenie boisk w urządzenia sportowe • wykonanie siedzisk widowiskowych 	560 000
14.	Termomodernizacja budynku warsztatów szkolnych, remont dachu	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> • docieplenie ścian, stropów, dokończenie wymiany stolarki okiennej i drzwi • wymiana instalacji c.o, • modernizacja kotłowni • wymiana pokrycia dach. 	776 000

15.	Zagospodarowanie placu przy warsztatach szkolnych	2013-2014	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie dróg dojazdowych • wykonanie miejsc parkingowych • ułożenie chodnika 	80 000
16.	Modernizacja bazy szkoleniowej i usługowej warsztatów szkolnych	2015-2020	<ul style="list-style-type: none"> • przedłużenie kanału przeglądowego do badania samochodów ciężarowych • wyposażenie w urządzenia diagnostyczne 	180 000
	<u>Zespół Szkół w Czarnej Białostockiej</u>			729 000
17.	Termomodernizacja budynku szkoły oraz modernizacja instalacji c.o	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • ocieplenie ścian i stropów • wymiana drzwi zewnętrznych • modernizacja instalacji c.o 	549 000
18.	Remont pomieszczeń i schodów	2011-2020		130 000
19.	Doposażenie bazy edukacyjnej	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • zakup programów komputerowych • zakup tablicy interaktywnej • doposażenie biblioteki w sprzęt audiowizualny 	50 000
	<u>Centrum Edukacji w Supraślu</u>			4 175 000
20.	Utworzenie Centrum Sportu i Turystyki Aktywnej	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie boisk dydaktyczno-rekreacyjnych (boiska do piłki nożnej, siatkowej, kort tenisowy) • utworzenie bazy umożliwiający wypoczynek podczas rajdów konnych i kajakowych • zorganizowanie przystani kajakowej • zakup samochodu do przewozu sprzętu i uczestników • zakup przyczepy do transportu kajaków i rowerów 	900 000

21.	Wykonanie prac modernizacyjnych w budynku stołówki szkolnej	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> wymiana stolarki okiennej docieplenie ścian i stropów wymiana pokrycia dach. adaptacja tarasu 	790 000
22.	Zagospodarowanie terenu przed internatem	2013	<ul style="list-style-type: none"> ułożenie parkingu i drogi kostką brukową posadzenie roślinności ozdobnej 	300 000
23.	Remont budynku dydaktycznego wraz z zagospodarowaniem terenu od strony wschodniej	2014-2015	<ul style="list-style-type: none"> malowanie elewacji i pomieszczeń wewnątrz budynku urządzenie terenów rekreacyjno-sportowych 	900 000
24.	Remont II i III piętra internatu	2016	<ul style="list-style-type: none"> malowanie pomieszczeń remont łazienek wymiana podłóg 	180 000
25.	Remont budynku kotłowni	2017	<ul style="list-style-type: none"> zmiana pokrycia dach. remont elewacji i ścian wewnątrz budynku 	80 000
26.	Adaptacja komina na wieżę widokową	2017	<ul style="list-style-type: none"> urządzenie wieży widokowej wzbogaci ofertę rekreacyjną, poprawi wizerunek terenu 	350 000
27.	Remont budynku warsztatów szkolnych	2018	<ul style="list-style-type: none"> wymiana stolarki remont elewacji malowanie pomieszczeń 	275 000
28.	Rozbudowa bazy dydaktycznej dla technika hodowcy koni	2019-2020	<ul style="list-style-type: none"> budowa budynku budowa wiaty rekreacyjnej budowa wybiegu dla koni 	400 000
	<u>Centrum Kształcenia Praktycznego w Łapach</u>			2 130 000
29.	III etap termomodernizacji budynku CKP w Łapach	2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> wymiana pokrycia dachowego ocieplenie ścian wymiana bram wjazdowych 	800 000
30.	Remont i modernizacja pomieszczeń placówki	2013-2016	<ul style="list-style-type: none"> wymiana pokrycia dachowego na magazynie i garażu 	480 000

			<ul style="list-style-type: none"> • remonty pracowni dydaktycznych i sal wykładowych • wymiana instalacji c.o • pokrycie asfaltem placu do nauki jazdy i dróg wewnętrznych 	
31.	Doposażenie bazy szkoleniowo-dydaktycznej	2011-2015	<ul style="list-style-type: none"> • zakup samochodu do nauki jazdy • zakup urządzeń dydaktycznych (obrabiarek sterowanych numerycznie, stołów spawalniczych, spawarek) • dostosowanie pracowni komputerowych do kształcenia na odległość i zdawania zewnętrznych egzaminów zawodowych • doposażenie stacji kontroli pojazdów 	850 000
	ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI I SKUTECZNOŚCI I POMOCY SPOŁECZNEJ			
1.	Utrzymanie budynków i infrastruktury DPS w Choroszczu	2015-2020	<ul style="list-style-type: none"> • wymiana instalacji p.poż. • wymiana sprzętu kuchennego • remont elewacji budynku; instalacji technicz. i wyposażenia) 	2 400 000
2.	Poprawa warunków technicznych funkcjonowania DPS w Czerewkach	2011	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja kotłowni • modernizacja instalacji c.o • docieplenie ścian • wymiana stolarki okiennej • remont dachu 	1 836 000
		2016	<ul style="list-style-type: none"> • montaż urządzeń monitoringu zewnętrznego • wymiana ogrodzenia i bram dostosowanych do monitoringu 	250 000

		2017	<ul style="list-style-type: none"> modernizacja systemu informatycznego (wymiana sprzętu komputerowego, zakup oprogramowania, rozbudowa sieci) 	150 000
3.	Podniesienie jakości oferty DPS w Jałowie	2015-2020	<ul style="list-style-type: none"> budowa oczyszczalni ścieków modernizacja ogrodzenia wraz z instalacją monitoringu wizyjnego modernizacja systemu informatycznego, budowa mieszkań chronionych 	1 350 000
4.	Poprawa warunków technicznych i warunków bytowych mieszkańców DPS w Uhowie	2013-2014	<ul style="list-style-type: none"> modernizacja i rozbudowa obiektów (docieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana pokrycia dachowego, wymiana zaworów grzejnikowych) 	1 200 000
		2015	<ul style="list-style-type: none"> zabezpieczenie przed sytuacją kryzysową – wymiana agregatu prądotwórczego wymiana serwera i okablowania sieci komputerowej 	450 000
		2016	<ul style="list-style-type: none"> poprawa stanu technicznego posesji (wymiana ogrodzenia) 	300 000
5.	Poprawa warunków funkcjonowania Domu Dziecka w Krasnem	2011	<ul style="list-style-type: none"> remont pralni remont mieszkania dla usamodzielniających się 	150 000
		2013	<ul style="list-style-type: none"> zmiana pokrycia dachowego na pałacu, zmiana ogrodzenia w 	1 120 000
				1 270 000

			Krasnem i budowa w Zabłudowie <ul style="list-style-type: none"> • budowa oczyszczalni ścieków • naprawa drogi dojazdowej 	
6.	Poprawa warunków funkcjonowania Domu Dziecka w Supraślu	2015	<ul style="list-style-type: none"> • zakup agregatu prądowego • wymiana ogrodzenia • wymiana drzwi • remont kominów 	620 000
7.	Doskonalenie warunków bytowych w Ośrodku Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi	2010	<ul style="list-style-type: none"> • kontynuacja rozbudowy i przebudowy obiektów Ośrodka oraz zakup wyposażenia 	1 342 000
		2013	<ul style="list-style-type: none"> • wybudowanie obiektów sportu i rekreacji • zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych 	1 100 000 80 000
8.	Utworzenie Konsultacyjnego Ośrodka Wsparcia Rodziny	do 2020	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie, wyposażenie i zatrudnienie specjalistów 	100 000
	DOSKONALENIE WARUNKÓW PRACY I JAKOŚCI DZIAŁANIA ADMINISTRACJI POWIATOWEJ			4 814 000
1.	Rozwój informatyzacji działalności samorządowej administracji powiatowej	2011	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie bezpiecznego połączenia VPN między PODGiK a Starostwem w celu konsolidacji danych w zasobie ewidencji gruntów i budynków oraz korzystania z nich dla potrzeb prowadzonych postępowań 	50 000

			<ul style="list-style-type: none"> rozwijanie połączenia VPN do zainteresowanych gmin powiatu w celu udostępnienia danych 	opłaty na koszt zainteresowanych gmin
2.	Upowszechnianie elektronicznej formy świadczenia usług oraz efektywnej komunikacji i wymiany danych on-line ze wszystkimi zainteresowanymi partnerami administracji powiatowej	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> stała modernizacja infrastruktury sieciowej, stacji roboczych i oprogramowania w Starostwie oraz w jednostkach organizacyjnych 	500 000
		2012-2013	<ul style="list-style-type: none"> sukcesywne wprowadzanie aplikacji cyfrowego urzędu i elektronicznego obiegu dokumentów w wybranych jednostkach organizacyjnych (3 x 30 000) 	90 000
			<ul style="list-style-type: none"> rozszerzenie katalogu usług świadczonych drogą elektroniczną 	bezkosztowo
			<ul style="list-style-type: none"> uruchomienie publicznego punktu dostępu do BIP, EBOI i innych zasobów elektron. w siedzibie Starostwa (infokioski) 	10 000
			<ul style="list-style-type: none"> uruchomienie powiatowej elektronicznej platformy konsultacji i dialogu społecznego (zakup oprogramowania) 	3 000
3.	Unowocześnienie zarządzania samorządową administracją powiatową – jakością działań i bezpieczeństwem posiadanych informacji	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> doskonalenie systemu zarządzania jakością w Starostwie zgodnie z wymaganiami normy ISO 9001 	45 000
		2011	<ul style="list-style-type: none"> stworzenie i wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji zgodnie z normą ISO 27001 zintegrowanie w/w systemu z systemem zarządzania jakością 	8 000

		2012	<ul style="list-style-type: none"> • certyfikacja systemów zintegrowanych 	43 000
		2013-2020	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie zintegrowanych systemów zarządzania jakością i zarządzania bezpieczeństwem Informacji • utrzymanie certyfikacji 	
		2013	<ul style="list-style-type: none"> • utworzenie, wdrożenie i certyfikacja systemów zarządzania jakością zgodnie z normą ISO 9001 w 2 wybranych powiatowych jedn.organ. 	10 000
		2014-2020	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie certyfikatów 	55 000
4.	Adaptacja budynku przy ul.Nowowarszawskiej do potrzeb Wydziałów Starostwa i jednostek organizacyjnych Powiatu	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa z nadbudową, termomodernizacja, wymiana stolarki, urządzenie biur i pomieszczeń na archiwa, sanitariatów oraz dostosowania budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych • zakup wyposaż. wewnątrz 	4 000 000
	INNE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZMIERZAJĄCE DO REALIZACJI MISJI I CELÓW STRATEGICZNYCH			11 083 000
1.	Modernizacja ewidencji gruntów i budynków oraz opracowanie mapy zasadniczej wybranych obszarów geodezyjnych	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • wybrane obręby z Gmin Dobrzyniewo Duże, Choroszcz, Turośń Kościelna, Juchnowiec Kościelny, Zabłudów, Supraśl, Wasilków 	2 000 000
2.	Doskonalenie systemu utrzymania, udostępniania i bieżącej aktualizacji Państwowego Zasobu Geodezyjnego i Kartog.	2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie oprogramowania do prowadzenia i udostępniania danych z mapy zasadniczej, mapy ewidencji gruntów i budynków oraz innych opracowań 	600 000

		2011-2013	<ul style="list-style-type: none"> • budowa portalu geodezyjnego umożliwiającego publikacje danych z PZGiK 	100 000
		2011-2015	<ul style="list-style-type: none"> • archiwizacja i oprawa dokumentacji zmian w zakresie ewidencji gruntów i budynków 	140 000
		2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • przenoszenie na nośniki elektroniczne archiwalnej dokumentacji prawnej skutkującej zmianą w ewidencji gruntów budynków 	700 000
		2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja i wymiana zużytego technologicznie sprzętu informatycznego oraz tzw. małej poligrafii 	150 000
3.	Realizacja projektu p.n. „Czysty powiat - czysta ziemia zielona akcja w powiecie białostockim”	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań w zakresie edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży oraz pozostałych mieszkańców powiatu 	400 000
4.	Wspieranie usług turystycznych w tym rozwoju agroturystyki	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • wykonanie ulotek, folderów, map i innych materiałów promocyjnych 	80 000
5.	Organizacja oraz współuczestnictwo w targach, wystawach turystycznych i innych imprezach	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> • działania w kierunku promocji powiatu, w tym także dorobku rolniczego mieszkańców powiatu, wyrobów drobnych rzemieślników, produktów regionalnych, lokalnych i innych 	100 000
6.	Racjonalizacja wykorzystania oraz modernizacja obiektów Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Łapach	2011	<ul style="list-style-type: none"> • remont budynku przychodni przy ul. Piaskowej w Łapach (wymiana instal. wod.-kan.i c.o. oraz prace ogólnoremont.) 	6 503 000 330 000

		2011-2012	<ul style="list-style-type: none"> prace remontowe dostosowawcze pomieszczeń szpitala 	1 500 000
		2010-2012	<ul style="list-style-type: none"> prace termomodernizacyjne budynku szpitala oraz budynku przychodni specjalistycznych z częścią administracyjną remont pomieszczeń po poradniach specjalistycznych i adaptacja pod kątem doskonalenia do potrzeb oddziału dziecięcego 	2 123 000
		2012-2015	<ul style="list-style-type: none"> zagospodarowanie terenu wokół szpitala (wykonanie podjazdów, miejsc parkingowych, oświetlenia, dróg, sieci deszczowej) 	250 000
				800 000
7.	Zakup sprzętu i aparatury medycznej	2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> wymiana wyeksploatowanego sprzętu i aparatury medycznej w oddziałach SP ZOZ 	1 500 000
8.	Udział Powiatu w realizacji projektów zmierzających do zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców i ograniczenia przestępczości	2011-2010	<ul style="list-style-type: none"> zakup wyposażenia służącego ochronie życia ludzi i mienia przed wszelkimi zagrożeniami wynikającymi z klęsk żywiołowych i innych nagłych zagrożeń 	2 000 000
		2011-2020	<ul style="list-style-type: none"> zakup wyposażenia służącego zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu oraz zapobiegającego popełnianiu przestępstw zagrażających życiu, zdrowiu i mieniu 	1 000 000
				1 000 000

VI. ZAŁOŻENIA SYSTEMU WDRAŻANIA, MONITOROWANIA ORAZ EWALUACJI STRATEGII

Strategia jako nadrzędny dokument programowy Powiatu Białostockiego **wdrażana** będzie poprzez dokumenty wykonawcze okresowe mające charakter programów lub planów.

Co roku po uchwaleniu budżetu powiatu zadania i projekty zawarte w programach lub planach powinny być ujmowane w formie programu operacyjnego na dany rok.

W programie rocznym zadania i projekty powinny być opisane z podaniem szczegółowego zakresu ich realizacji, terminu, kosztów i źródeł finansowania. Opis zasad systemu wdrażania może być zawarty w oddzielnie opracowanym dokumencie wprowadzonym uchwałą Zarządu Powiatu.

Dokument ten będzie odnosił się do aspektu realizacyjnego strategii i będzie zaliczany do zbioru dokumentów wykonawczych.

Monitorowanie, czyli proces systematycznego zbierania informacji, służący ocenie postępów w osiąganiu zakładanych w strategii rezultatów, dostarcza informacji o stanie zaawansowania prac i ewentualnych nieprawidłowościach w przebiegu realizacji zadań.

Zasadniczym celem **monitorowania** jest weryfikowanie zadań strategii polegająca na:

- analizie czy przedsięwzięcia są realizowane zgodnie z wyznaczonym terminem,
- ocenie czy istnieje konieczność umieszczenia w strategii nowych przedsięwzięć,
- ocenie jaka część przedsięwzięć została już zrealizowana,
- ocenie jaki jest stan przygotowań do rozpoczęcia realizacji przedsięwzięć zaplanowanych na dalszy okres,
- rozpatrzeniu czy istnieją nowe, korzystniejsze koncepcje realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Dziesięcioletni horyzont czasowy dokumentu będzie wymagał korekt w związku ze zmianami uwarunkowań strategicznych zachodzących na przestrzeni lat objętych strategią.

Wyniki monitorowania ujęte będą w rocznym sprawozdaniu, które będzie przedkładane Zarządowi Powiatu.

Przedłożone w sprawozdaniu informacje powinny zawierać uzasadnienie konieczności zmian w związku z pojawiającymi się trudnościami, nowymi okolicznościami lub zmienionymi uwarunkowaniami.

Osoby odpowiedzialne za monitorowanie powinny w uzasadnionych przypadkach dokonać modyfikacji strategii. Każdorazowe wprowadzenie zmian do strategii może odbywać się poprzez uchwałę Rady Powiatu.

Ewaluacja w odróżnieniu od monitorowania jest dogłębną oceną z perspektywy średnio i długoterminowej stopnia osiągnięcia planowanych zamierzeń.

Źródłem danych do ewaluacji będą: wyniki monitorowania, wyniki analizy dokumentów, w tym dokumentów finansowych, wyniki przeprowadzonych kontroli oraz wyniki przeprowadzonych badań.

Ewaluacja okresowa będzie wykonywana co dwa lata. Jej celem będzie sprawdzenie efektywności zarządzania strategią i planami rocznymi. Wyniki ewaluacji okresowej będą też wykorzystane do oceny adekwatności prowadzonych działań w stosunku do potrzeb i ewentualnego dokonania korekt w strategii.

Ewaluacja końcowa będzie wykonana po upływie okresu realizacji strategii i jej celem będzie ocena skuteczności i efektywności strategii oraz powiązanych z nią celów i przedsięwzięć.

Wnioski wynikające z ocen będą miały zastosowanie przy opracowaniu następnych strategii i programów.

Wyniki ewaluacji zostaną opracowane w formie raportów. Raporty z ewaluacji zostaną przedstawione Zarządowi i Radzie Powiatu oraz zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej.